MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS

VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

MINDAUGAS PALIŠKIS

SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO REGULIAVIMAS LIETUVOJE: KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS ATVEJIS

Magistro baigiamasis darbas

Vadovas
doc. dr. A. Raipa

VILNIUS
2015

TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS ……. 3
LENTELIŲ SĄRAŠAS ……... 5
PRIEDŲ SĄRAŠAS 6
ĮVADAS …… 7
1. SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO REGULIAVIMO TEORINIAI ASPEKTAI ….. 10
1.1. Smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) reguliavimo teoriniai aspektai ……... 10
1.2. SVV reguliavimo raida ir patirtis ES šalyse …… 15
1.3. SVV reguliavimo ir esamų modelių įvairovės charakteristikos …….. 20
1.4. Valstybės mokesčių politika SVV atžvilgiu kaip reguliavimo instrumentas …….. 23
1.5. Investicijų pritraukimo procesų valdymas ……... 28
2. SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO REGULIAVIMAS LIETUVOJE ……. 32
2.1. Teisinės aplinkos verslo reguliavimo analizė …….. 32
2.2. Svarbiausių SVV valdymo strategijų, programų ir projektų Lietuvoje analizė ……..... 33
2.3. Verslo reguliavimo Lietuvoje problemų identifikavimas ……..... 37
3. EMPIRINIS TYRIMAS: SVV REGULIAVIMAS KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖJE ……. 43
3.1. Bendrosios valstybinio SVV reguliavimo patirties Klaipėdos miesto savivaldybėje charakteristikos ..…….. 43
3.2. Empirinio tyrimo metodologijos parengimas ……..... 47
3.3. Empirinio tyrimo atlikimas ……..... 49
3.4. Empirinio tyrimo rezultatų analitinis vertinimas ……..... 50
IŠVADOS …….. 66
REKOMENDACIJOS ……. 68
LITERATŪRA ……. 70
SANTRAUKA …….. 76
SUMMARY …….. 77
PRIEDAI ……... 78

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Naujosios valdysenos modelis ……..... 11
2 pav. Viešojo sektoriaus funkcijos ……..... 12
3 pav. Vyriausybė naudoja verslą kaip politikos priemonę ……..... 13
4 pav. Palankios reguliacinės aplinkos siekiai …….. 14
5 pav. Poreikiais grindžiamas administravimas …… 19
6 pav. SVV veiklos modelis ……..... 21
7 pav. SVV rėmimo barjerų minimizavimo modelis …… 22
8 pav. Verslo finansinių lėšų šaltiniai ……... 24
9 pav. Valstybės paramos formos SVV ……..... 26
10 pav. Tiesioginių užsienio investicijų reikšmė …….. 30
11 pav. SVV problemos ir galimybės ……... 37
12 pav. Pagrindinių SVV reguliavimo problemų indentifikavimas ……..... 38
13 pav. Galimybė gauti finansavimą ……..... 39
14 pav. Klaipėdos m. veikiančių įmonių pasiskirstymas pagal įmonės dydį, 2007 – 2012 m. 44
15 pav. Paslaugų poreikio vertinimas ……..... 47
16 pav. Tyrimo eigos etapai ……..... 48
17 pav. Įmonių veikimo laikotarpis ……... 50
18 pav. Įmonių pasiskirstymas pagal dydį ……..... 51
19 pav. Įmonių veiklos pobūdis ……..... 51
20 pav. Įmonės, veikiančios LEZ teritorijoje …… 52
21 pav. Klaipėdos miesto galimybės plėtoti SVV ……..... 52
22 pav. Respondentų informuotumas apie Klaipėdos SVV įmonių skatinimo ir rėmimo galimybes ir programas ……... 53
23 pav. Respondentų informuotumo apie Klaipėdos SVV įmonių skatinimo ir rėmimo galimybes ir programas palyginimas …….. 54
24 pav. Įmonių naudojimasis skatinimo ir rėmimo priemonėmis ……. 54
25 pav. Valstybės parama, kuria teko pasinaudoti įmonėms ……. 55
26 pav. Valstybės paramos, kuria teko pasinaudoti įmonėms, palyginimas ……. 55
27 pav. Įmonių gauta finansinė parama ……. 56
28 pav. SVV finansavimo nauda įmonių veiklai ……... 57

29 pav. Naudojimasis Savivaldybės tiesiogiai ir per tarpininkus teikiamomis paslaugomis …… 58
30 pav. SVV plėtrai reikšmingiausios Klaipėdos m. savivaldybės organizacijos ……. 59
31 pav. SVV finansavimo vertinimas …… 59
32 pav. Problemos, su kuriomis susiduriama siekiant mokestinių lengvatų ……. 60
33 pav. Per griežtų reikalavimų verslo pradžiai vertinimas pagal įmonės veikimo laikotarpį …….. 61
34 pav. Sąlygų pasinaudoti franšizės pranašumais vertinimas pagal įmonės veikimo laikotarpį …. 62
35 pav. Sunkumų užmezgant kontaktą su valdžios institucijomis vertinimas pagal įmonės veiklos pobūdį …… 63

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Teigiami SVV plėtros skatinimo aspektai ……... 15
2 lentelė. MVĮ Lietuvoje ir ES palyginimas …….. 17
3 lentelė. SVV statistiniai 2010 – 2014 m. rodikliai ……..… 18
4 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų skaičius 2007 – 2012 m. pradžioje (vnt.) ……..……... 43
5 lentelė. SVV Klaipėdos mieste statistiniai 2010 – 2014 m. rodikliai …….……... 44
6 lentelė. Mokesčių lengvatos, taikomos Klaipėdos LEZ teritorijoje veikiančioms įmonėms ……. 45
7 lentelė. SVV plėtrai reikšmingos Klaipėdos m. organizacijos ……... 46
8 lentelė. Anketos struktūra ……... 49
9 lentelė. Tyrimo imties skaičiavimo rezultatai …… 49
10 lentelė. Siūlymai dėl SVV finansavimo reguliavimo sąlygų gerinimo …… 63

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 priedas. Anketa.

2 priedas. 2014 – 2016 m. Klaipėdos miesto savivaldybės SVV Plėtros programos tikslų, uždavinių, priemonių, priemonių išlaidų ir produkto kriterijų suvestinė.

ĮVADAS

Temos aktualumas. 2014 – 2020 metų nacionalinėje pažangos programoje (2012), akcentuojama, kad „ekonominis šalies augimas ir aukštas verslo įmonių konkurencingumas nebus įmanomi be verslui palankios reguliacinės, mokesčių ir konkurencijos aplinkos“. Pabrėžiama, kad tik atvirai konkurencijai palankus verslo reglamentavimas didina verslo konkurencingumą, o ribojantis, perteklinis, sudėtingas reguliavimas sudaro nepalankias sąlygas verslo kūrimui ir plėtrai, užkrauna administracinę naštą.

Europos Sąjungos ir daugelis pasaulio valstybių remia verslo vystymąsi, ypač didelį dėmesį skiriant smulkiam ir vidutiniam verslui (SVV). SVV įmonių steigimasis ir jų konkurencingumo didėjimas sudaro ekonomikos pagrindą ir užtikrina jos stabilumą, sukuria darbo vietas (William, Dennis, 2011; Schaper, Blackburn, 2012; Smagurauskienė, 2009).

Kaip nurodyta Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtotės iki 2015 m. strategijoje, SVV plėtra regionuose siekiama subalansuoti šalies regionų ekonominę ir socialinę plėtotę bendrame šalies kontekste išsaugant regionų įvairovę. Numatytas finansinių paslaugų išplėtimas SVV įmonėms, t.y., subalansuoti bankinės sistemos ir SVV įmonių santykius, sukuriant atitinkamas priemones ir tobulinant sąlygas naudotis lengvatiniais kreditais, rizikos kapitalo fondais, paskolų draudimu, ES struktūrinių fondų parama.

Laiku ir tikslingai SVV suteikta mokesčių lengvata vėliau atsiperka kaip sėkminga investicija, kurios pasekmė – rezultatyviai veikiančios ir augančios įmonės, darbo vietų gausėjimas ir išaugusios valstybės biudžeto pajamos (Adamonienė, Trifonova, 2007).

J. William ir Jr. Dennis (2011) teigia, kad SVV reguliuoja ir įtakoja įvairūs viešosios politikos svertai, šiame procese dalyvauja daugybė viešojo valdymo institucijų: nuo teisinių, finansinių iki vietos savivaldos. Viešosios politikos vaidmuo, reguliuojant SVV svarbus ir diskutuotinas klausimas, nes šis verslas vaidina svarbų vaidmenį darbo vietų, inovacijų kūrime ir apskritai ekonomikoje, todėl SVV politika gali būti siejama su socialine ir užimtumo politika.

Temos pasirinkimo pagrindimas. Smulkaus ir vidutinio verslo reguliavimas kiekvienoje Savivaldybėje turi išskirtinių požymių, nes šio verslo plėtrą įtakoja kiekvieno regiono savitumas, ekonominės sąlygos, inovacijoms palanki aplinka. Reguliuodamos SVV valstybinės institucijos turi siekti kurti ir nuolat gerinti šio verslo plėtrai palankią aplinką ir sąlygas, kad tai būtų prioritetinė miesto plėtros sritis, galinti sukurti naujas darbo vietas, pritraukti investicijas. Magistro baigiamajame darbe analizuojamas Klaipėdos miestas turi daug galimybių plėtoti SVV. Šio verslo plėtrai reikšminga tai, kad Klaipėdos LEZ – iš pirmųjų ir efektyviausiai valdomų laisvųjų ekonominių zonų regione pagal pritrauktų investicijų ir sukurtų darbo vietų skaičių. Laisvoji ekonominė zona įsikūrusi 412 hektarų

teritorijoje prie svarbiausių transporto magistralių. Įmonėms, kurios veikia Klaipėdos LEZ teritorijoje, taikomos mokesčių lengvatos (Klaipėdos LEZ interneto svetainės medžiaga, 2014). SVV reguliavime taip pat reikšminga Klaipėdos SVV tarybos prie Klaipėdos miesto savivaldybės veikla.

Temos ištirtumas. Užsienio autoriai (Bagley, 2008; Blair, Marcum, 2011, 2015; Schaper, Blackburn, 2012; Longenecker ir kt., 2014) verslo reguliavimo politiką apibūdina kaip didžiausią smulkaus verslo suvaržymo priemonę dėl įstatyminės bazės tobulinimo ir kaitos, mokesčių administravimo, reguliavimo pokyčių, kuriems suvokti verslininkai pritrūksta žinių ir kompetencijų.

E.S. Blair ir T.M. Marcum (2011, 2015) ištyrė, kad smulkaus verslo savininkai, pradėdami verslą, susiduria su daugybe teisinių ir apskaitos klausimų, reguliavimas paliečia visus verslo valdymo aspektus ir finansų valdymas mažoms įmonėms dažnai būna sudėtingas ir painus. Z. J. Barclift (2008) tyrimo duomenimis, smulkiesiems verslininkams tenka išspręsti daugybę teisinių klausimų, susijusių su verslo subjekto formavimu, sutartimis, žmogiškaisiais santykiais, nekilnojamuoju turtu, finansavimu, darbo užmokesčiu, išlaidų valdymų ir kitų. Kitų autorių E.S. Blair ir T.M. Marcum (2015) tyrimas atskleidė, kad kuriant verslą smulkiesiems verslininkams reikia profesionalių patarimų teisės ir mokesčių klausimais. Šiuo atveju siūloma advokatų ar kitų specialistų, kurie teiktų pagalbą smulkiajam verslui, pagalba.

Lietuvių autorių darbuose daug dėmesio skiriama valstybės paramos SVV analizei (Adamonienė, Trofonova, 2007; Vijeikis, Beležentis, 2010; Grublienė, Lengvinienė, 2011), viešojo sektoriaus vaidmeniui ir paramos administravimui (Mažylis, 2006; Sūdžius, 2011; Kučinskienė, Marčinskas, 2014; Greblikaitė, Puškoriūtė, 2014). L. Mažylis (2006), išanalizavęs paramos SVV administravimo Lietuvoje europinį kontekstą, konstatuoja, kad šio verslo plėtros strategijos Lietuvoje atkartojo ES SVV skatinimo tikslus ir pagrindinis SVV politikos instrumentas – parama tam tikro dydžio įmonėms.

J. Vijeikio ir A. Beležančio (2010) moksliniame darbe akcentuojama, kad įvairiuose Lietuvos regionuose SVV plėtros galimybės skiriasi dėl nevienodų gamtinių bei ekonominių sąlygų, netolygiai išplėtotos gamybinės ir socialinės infrastruktūros, skirtingų galimybių gauti tiek pagrindinį, tiek aukštąjį išsilavinimą, didelio skirtumo tarp kaimo ir miesto vietovių gyventojų gaunamų pajamų, nevienodų galimybių skatinant verslumą bei kitų regionų skirtumus atspindinčių veiksnių.

V. Grublienės ir S. Lengvinienės (2011) tyrimo rezultatai parodė, kad valstybės parama gali būti vertinama kaip SVV darnaus vystymosi prielaida. Valstybės parama reikalinga visose SVV įmonių veiklos stadijose ir susidūrus su įvairiomis problemomis. Tačiau siekdamos paramos įmonės susiduria su įvairiomis biurokratinėmis kliūtimis ir reikalavimais.

Darbe keliamas **probleminis klausimas** – ar šiuo metu Klaipėdos miesto savivaldybėje pakankamai reguliuojamas SVV finansavimas, su kokiomis problemomis susiduria smulkieji ir vidutiniai verslininkai, siekdami mokestinių lengvatų?

Darbo tikslas

Išanalizuoti SVV reguliavimą Klaipėdos miesto savivaldybės atveju.

Tyrimo objektas

SVV reguliavimas Klaipėdos miesto savivaldybėje.

Darbo uždaviniai:

1. Remiantis moksline literatūra ir teisiniais dokumentais išanalizuoti SVV reguliavimo teorinius aspektus.
2. Apibūdinti valstybės mokesčių politiką SVV atžvilgiu.
3. Išanalizuoti smulkaus ir vidutinio verslo reguliavimo ypatumus Lietuvoje.
4. Atlikti esamą SVV reguliavimo situacijos Klaipėdos miesto savivaldybėje analizę.
5. Pateikti išvadas ir rekomendacijas.

Tyrimo metodai:

1. Metaanalizė (aprašomasis metodas).
2. Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė.
3. Teorinis modeliavimas.
4. Anketinė apklausa (apklausiant Klaipėdos m. savivaldybės smulkius ir vidutinius verslininkus).

Darbo struktūra. Magistro darbą sudaro įvadas, trys skyriai, išvados ir rekomendacijos, literatūros sąrašas, santrauka ir priedai. Pirmoje darbo dalyje analizuojami SVV reguliavimo teoriniai aspektai, apibūdinama valstybės mokesčių politika SVV atžvilgiu. Antroje darbo dalyje analizuojami smulkaus ir vidutinio verslo reguliavimo ypatumai Lietuvoje. Trečioje darbo dalyje pateikiama esamos SVV reguliavimo situacijos Klaipėdos miesto savivaldybėje analizė. Taip pat ištirtas smulkių ir vidutinių verslininkų požiūris į SVV reguliavimą ir numatytos šio reguliavimo sąlygų gerinimo galimybės.

1. SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO REGULIAVIMO TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) reguliavimo teoriniai aspektai

SVV reguliavimas neatsiejamas nuo viešojo sektoriaus funkcijų ir paslaugų.

Moksliniuose šaltiniuose (William, Dennis, 2011; Lonial, Carter, 2015) teigiama, kad viešasis sektorius reikšmingas pradedant verslą, ieškant informacijos apie tai, kaip pradėti verslą, kur kreiptis, kokius dokumentus pildyti, kokius leidimus gauti, vėliau – plėtojant veiklą, viešojo sektoriaus institucijos reguliuoja ir prižiūri verslą, jo teikiamas paslaugas bei šių paslaugų kokybę.

Remiantis J. Buškevičiūte ir A. Raipa (2012) pastebėtina, kad nuo viešųjų institucijų gebėjimo efektyviai parengti ir priimti sprendimus priklauso:

1) visuomenės ekonominė situacija;
2) valstybės pajėgumas;
3) valstybės įvaizdis integracijos procesuose;
4) galimybės naudotis pasaulio politinių ir finansinių institucijų parama.

Siekiant viešojo sektoriaus veiklos efektyvumo reikia kompleksiškų sprendimų, susijusių su strateginiais organizacijų pertvarkymais, valdymo debiurokratizavimu ir demokratizavimu, privataus verslo veiklos formų įvaldymo, ekspertų ir ekspertizių panaudojimo plėtros, tikslų įgyvendinimo kontrolės stiprinimo, veiklos orientacijos į rezultatus, o ne tik į paslaugų pateikimą (Raipa, 2012).

Viešąjį valdymą suvokiant kaip viešosios politikos ir viešojo administravimo sąveiką, teigtina, kad viešoji politika – svarbus faktorius rengiant projektus ir programas, priimant ir įgyvendinant visų rūšių sprendimus, administruojant visų rūšių išteklių racionalų išdėstymą ir paskirstymą, subalansuojant valstybės biudžetą ir užtikrinant jos finansų sistemos veiklą, siekiant visuomenės lūkesčių patenkinimo (Pauliukevičiūtė, Raipa, 2012).

Viešasis valdymas, kaip reglamentuota Viešojo valdymo tobulinimo 2012 – 2020 metų programoje (2012), – tai „visuma viešosios politikos nustatymo, formavimo ir (arba) dalyvavimo ją formuojant ir įgyvendinimo procesų, kuriuose dalyvaujant viešojo valdymo institucijoms ir visuomenei priimami ir įgyvendinami valdymo sprendimai ir teikiamos administracinės ir viešosios paslaugos“.

Pasak A. Pauliukevičiūtės ir A. Raipos (2012), savarankiška viešoji politika suvokiama kaip valstybės institucijų veikla, „kai tos institucijos gali savarankiškai atlikti su politikos įgyvendinimu susijusias funkcijas, pavyzdžiui, tiesiogiai paskirstyti lėšas interesų grupėms, nustatyti kainas ir kt. Procedūrinei politikai priskiriami daugiau organizaciniai viešosios politikos dalykai, tokie kaip atsakomybės paskirstymas, politikos taisyklių ir normų parengimas ir jų laikymasis“ (p. 22).

Naujojo viešojo valdymo kontekste viešosios institucijos skiria vis daugiau dėmesio paslaugų struktūros tobulinimui, darbuotojų mokymui ir lavinimui, taiko naujus planavimo, vadovavimo, koordinavimo veiklos metodus. Atsisakoma tradicinio organizacinio uždarumo principo, teigiama, kad modernus sprendimų valdymas turi būti mažiau formalizuotas, leidžiantis priimti sprendimus, tiesiogiai įtakojančius viešojo valdymo efektyvumą, vienijant intelektualinius ir materialinius organizacinius išteklius (Buškevičiūtė, Raipa, 2012).

Remiantis V. Nakrošiumi (2011), siekiant pakeisti tradicinį administravimą, užsienio šalyse išpopuliarėjo vadybinės doktrinos. Buvo siekta išspręsti tradicinio administravimo problemas: biurokratinę inerciją; prastą politikos ir valdymo efektyvumą; mažą piliečių pasitikėjimą. V. Nakrošis (2011) pateikia naujosios valdysenos modelį (žr. 1 pav.), pabrėždamas, kad pagrindinis valdysenos principas – valdžios delegavimas ir skaidrumo užtikrinimas, kad šiuolaikinė valdžia turi būti atvira ir strategiškai pajėgi veikti, valdyti, bendradarbiaudama su įvairių lygmenų institucijomis.

1 pav. Naujosios valdysenos modelis

Šaltinis: Nakrošis V. Viešojo valdymo reformos Lietuvoje: kodėl ir kuo reikia pakeisti naująją viešąją vadybą? *Politologija*, 2011, T. 1, p. 75.

Kaip parodyta paveiksle, viešojo administravimo struktūros ir procesai apima ES, tarptautines, regioninės, vietos valdžios ir privataus sektoriaus institucijas, nevyriausybines organizacijas, pilietinę visuomenę. Pasak A. Guogio ir D. Gudelio (2009), „viešosios politikos pasekmės nepriklauso vien tik nuo viešojo sektoriaus, bet yra viešojo, privataus ir nevyriausybinių organizacijų sektorių sąveikos rezultatas“ (p. 26).

Ši tarporganizacinė viešojo, privataus ir nevyriausybinių organizacijų sąveika ir partnerystė bendrai sutelkia valdymo išteklius, sprendžiant ekonomines ir socialines problemas (nedarbas, užimtumas, socialinė atsakomybė), įtraukia suinteresuotąsias grupes (Mcquaid, 2010).

Pagrindinės viešojo sektoriaus funkcijos matyti 2 paveiksle. Viešojo sektoriaus interesas – tenkinti visuomenės ir jos interesų grupių poreikius, nesiekiant pelno, o verslas laikomas viena iš reikšmingų interesų grupių, kadangi verslo įmonės ne tik kuria pajamas ekonomikoje, bet ir sprendžia užimtumo problemas.

2 pav. Viešojo sektoriaus funkcijos

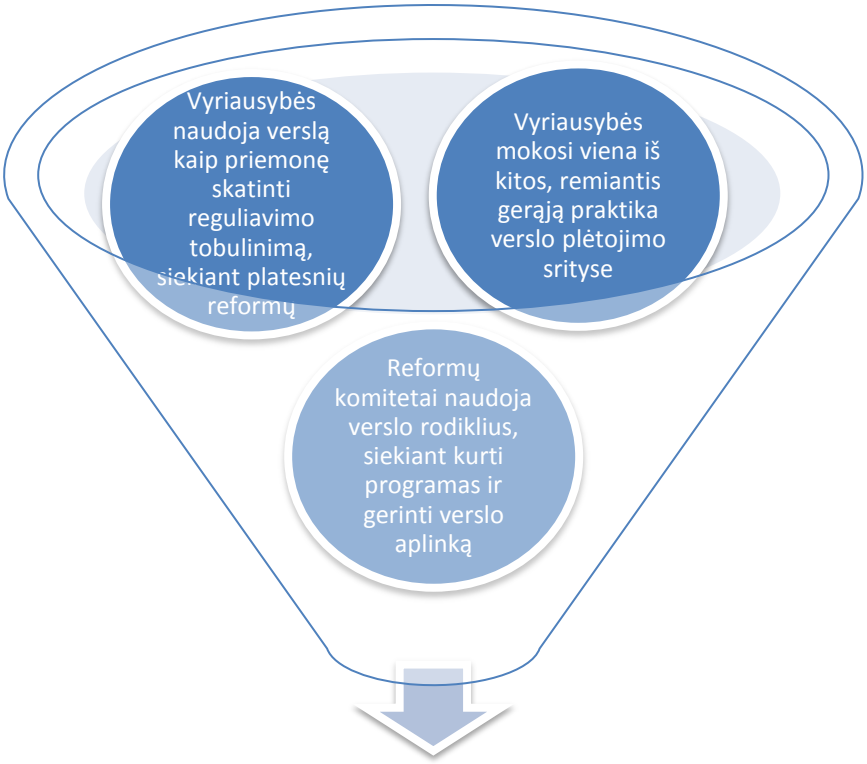
Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Greblikaitė J., Puškoriūtė N. Smulkių ir vidutinių įmonių skatinimas Lietuvoje, tobulinant viešojo sektoriaus paslaugų teikimą verslui. *Viešoji politika ir administravimas*, 2014, T. 13, Nr. 1, p. 139.

Reguliavimas – viena iš viešojo sektoriaus funkcijų. Įgaliotos viešojo valdymo institucijos reguliuoja daug visuomeninio gyvenimo sričių. Uždedama administracinė ir kita reguliavimo našta viešojo valdymo institucijoms, piliečiams, kitiems asmenims, ūkio subjektams, didinamos viešojo valdymo institucijų veiklos apimtys ir valdymo išlaidos (Viešojo valdymo tobulinimo 2012 – 2020 metų programa, 2012).

Viešojo sektoriaus institucijų SVV teikiamos viešosios paslaugos, kaip reglamentuota LR smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (2007), apima platų spektrą paslaugų: informacijos ir konsultacijų teikimo, mokymų, kvalifikacijos kėlimo ar perkvalifikavimo, metodinių ir kitų paslaugų verslo pradžios, verslo planavimo, finansų tvarkymo, personalo valdymo, inovacijų aktyvinimo,

kooperacijos, technologijų plėtojimo paslaugas. Be to, SVV įmonės į viešojo sektoriaus institucijas gali kreiptis dėl patalpų, techninės ir biuro įrangos nuomos lengvatinėmis sąlygomis.

Pasak R. Mcquaid (2010), J. Longenecker ir kt. (2014), per pastarąjį dešimtmetį vyriausybės vis daugiau dėmesio skiria verslo reguliavimo reformai, kaip vienam iš būdų palaikyti konkurencingumą globalizuotoje ekonomikoje. Teigiama, kad vyriausybės naudoja verslą kaip politikos priemonę ir siekia sėkmingos verslo reguliavimo reformos (žr. 3 pav.).

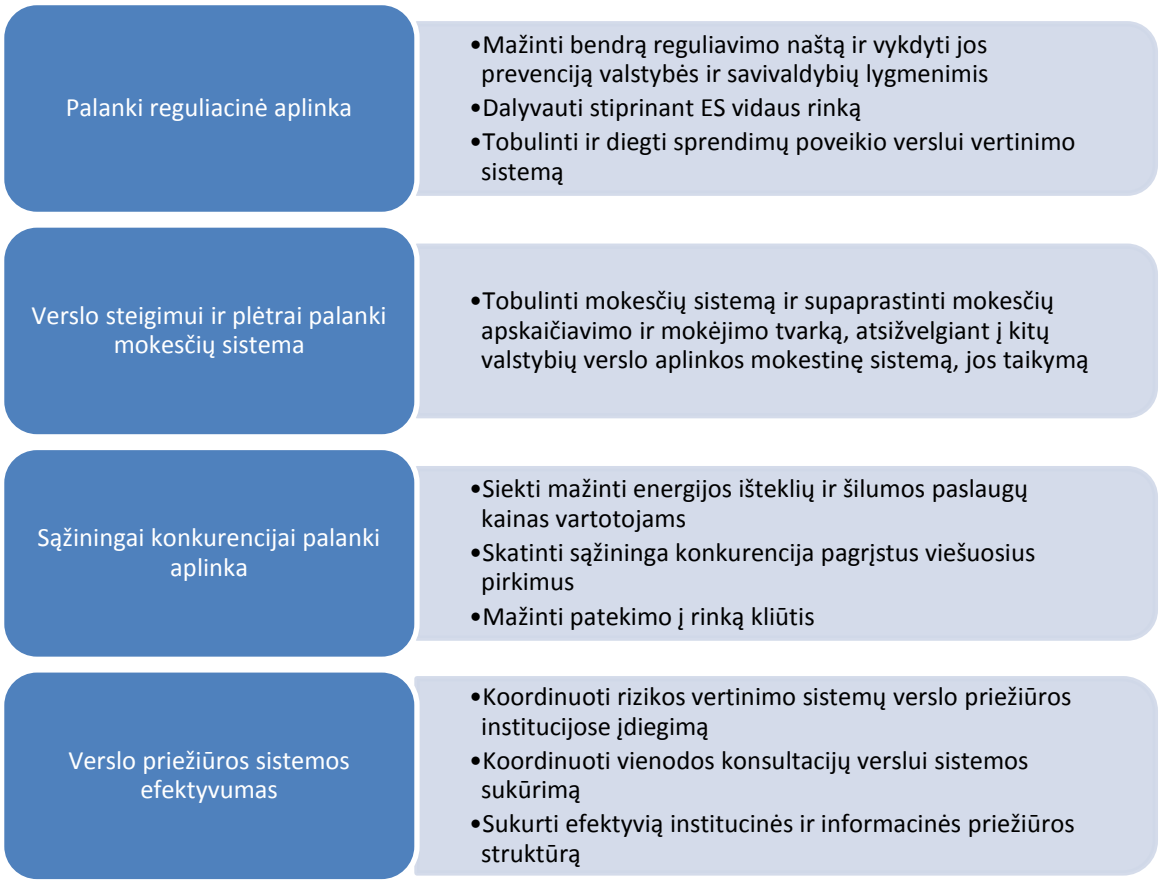
3 pav. Vyriausybė naudoja verslą kaip politikos priemonę

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal *Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency*. A World Bank Group Flagship Report. Washington, 2014. ISBN 978-1-4648-0352-9, 330 p.

Verslo reguliavimo reformos – tai strategijos, kuriomis siekiama pagerinti konkurencingumą ir sukurti tvirtą pagrindą tvarios ekonomikos augimui, dalis. Yra daug kitų svarbių reguliavimo tikslų: efektyvus viešųjų finansų valdymas; pakankamas dėmesys švietimui ir mokymui; naujausių technologijų taikymas, siekiant paskatinti ekonomikos produktyvumą, viešųjų paslaugų kokybę.

Vyriausybės turi nuspręsti, kokie yra konkretūs smulkaus verslo reguliavimo ir paramos prioritetai (Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency, 2014).

Siekiant užtikrinti SVV palankią reguliacinę aplinką svarbūs šie uždaviniai, susiję su reguliavimo naštos mažinimu, mokesčių tvarkos suprastinimu, sąžiningos konkurencijos siekiu, efektyviu verslo koordinavimu (žr. 4 pav.).

4 pav. Palankios reguliacinės aplinkos siekiai

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal 2014 – 2020 metų nacionalinė pažangos programa. *Valstybės žinios*, 2012-12-11, Nr. 144-7430.

SVV reguliavimas ir įvairi valstybės parama – svarbi šio verslo plėtros skatinimui (žr. 1 lentelė). SVV plėtros skatinimas yra svarbus ne tik ekonominiu, bet ir socialiniu, politiniu požiūriais.

1 lentelė. Teigiami SVV plėtros skatinimo aspektai

Socialinis vaidmuo	Ekonominis vaidmuo	Politinis vaidmuo
Sudaro sąlygas daugeliui potencialių verslininkų įsijungti į ekonominę šalies veiklą, mažinti vieną iš pagrindinių socialinių problemų – nedarbą.	Daug lengviau nei stambus verslas sugeba prisitaikyti prie besikeičiančių rinkos sąlygų, kuria nemažą šalies produktų ir paslaugų dalį, naujas darbo vietas, tuo prisidėdamas prie šalies gerovės kūrimo bei ekonomikos plėtros. Leidžia įgyvendinti šalies raidos tikslus: didinti BVP, mažinti nedarbą, gerinti įmonių inovacinę veiklą, didinti gyventojų perkamąją galią, gerinti gyventojų socialinį, ekonominį gyvenimą bei mažinti regioninius netolygumus.	Valstybės ekonomikos bei viduriniosios klasės pagrindas, o klestinti vidurinioji klasė yra politinio stabilumo garantas. Reikšmingas pačių verslininkų dalyvavimas teisės aktų rengime, sudarant galimybes teikti savo pasiūlymus.

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Davulis G. Smulkusis ir vidutinis verslas Lietuvoje ir jo makroekonominis efektyvumas. *Vadyba*, 2013, Nr. 1 (22), p. 19-20; Vijeikis J., Beležentis A. Smulkaus ir vidutinio verslo vystymo problemos bei perspektyvos Lietuvos regionuose, *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*, 2010, Nr. 20(1), p. 163-173.

Apibendrinant galima teigti, kad *SVV reguliavimas yra viena iš viešojo sektoriaus institucijų funkcijų. Kitos funkcijos apima taisyklių ir normų, kurios reglamentuoja viešojo sektoriaus funkcionavimą ir reprodukciją, kūrimą, teikiamų paslaugų paskirstymą ir perskirstymą. Reguliuojant SVV, viešojo sektoriaus institucijoms svarbu sukurti palankią reguliavimui aplinką, užtikrinti, kad būtų palanki mokesčių sistema verslo steigimui ir plėtojimui, skatinama sąžininga konkurencija pagrįsti viešieji pirkimai, mažinamos patekimo į rinką kliūtys, vyktų efektyvi verslo priežiūra ir koordinavimas.*

1.2. SVV reguliavimo raida ir patirtis ES šalyse

SVV reguliavimo raidą atspindi priimti teisės aktai. Pasak L. Mažylio (2006), iki 1997 – ųjų m. kiekviena ES valstybė narė savaip apibrėžė mažas ir vidutines įmones (MVĮ). Tik 1996 m. balandžio 6 d. Europos Komisija rekomendacijoje 96/280/EB pateikė skirstymą į mikroįmones, mažas įmones ir vidutinio dydžio įmones pagal jų darbuotojų skaičių, metinę apyvartą ar balansinę turto vertę bei jų nepriklausomumą.

1992 m. įsigaliojęs LR mažųjų įmonių įstatymas reglamentavo mažosios įmonės sampratą, šių įmonių veiklos skatinimo pagrindus bei mokestines lengvatas. Po trejų metų, 1995 – aisiais, buvo priimtas LR mažųjų įmonių įstatymo pakeitimo įstatymas, kuriame mažosios įmonės samprata reglamentuota pagal du kriterijus: bendras darbuotojų skaičius; bendrų pajamų (įplaukų) per metus dydis.

Lietuvos SVV reguliavimui reikšmingą postūmį davė 1998 m. priimtas LR smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymas, kuriame apibrėžta smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų samprata,

smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams taikomos valstybės paramos formos. Įstatymas vėliau atnaujintas 2002, o nuo 2008 m. sausio 1 d. įsigaliojo nauja LR smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo Nr. VIII-935 redakcija (Žin., 2007, Nr. 132-5354). Ši redakcija įgyvendina 2003 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos rekomendacijos dėl mikroįmonių, mažų ir vidutinių įmonių sampratos 2003/361/EB nuostatas.

Pagal pastarąją Komisijos rekomendaciją, mikroįmonių, mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ) kategorijai priklauso įmonės, kuriose dirba mažiau kaip 250 darbuotojų, o metinė apyvarta neviršija 50 milijonų eurų ir (arba) metinė bendra balanso suma neviršija 43 milijonų eurų. Mažosios įmonės apibrėžiamos kaip mažiau nei 50 darbuotojų turinčios įmonės, kurių metinė apyvarta arba metinė balanso suma neviršija 10 milijonų eurų. Mikroįmonės – tai įmonės, kuriose dirba mažiau kaip 10 žmonių ir kurių metinė apyvarta arba metinė balanso suma neviršija 2 milijonų eurų.

LR smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (2007) reglamentuota, kad smulkiojo ir vidutinio verslo subjektai yra vidutinės, mažos ir labai mažos įmonės, kurios atitinka tam tikrus reikalavimus:

Vidutinė įmonė – įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 250 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: įmonės metinės pajamos neviršija 138 mln. litų; įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 93 mln. litų.

Maža įmonė – įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 50 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: įmonės metinės pajamos neviršija 24 mln. litų; įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 17 mln. litų.

Labai maža įmonė – įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 10 darbuotojų ir kurios finansiniai duomenys atitinka bent vieną iš šių sąlygų: įmonės metinės pajamos neviršija 7 mln. litų; įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 5 mln. litų.

ES laikoma, kad mažos ir vidutinės įmonės (MVĮ) – Europos ekonomikos pagrindas ir sudaro 90 proc. visų įmonių. Europos Komisija remia ir palaiko MVĮ verslumą ir ES šalyse siekia: sukurti verslui palankią aplinką; skatina verslumą; pagerina sąlygas, siekiant patekti į naujas rinkas; palengvina galimybes gauti finansavimą; palaiko MVĮ konkurencingumą ir inovacijas; teikia informaciją per paramos ir informacijos tinklus (Enterpreneurship and small and medium-sized enterprises (SMEs). European Commission, 2014)

Lietuvoje nuo 2012 m. rugsėjo 1 d. buvo įteisinta naujos teisinės formos įmonė – mažoji bendrija, kuri LR mažųjų bendrijų įstatyme (2012) reglamentuota kaip „ribotos civilinės atsakomybės privatusis juridinis asmuo – įmonė, kurios visi nariai yra fiziniai asmenys“ <...>. Mažosios bendrijos steigėjais gali būti tik fiziniai asmenys. Mažosios bendrijos steigėjų gali būti ne daugiau kaip 10“.

Remiantis L. Mažyliu (2006), teigtina, jog kryptingos SVV politikos poreikį Lietuvoje sukėlė keli veiksniai: ekonomikos transformacijos procesai, poreikis reglamentuoti naujai atsiradusius ūkio subjektus, naujai susikūrusių verslininkų organizacijų spaudimas, mažų ir vidutinių įmonių skaičiaus gausėjimas ir ES iššūkiai. SVV plėtrą skatino įsteigta Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros agentūra, paramos verslui institucijos, vykdomos skatinimo programos.

Šiai dienai, anot O. Stripekio ir P. Žukausko (2004) laikoma, kad smulkios ir vidutinės įmonės yra pati mobiliausia, nuolat besikeičianti įmonių grupė, kurios egzistavimas ir ekonominė būklė yra viena iš esminių rinkos santykiais pagrįstos ekonomikos komponentų ir turi poveikį bendram ekonomikos augimui ir socialiniam stabilumui.

Lietuvos MVĮ sukuriama pridėtinė vertė yra didesnė nei ES vidurkis. Bendra tendencija ES valstybėse narėse yra panaši kaip ir Lietuvoje – MVĮ sudaro 99,8 proc. visų įmonių, tačiau jose dirba 66,6 proc. dirbančiųjų, o Lietuvoje – 76,5 procento (Lietuvos verslumo veiksmų 2014 – 2020 metų planas, 2014) (žr. 2 lentelė).

2 lentelė. MVĮ Lietuvoje ir ES palyginimas

	Įmonių skaičius			Darbuotojų skaičius			Pridėtinė vertė		
	Lietuva		ES 28	Lietuva		ES 28	Lietuva		ES 28
	Skaičius	Dalis	Dalis	Skaičius	Dalis	Dalis	Mlrd. EUR	Dalis	Dalis
Labai mažos	121 502	90,4 %	92,4 %	220 761	25,8 %	29,1 %	2	14,6 %	21,6 %
Mažos	10 442	7,8 %	6,4 %	215 374	25,2 %	20,6 %	3	23,5 %	18,2 %
Vidutinės	2 165	1,6 %	1,0 %	218 124	25,5 %	17,2 %	4	30,7 %	18,3 %
MVĮ	134 109	99,8 %	99,8 %	654 259	76,5 %	66,9 %	9	68,8 %	58,1 %
Didelės	282	0,2 %	0,2 %	200 425	23,5 %	33,1 %	4	31,2 %	41,9 %
Iš viso	134 391	100,0 %	100,0 %	854 684	100,0 %	100,0 %	13	100,0 %	100,0 %
Tai bendrovės „DIW Econ“ 2013 m. įvertiai, grindžiami struktūrinės verslo statistikos duomenų bazės (Eurostato) 2008–2011 m. duomenimis. Pateikiami verslo ekonomikos sektoriaus, apimančio pramonę, statybas, prekybą ir paslaugas, duomenys. Nepateikiami žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės įmonių ir daugiausia ne rinkos paslaugų sektorių, tokių kaip švietimas ir sveikata, duomenys. Eurostato duomenų privalumas tas, kad įvairių šalių statistika yra suderinama ir palyginama. Trūkumas tas, kad kai kurių šalių duomenys gali skirtis nuo duomenų, kuriuos paskelbė nacionalinės valdžios institucijos.									

Šaltinis: Lietuvos verslumo veiksmų 2014 – 2020 metų planas. Patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2014 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. 4-850.

Lietuvoje registruotų SVV įmonių skaičius nuo 2010 m. augo nežymiai, didžiausias šuolis buvo 2013 m. (13018 įmonių), kai tuo tarpu 2012 m. buvo 8634. 2014 m. tokių įmonių užregistruota mažiau – 11663. Išregistruotų įmonių skaičiaus rodikliai panašūs ir siekia per 4 tūkst., daugiausiai (6 689) tokių įmonių išregistruota 2011 m. (žr. 3 lentelė).

3 lentelė. SVV statistiniai 2010 – 2014 m. rodikliai

LR iš viso pagal darbuotojų skaičių	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Registruotų mažų ir vidutinių įmonių skaičius metų pradžioje	6 405	7 173	8 634	13 018	11 663
Išregistruotų mažų ir vidutinių įmonių skaičius metų pradžioje	4 593	6 689	4 116	4 118	4 078

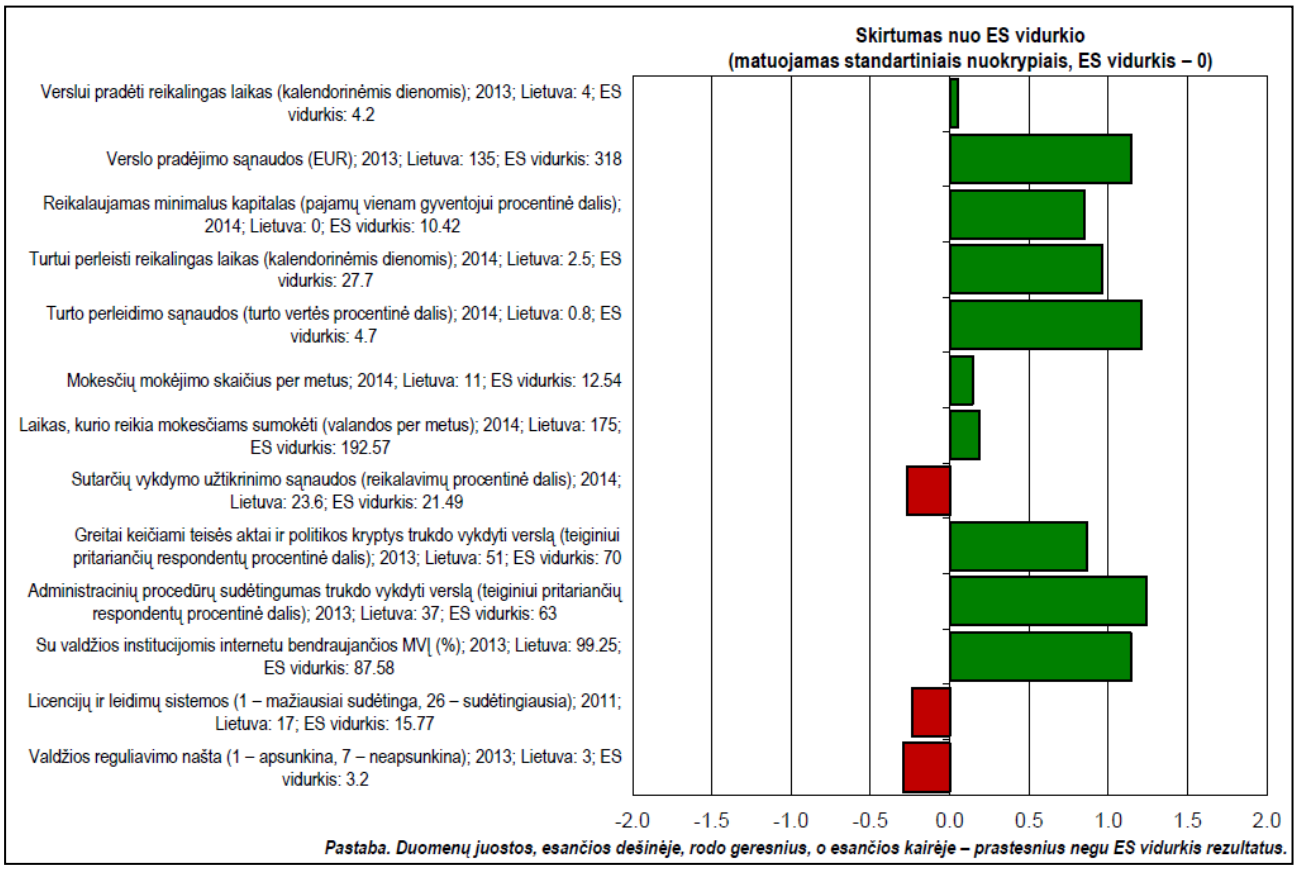
Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Lietuvos statistikos departamentas, 2014, prieiga per internetą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=M4010221&PLanguage=0>, (žiūrėta 2014-10-07).

Taigi 2010 – 2014 m. kasmet įregistruotų įmonių skaičius dvigubai ar trigubai viršija išregistruotų.

ES verslo plėtrą skatina tai, kad mažos ir vidutinės įmonės pripažintos mokslininkų, analitikų ir politikų, kaip svarbus indėlis ekonomikos kūrimui, užimtumui, inovacijų plėtrai ir gerovei skatinti (Schaper, Blackburn, 2012; Longenecker, 2014). Tas pat pasakytina ir apie Lietuvą.

Lietuva nuo 2008 m. sėkmingai įgyvendina Europos Komisijos priimtą iniciatyvą „Smulkiojo verslo aktas“ (*Small Business Act*) (SBA) ir viršija ES vidurkį verslumo, poreikiais grindžiamo administravimo, valstybės pagalbos ir viešųjų pirkimų, galimybės gauti finansavimą ir aplinkos srityse, tačiau nepakankamai išvystyta sritis – įgūdžiai ir inovacijos.

Lyginant su kitomis ES šalimis, Lietuva 2014 m. lyderiavo beveik visose su verslu susijusios administracinės aplinkos srityse. Labiausiai sekėsi mažinti apmokėtino minimalaus kapitalo ribą, gerinti bendravimą su valdžios institucijomis naudojantis elektroninėmis priemonėmis. 2012 m. politika daugiausia buvo orientuota į mokesčių administravimo lengvinimą, o 2013 m. dėmesys nukreiptas į licencijų išdavimo ir kitus elektroninės administravimo infrastruktūros patobulinimus (Įmonės ir pramonė. 2014 m. SBA faktų suvestinė) (žr. 5 pav.).

5 pav. Poreikiais grindžiamas administravimas

Šaltinis: Įmonės ir pramonė. 2014 m. SBA faktų suvestinė, 2014, prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/lithuania_lt.pdf>, (žiūrėta 2015-01-17).

Remiantis LR Ūkio ministerijos statistine informacija (2014), Lietuvos verslumo lygis didėja. Šiai dienai veikia 67943 mažos ir vidutinio dydžio įmonės (MVĮ). 2013 m. bendras SVV subjektų (įtraukiant veikiančias MVĮ bei asmenis, užsiimančius individualia veikla) buvo 207953, t.y. 70,63 SVV subjektai, tenkantys vienam tūkstančiui (1000) gyventojų. Lyginant su 2012 metų duomenimis 2013 m. duomenimis, MVĮ Lietuvoje pagal darbuotojų skaičių, sudarė 99,78 proc. visų įmonių, 2011 m. MVĮ sektoriaus sukurta pridėtinė vertė (gamybos sąnaudomis) sudarė 36,1 proc. visų įmonių pridėtinės vertės (gamybos sąnaudomis) ir palyginti su 2010 m. padidėjo 28,5 proc.

Apibendrinant galima teigti, kad *SVV reguliavimo raidos etapus parodo teisinė aplinka: priimant ir tobulinant įstatymus kito SVV suvokimas. Iki 1997 m. skirtingos ES narės savitai apibrėžė mažas ir vidutines įmones, kol 1996 m. Europos Komisija pateikė rekomendaciją, kurioje reglamentavo įmonių skirstymą pagal jų darbuotojų skaičių, metinę apyvartą, balansinę turto vertę, nepriklausomumą. Lietuvos SVV reguliavimui postūmį davė LR smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo priėmimas. Nauja šio įstatymo redakcija įgyvendina 2003 m. Europos Komisijos rekomendacijos nuostatas. Lyginant su kitomis ES šalimis, Lietuvos SVV sukuriama pridėtinė vertė*

didesnė nei ES vidurkis, be to, mūsų šalis pastaraisiais metais lyderiauja beveik visose su verslu susijusios administracinės aplinkos srityse.

1. 3. SVV reguliavimo ir esamų modelių įvairovės charakteristikos

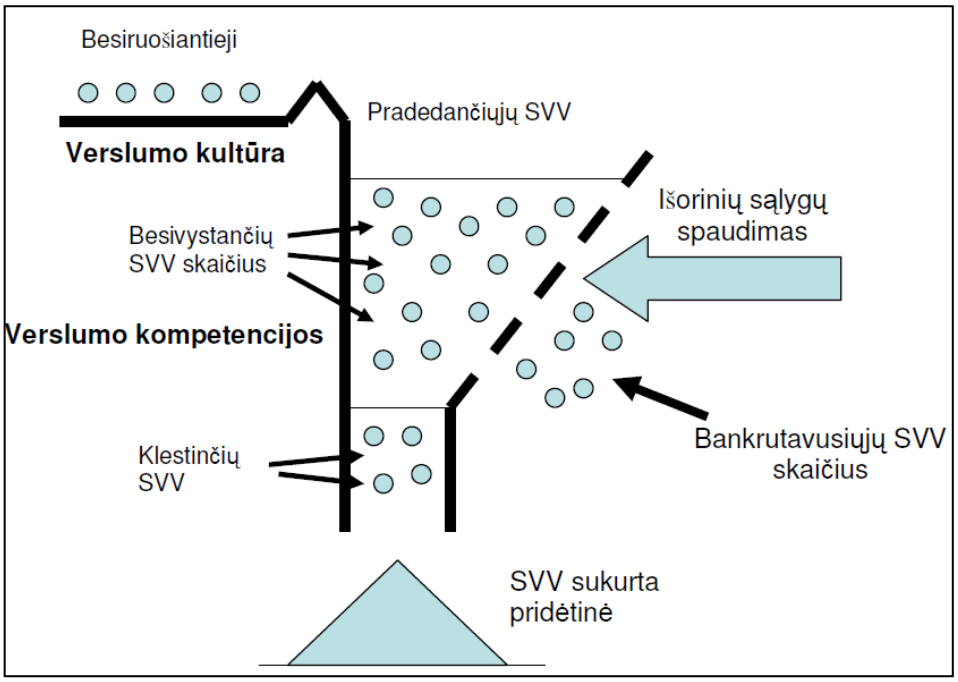
Kalbant apie SVV reguliavimą dažniausiai akcentuojama teisinė aplinka. Moksliniuose šaltiniuose (Mcquaid, 2010; Gineitienė, 2005; Greblikaitė, Puškoriūtė, 2014) pabrėžiama, kad teisinė aplinka, be ekonominės ir konkurencinės aplinkos, yra viena iš svarbiausių verslą formuojančių ir jam įtakos turinčių veiksnių.

Politinę ir teisinę verslo aplinką sudaro: politinė sistema; teisės aktai; nuosavybės teisė; valstybinio reguliavimo lygis; valstybinės ir visuomeninės įstaigos ir organizacijos. Politiniai sprendimai daro įtaką mokesčių politikai, o teisinė aplinka reguliuoja pirkėjų ir pardavėjų santykius, garantijų suteikimą, reglamentuoja paslaugų teikimo sąlygas ir pan. (Gineitienė, 2005).

Anot J. Greblikaitės ir N. Puškoriūtės (2014), teisinei aplinkai priskiriamos viešojo sektoriaus funkcijos ir paslaugos. Teigtina, kad SVV verslo sėkmė priklauso nuo valstybės sukurtų sąlygų verslo pradžiai ir jo plėtojimui. Verslą skatinantys veiksniai: įmonės steigimas, statybos leidimų išdavimas, elektros įsivedimas, turto registravimas, kreditų sąlygos, investuotojų apsauga, mokesčiai, prekyba per sienas, nemokumo problemų sprendimas, sutarčių vykdymas.

Pasak V. Sūdžiaus (2001), SVV reikšmingas norminės teisinės bazės stabilumas, ne per didelis ūkinės veiklos reguliavimas. Pastebėtina, kad politiniai veiksniai (valstybės vykdoma ekonominė politika) apibrėžia verslo reguliavimo ribas ir pagrindžia teisinius pamatus. Jei vyriausybės politikoje, vidaus ir užsienio prekyboje vyksta pokyčiai, keičiami, pildomi, priimami nauji teisiniai dokumentai ir reguliavimo normos, tai turi įtakos SVV strateginiams sprendimams (Kučinskienė, Marčinskas, 2014).

R. Jasinavičius ir kt. (2008) pristato SVV situaciją, pateikdami skyščių piltuvo modelį, parodantį, kad laidumui turi įtakos verslumo kultūra, išorinių reguliavimo sąlygų spaudimas, konkurencinė aplinka, verslumo kompetencijos (žr. 6 pav.).

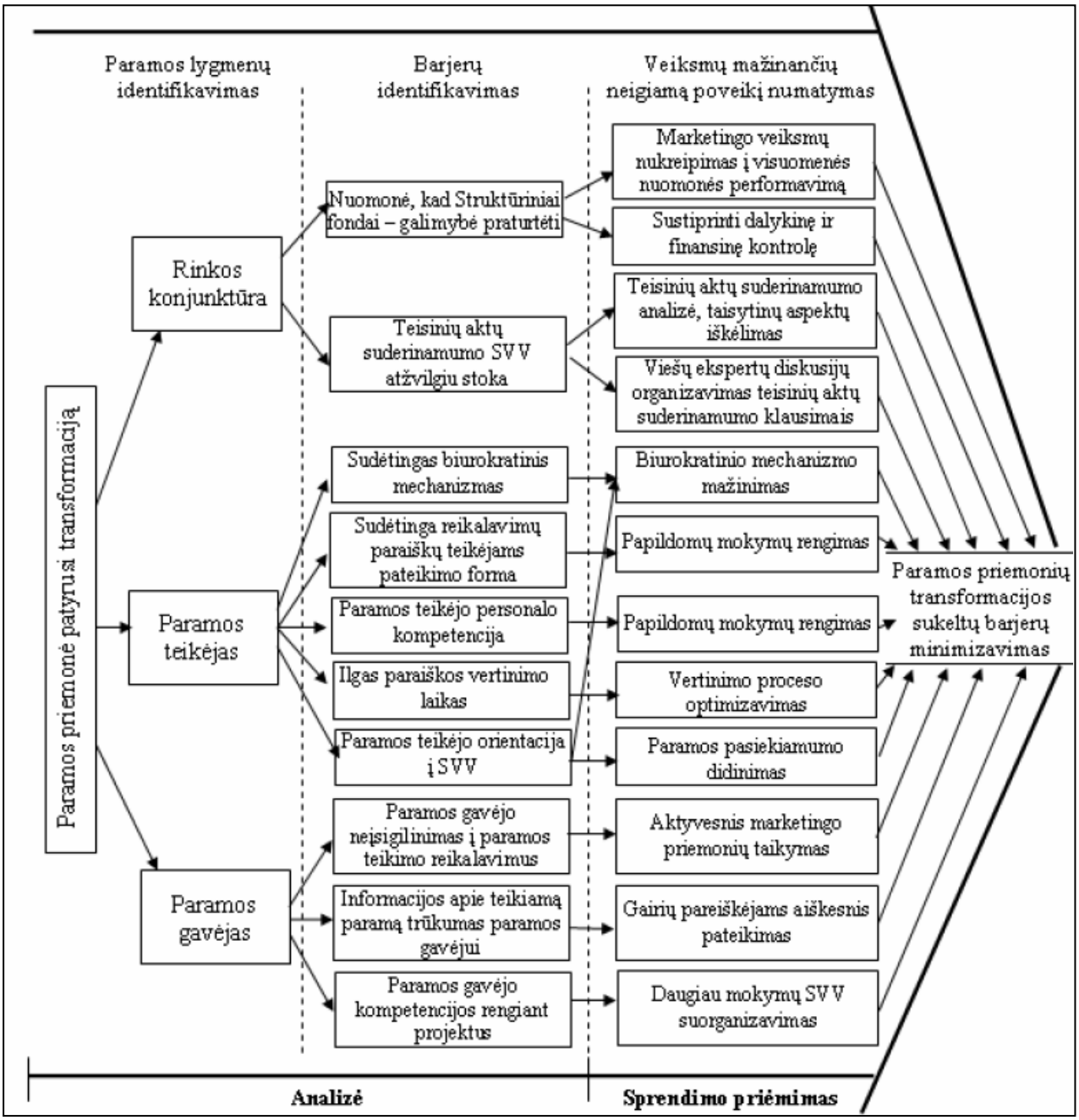

6 pav. SVV veiklos modelis

Šaltinis: Jasinavičius R., Broga Š., Kalesnykas K. *Efektyviai smulkiojo ir vidutinio verslo veiklai Lietuvoje taikomų šakninių apribojimų nustatymas ir jų įveikimo strategija:* taikomasis mokslinis tyrimas. LR ūkio ministerija, 2008, p. 22.

Šio SVV veiklos modelio esmė ta, kad keliant visuomenės verslumo kultūrą, ugdant darbdavių verslumo kompetencijas, mažinant išorės reguliavimo sąlygų ir konkurencinį spaudimą, galima sustiprinti SVV sistemos laidumą ir taip padidinti klestinčių SVV įmonių skaičių, jų kuriamą pridėtinę vertę ir visuomenės turtus (Jasinavičius ir kt., 2008).

Siekiant minimizuoti barjerus, kylančius SVV naudojantis parama, reikšmingas J. Misiovič (2006) pasiūlytas modelis, kuris leidžia numatyti šiuos barjerus tiek paramos teikėjo, paramos gavėjo, tiek ir rinkos konjunktūros atveju (žr. 7 pav.):

7 pav. SVV rėmimo barjerų minimizavimo modelis

Šaltinis: Misiovič J. *Smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo barjerų poveikio redukavimo modelis*. Mokslinės – praktinės konferencijos „Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros perspektyvos integracijos į Europos Sąjungą kontekste“, vykusios 2006 m. balandžio 7 d. Kaune, medžiaga.

Pagal paveikslą, *paramos teikėjui* keliami didžiausiai reikalavimai, tobulinant paramos SVV sistemą. Papildomų mokymų rengimas, biurokratinio mechanizmo supaprastinimas, paramos pasiekiamumo didinimas gali padėti minimizuoti kylančius barjerus. Pagrindiniai sunkumai, kylantys *paramos gavėjui*: kompetencijos stoka, rengiant projektus; informacijos trūkumas apie teikiamą paramą; neįsigilinimas į paramos teikimo reikalavimus. *Rinkos konjunktūros* lygmenyje būdinga

teisinių aktų suderinamumo SVV atžvilgiu stoka, vyraujanti nuomonė, kad Struktūriniai fondai susiję su galimybe praturtėti.

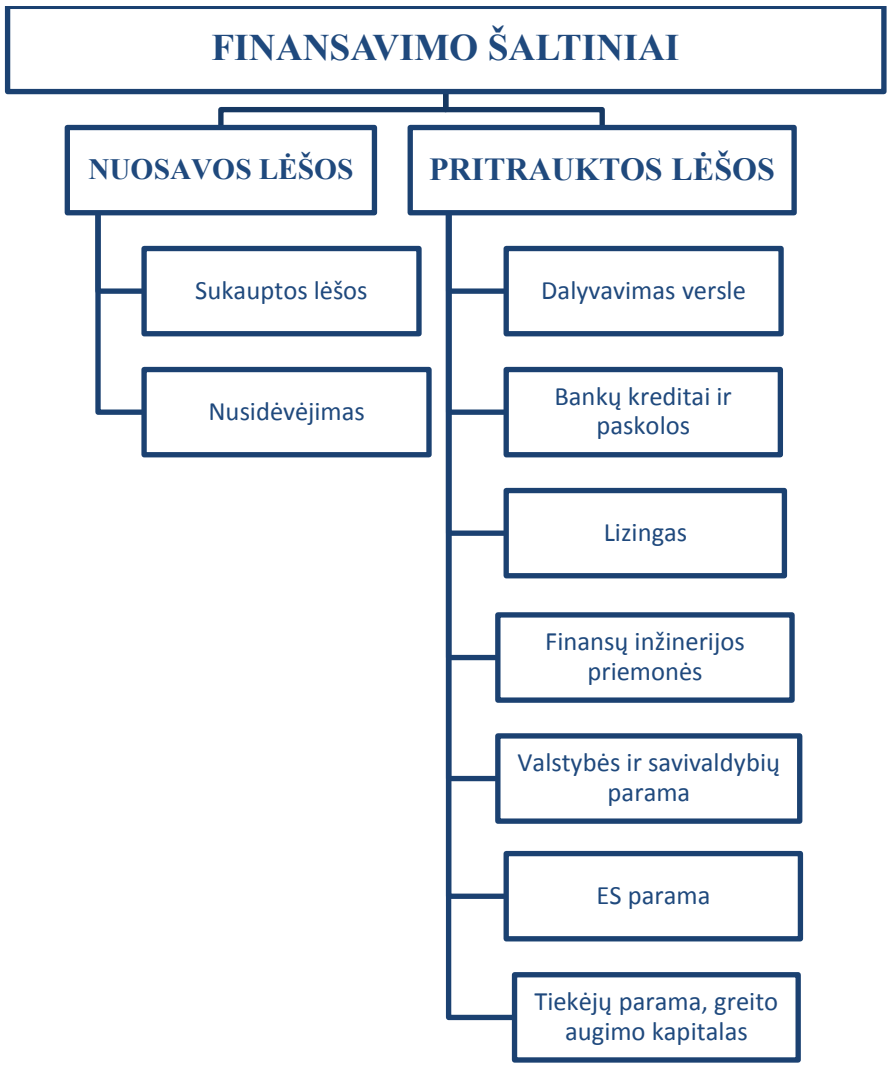
1. 4. Valstybės mokesčių politika SVV atžvilgiu kaip reguliavimo instrumentas

Kaip teigia K. Lukaševičius ir B. Martinkus (2002), mokesčiai – valstybės pajamų šaltinis, o kartu galinga ekonominė priemonė šalies ekonomikai reguliuoti, skatinanti tam tikras veiklas, naujų įmonių kūrimąsi, turinti įtakos prekių gaminimui.

Pagrindinė mokesčių paskirtis yra fiskalinė, t. y. „tarifu, mokesčio objektu ir subjektais, lengvatomis ir kt. gali būti siekiama reguliuoti valstybėje vykstančius ekonominius, socialinius procesus, skatinti naudingas ūkines sritis, remti ūkinės plėtros prioritetus, pritraukti kapitalą, investicijas ar, priešingai – sustabdyti nepageidautinas socialinės – ekonominės raidos tendencijas“ (Puzinskaitė, Klišauskas, 2012, p. 676).

Teigtina, kad mokesčiai yra sudėtinga SVV politikos sritis. Vakaruose vyrauja požiūris, kad SVV priimtiniausia paprastesnė mokesčių sistema, kai daugiau atleidžiama nuo mokesčių ir taikomi mažesni mokėjimų tarifai. Mažesni mokesčiai gali sukurti geresnę aplinką sąžiningam verslui konkuruoti rinkoje, skatina laikytis teisinių reglamentų, tvarkingai mokėti mokesčius. Bene didžiausia administracinė našta SVV yra pridėtinės vertės mokestis, todėl kuriamos priemonės šiai naštai palengvinti (Štreimikienė ir kt., 2007).

Moksliniuose šaltiniuose (Paunksnienė ir kt., 2011; Lukaševičius, Martinkus, 2002) teigiama, kad SVV įmonė savo turtą formuoja iš įvairių finansavimo šaltinių. Finansinių išteklių investicijų prireikia ne tik steigiant individualiąją įmonę, bet ir pradedant veiklą pagal verslo liudijimą. Steigiant AB ar UAB, gali prireikti skolintis. Finansavimo šaltiniais gali būti nuosavos, sukauptos, pritrauktos, skolintos lėšos. Apibendrinti lėšų finansavimo šaltiniai matyti 8 pav.

8 pav. Verslo finansinių lėšų šaltiniai

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Lukaševičius K., Martinkus B. *Mažųjų ir vidutinių įmonių vadyba*. Kaunas: Technologija, 2002. ISBN 9955-09-280-7. 215 p.; Paunksnienė J., Antanavičienė J., Peleckis K. *Verslo pagrindai*. Vilnius: Technika, 2011. ISBN 978-9955-28-838-1. 184 p.

Pradedant verslą geriausias turimų ir skolintų lėšų santykis turėtų būti 1:1 – tai apsaugos SVV verslą nuo netikėtumų ir užtikrins įmonės savarankiškumą.

Remiantis J. Paunksniene ir kt. (2011), verslininkai gali skolintis leisdami akcijas ir obligacijas. Dažniausiai tai daro akcinės bendrovės, kurios sukaupti lėšų verslui plėtoti gali leisdamos akcijas. Akcija – bendrovės nuosavybės dalį liudijantis pažymėjimas (vertybinis popierius). Obligacija – tai pažymėjimas (vertybinis popierius), patvirtinantis, kad verslo įmonė yra skolinga obligacijos savininkui. Obligacijų savininkai – įmonės kreditoriai.

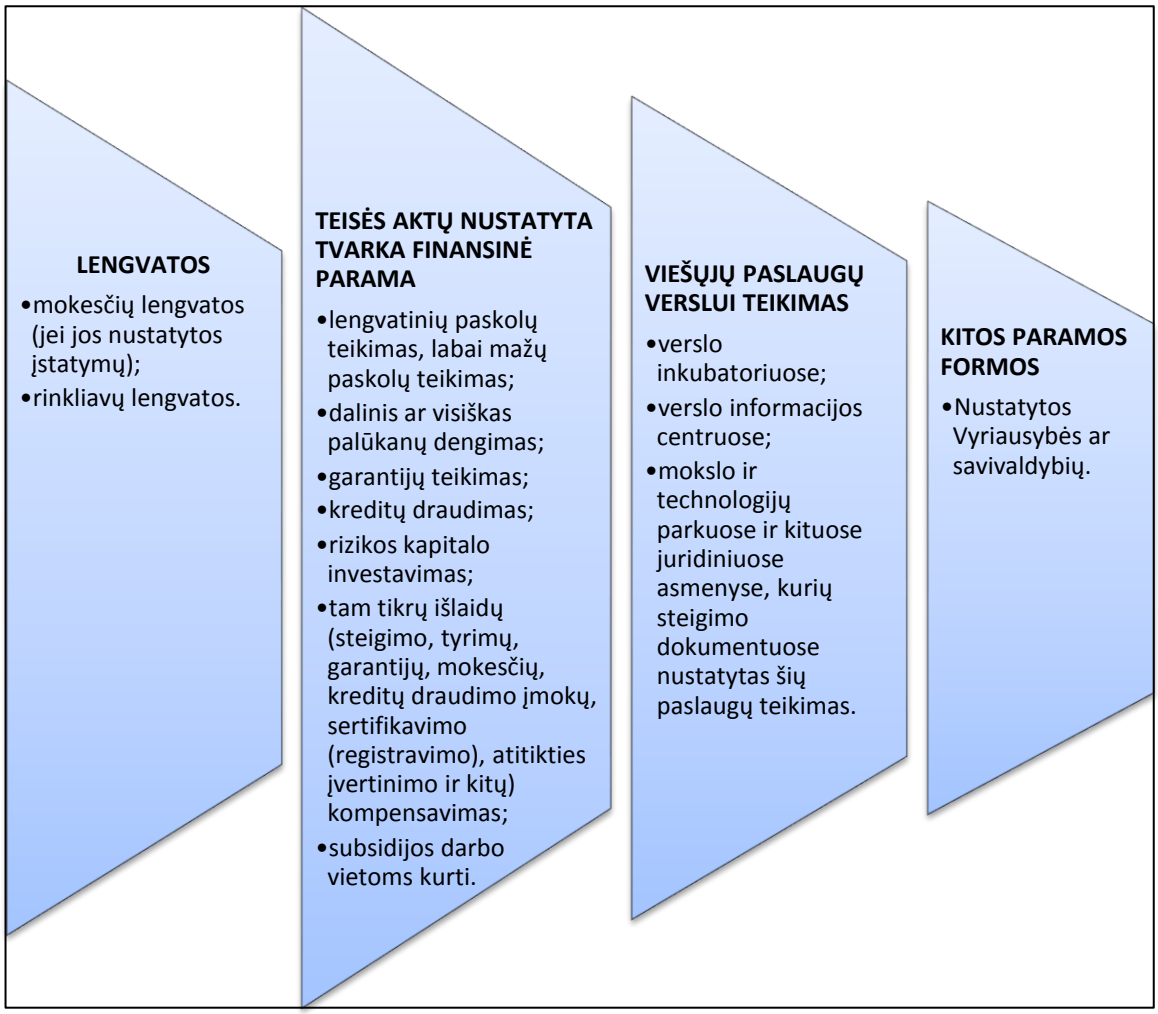
Populiariausia verslininkų tarpe – skolintis iš banko. Bankų paskolos skirstomos į trumpalaikes (iki metų), kai skolinamasi kasdienėms verslo išlaidoms padengti ir ilgalaikes (3 – 5 m.), kai skolinamasi ilgalaikiam turtui įsigyti. Kredito unijos teikia finansinę paramą įmonėms, kurios yra šios unijos narės.

Taip pat reikšmingos 8 pav. įvardytos finansinės inžinerijos priemonės (garantijos, mikrokreditai, rizikos kapitalas). Šios priemonės ypatingai reikšmingos pradedančioms ir didelį augimo potencialą turinčioms, bet rizikingų investicijų reikalaujančioms įmonėms. Pavyzdžiui, mikrokreditus bankai dažniausiai suteikia labai mažoms įmonėms, kuriose dirba ne daugiau kaip 10 darbuotojų, kurių metinės pajamos neviršija 7 mln. Lt, o balansinė turto vertė – ne didesnė nei 5 mln. Lt. Paprastai mikrokreditų terminas yra iki 6 metų ar ilgesnis (Paunksnienė ir kt., 2011).

Kaip matyti 8 pav., kiti verslo kreditavimo šaltiniai gali būti tiekėjų kreditai ir greito augimo kapitalas. Įmonėms, kurios turi greito augimo potencialą ir didelius pelnus, galimi papildomi finansavimo šaltiniai. Šiuo metu Formalios rizikos kapitalo organizacijos yra kompanijos, įsteigtos valdyti investicinių pinigų srautų visumą, investuojant į pradedančias veiklą įmones ir mažas įmones, turinčias potencialą plėstis (Paunksnienė ir kt., 2011).

Valstybės parama smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams teikiama pagal Vyriausybės ar savivaldybių smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programas. SVV plėtros programų rengimas ir įgyvendinimas finansuojami iš valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų, valstybės arba savivaldybių pinigų fondų lėšų.

Smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams gali būti taikomos šios valstybės paramos formos (žr. 9 pav.).

9 pav. Valstybės paramos formos SVV

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal LR smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymas, *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 132-5354.

Taigi išskiriamos mokesčių ir rinkliavų lengvatos, teisės aktų nustatyta finansinė parama, viešųjų paslaugų verslui teikimas ir kitos paramos formos.

Finansinė parama – tai parama investuojant, kai padengiama dalis investicijų, susijusių su įmonės steigimu, plėtimu, perorganizavimu, racionalizavimu, įrengimų įsigijimu, naujų gaminių kūrimu, patentų, licencijų pirkimu ir kt. Be to, finansinė parama gali būti suvokiama kaip nuolaidos kredituojant SVV, kurios pasireiškia palankiomis palūkanomis ir kitomis lengvatinių kreditų formomis, vyriausybės garantijos, duodant paskolas SVV, mokesčių nuolaidos, kai mažinami mokesčių tarifai, atidedamas mokesčių mokėjimas ar kita (Štreimikienė ir kt., 2007).

Smulkiesiems verslininkams yra sudėtinga gauti paskolas nedidelėmis sumomis ar neturint pakankamo užstato. Pavyzdžiui, lengvatinis skolinimasis sudaro tokią galimybę, nes valstybė savo ir

pritrauktomis lėšomis gali tiesiogiai skolinti SVV, pavesdama tai veikiančioms kredito įstaigoms, arba įsteigdama specializuotą kredito įstaigą, skirtą SVV plėtrai (Ivanovienė, Karalevičienė, 2011).

Kai kurios savivaldybės, kaip teigia J. Paunksnienė ir kt. (2011, p. 102), yra įsteigusios SVV skatinimo fondus, kurie skiria tam tikrą finansinę paramą savo teritorijoje veikiančioms įmonėms. Dažniausiai tokia parama skiriama:

- bankų paskolų palūkanoms iš dalies kompensuoti bei neprocentinėms paskoloms teikti;
- verslininkams konsultuoti ir mokyti;
- leidinių apie regionų verslo plėtrą leidybai;
- verslininkų dalyvavimui parodose, mugėse;
- verslininkų gaminamos produkcijos pristatymo užsienio šalyse išlaidoms kompensuoti,
- verslo misijoms ir kt. priemonėms.

Kaip teigia D. Štreimikienė ir kt. (2007), finansinė parama yra svarbi visose SVV veiklos stadijose. Veiklos pradžioje SVV susiduria su pradinio kapitalo stoka, vėliau atsiranda poreikis gauti papildomą finansavimą apyvartinėms lėšoms, investicijoms. Jos būtinos, siekiant sėkmingai vykdyti ir plėtoti veiklą.

Verslo įmonė visais gyvavimo etapais gali tikėtis paramos, tačiau ne kiekvienu atveju parama yra pritaikoma (kai parama galima, bet ne toms veikloms, kurios įmonei reikalingos), prieinama (kai įmonė ar jos projektas nekonkurencingas, neatitinkantis atrankos kriterijų) ar pakankama (kai paramos vertė nepakankama laukiamam efektui sulaukti, ar projektui realizuoti). Tiesioginė parama teikiama per subsidijas, dotacijas ar kompensacijas, o netiesioginė – tai viešosios paslaugos lengvatinėmis sąlygomis, mokesčių lengvatos, paskolų garantijos, eksporto draudimas lengvatinėmis sąlygomis, teisinės lengvatos, palankūs politiniai sprendimai (Smagurauskienė, 2009).

9 paveiksle išskirtos kitos galimos SVV paramos formos – tai viešųjų paslaugų verslui teikimas, kurios teikiamos šiose įstaigose (Štreimikienė ir kt., 2007, p. 93):

- Verslo inkubatoriuose inkubuojamiems ūkio subjektams palankiomis sąlygomis teikia verslo valdymo paslaugas (informaciją, konsultacijas, mokymą ir pan.), nuomoja patalpas, tarpininkauja gaunant finansinę paramą bei diegiant naujas technologijas ir mokslo naujoves versle. Šios įstaigos remia pradedančius verslininkus, skatina naujų darbo vietų kūrimą, mažina veikiančių įmonių veiklos riziką ir padeda įmonėms, kurios yra finansiškai silpnos, bet turi gerą verslo idėją, gali savarankiškai verstis ūkine komercine veikla.
- Verslo informacinio centro tikslas – teikiant informacinę, konsultacinę ir mokomąją pagalbą, prisidėti prie naujų įmonių steigimosi, padėti jau veikiančioms įmonėms plėtoti veiklą bei prisitaikyti prie kintamų rinkos sąlygų, didinti jų konkurencingumą ir veiklos efektyvumą. Šie

centrai lengvatinėmis sąlygomis teikia informaciją verslininkams, konsultacijas ir mokymus įvairiomis verslo organizavimo ir plėtojimo temomis: įmonės steigimo, verslo planų rengimo, darbo teisės, rinkodaros, finansinės ir buhalterinės apskaitos, mokesčių ir kt.

- Technologijų parkų tikslas – sukurti būtinas darbo sąlygas ir sumažinti pradedančių smulkaus ir vidutinio verslo firmų riziką.

Valstybės intervencijos poreikio finansų inžinerijos priemonių verslui forma Lietuvoje studijoje (2013) pristatomo tyrimo duomenimis, pasinaudoti išoriniu verslo finansavimu SVV subjektus labiausiai skatina valstybės siūloma parama (lengvatinės paskolos, garantijos, dalinis palūkanų kompensavimas), taip pat galimybė pasinaudoti skirtingomis finansavimo priemonėmis vienu metu tam pačiam projektui, pvz., garantija ir daliniu palūkanų kompensavimu ar paskola ir garantija. Nemažai įtakos turi ir palankios bei lanksčios finansavimo sąlygos ir greitas finansavimo gavimas.

Ištirta, kad daugiau nei 52 proc. apklaustųjų (SVV subjektų), kurie kreipėsi beveik dėl visų valstybės finansuojamų priemonių, pagal jas ir gavo pageidautą finansavimą. SVV subjektai nurodė, jog daugiau kreipėsi dėl FP (lengvatinių paskolų, garantijų) nei dėl negrąžintinos valstybės paramos (subsidijų, dotacijų). Tik 24,3 proc. respondentų kreipėsi dėl subsidijų ar dotacijų verslui.

Apibendrinant galima teigti, kad *SVV finansinių lėšų šaltiniai gali būti nuosavos arba pritrauktos lėšos. Tarp pastarųjų – valstybės ir savivaldybių, ES struktūrinių fondų parama, bankų kreditai ir paskolos, lizingas, finansų inžinerijos priemonės, tiekėjų parama. Valstybė sudaro galimybę SVV pasinaudoti šiomis paramos formomis: mokesčių ir rinkliavų lengvatomis, lengvatinėmis paskolomis, palūkanų dengimu, garantijų teikimu, kreditų draudimu, tam tikrų išlaidų kompensavimu, subsidijomis, viešųjų paslaugų teikimu verslo centruose. Jei valstybės mokesčių politika užtikrintų mažesnę mokesčių naštą SVV, būtų palankesnės sąlygos sąžiningam verslui konkuruoti rinkoje, tvarkingai mokėti mokesčius, laikytis įstatymų.*

1. 5. Investicijų pritraukimo procesų valdymas

Užsienio investicijų pritraukimas taip pat reikšmingas SVV plėtrai.

LR investicijų įstatymas (2013) investicijas reglamentuoja kaip pinigines lėšas ir įstatymais bei kitais teisės aktais nustatyta tvarka įvertintą materialųjį, nematerialųjį ir finansinį turtą, kuris investuojamas siekiant iš investavimo objekto gauti pelno/pajamų, socialinį rezultatą ar užtikrinti valstybės funkcijų įgyvendinimą. Užsienio investicijos šiame Įstatyme apibrėžiamos kaip užsienio valstybių, tarptautinių organizacijų, užsienio fizinių ir juridinių asmenų investicijos LR.

Užsienio investicijos yra didelių, mažų, išsivysčiusių ar besivystančių šalių ekonomikos augimo pagrindas. Šios investicijos vertintinos kaip reikšmingas ūkio plėtros veiksnys, kuris laikomos svarbia sąlyga, skatinančia produktyvumą bei ekonominį augimą. Teigtina, jog tiesioginės užsienio investicijos sudaro prielaidas ir skatina naujų įmonių kūrimąsi, produktų plėtotę bei naujų darbo vietų formavimą (Šečkutė, Tvaronavičius, 2007).

Remiantis D. Pekarskiene ir D. Laskiene (2012), užsienio investicijos yra svarbus ekonominis procesas, per kurį užsienio valstybinės ir privačios bendrovės bei įmonės investuoja į kitos šalies bendrovių kapitalą, technologijas ir inovacijas.

Užsienio įmonės, prieš nuspręsdamos, kur investuoti, pradžioje įvertina šiuos veiksnius (Tiesioginės užsienio investicijos Lietuvoje, 2014, p. 3):

- kvalifikuotų darbuotojų pasiūla;
- eksporto rinkų artumas;
- galimos išlaidos;
- verslo aplinka.

Finansinės paramos suteikimas investuotojui leidžia sumažinti riziką ir kaštus, atsirandančius keliantis į nepažįstamą ir naują rinką. Tačiau finansinė parama toli gražu nėra svarbiausias sprendimą investuoti lemiantis veiksnys. Anot D. Pekarskienės ir D. Laskienės (2012), investuotojai renkasi tas šalis, kurios yra panašios pagal ūkio išsivystymo lygį, verslo tradicijas, kultūrą, vartotojų elgseną.

Paminėtinos teoriškai pagrįstos prielaidos apie konkrečius sąryšius tarp tiesioginių užsienio investicijų, bendrojo vidaus produkto, eksporto, mokesčių naštos, rinkos dydžio ir kt., kuriomis remiantis sudarytas 10 pav.

10 pav. Tiesioginių užsienio investicijų reikšmė

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Šečkutė L., Tvaronavičius V. Tiesioginių užsienio investicijų Baltijos šalyse tyrimas. *Verslas: teorija ir praktika*, 2007, T.8, Nr. 3, p. 159.

D. Laskienė (2010) savo moksliniame straipsnyje nurodo, kad užsienio investicijos padidina galimybes greičiau pereiti prie pažangių technologijų, parengti ir įgyvendinti sudėtingus projektus, surasti naujų rinkos nišų savo produkcijai, perimti naujausius valdymo ir darbo organizavimo metodus.

Apibendrinant galima teigti, kad *užsienio investicijos svarbios ūkio plėtrai, ekonominiam augimui, produktyvumo skatinimui. Tačiau pastebėtina, kad užsienio investicijos bus naudingos tik tuomet, jeigu sukurs pridėtinę vertę, pakels žmonių pragyvenimo bei visos ekonomikos lygį.*

Reziumuojant ir apibendrinant pirmąjį darbo skyrių galima teigti, kad *SVV reguliavimas yra viena iš viešojo sektoriaus institucijų funkcijų. Šios institucijos uždeda administracinę ir kitą reguliavimo naštą, vykdo verslo priežiūrą ir koordinavimą, siekia palankios mokesčių sistemos verslo steigimui ir plėtrai, teikia viešąsias paslaugas. Išanalizavus SVV reguliavimo raidą išaiškėjo, kad iki 1997 m. kiekviena ES valstybė narė savitai apibrėžė ir skirstė mažas ir vidutines įmones. Situacija keitėsi Europos Komisijai 1996 metais pateikus rekomendaciją 96/280/EB, kur įmonės buvo suskirstytos į mikroįmones, mažas įmones ir vidutinio dydžio įmones, atsižvelgiant į šiuos kriterijus: darbuotojų skaičius, metinė apyvarta / balansinė turto vertė, nepriklausomumas.*

Lietuvoje smulkiojo ir vidutinio verslo subjektus numato LR smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymas (2007), kuriame apibrėžta, kas yra vidutinė, maža ir labai maža įmonė. Pagal LR mažųjų bendrijų įstatymą 2012 m. mūsų šalyje buvo įteisinta naujos teisinės formos įmonė – mažoji bendrija.

SVV statistinių 2010 – 2014 m. rodiklių analizė parodė, kad Lietuvoje SVV įmonių skaičius nuo 2010 m. augo nežymiai, didžiausias šuolis buvo 2013 m. Lyginant su kitomis ES šalimis, Lietuva 2014 m. lyderiavo beveik visose su verslu susijusios administracinės aplinkos srityse, t.y. mažinant apmokėtino minimalaus kapitalo ribą, gerinant bendravimą su valdžios institucijomis naudojantis el. priemonėmis, lengvinant mokesčių administravimą, tobulinant licencijų išdavimo ir kitą el. administravimo infrastruktūrą.

Darytina išvada, kad teisinė aplinka, be ekonominės ir konkurencinės aplinkos, yra viena iš svarbiausių verslą formuojančių ir jam įtakos turinčių veiksnių. Tuo tarpu mokesčiai vertinami kaip sudėtinga SVV politikos sritis. SVV valstybė sudaro galimybę pasinaudoti įvairiomis paramos formomis: mokesčių ir rinkliavų lengvatomis, lengvatinėmis paskolomis, palūkanų dengimu, garantijų teikimu, kreditų draudimu, tam tikrų išlaidų kompensavimu, subsidijomis, viešųjų paslaugų teikimu verslo centruose.

Išanalizuoti moksliniai šaltiniai parodė, kad užsienio investicijų reikšmė sietina su teigiamu poveikiu šalies bendrojo vidaus produkto augimui, eksportui, žmonių pragyvenimo bei visos ekonomikos lygio kėlimui. Yra svarbi mažesnė mokesčių našta, didesnis ekonominis atvirumas, kas gali padėti pritraukti daugiau užsienio investicijų.

2. SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO REGULIAVIMAS LIETUVOJE

Lietuvoje SVV reguliuoja įvairios institucijos. Viena iš pagrindinių – LR Ūkio ministerija, kuri yra atsakinga už paramos SVV įgyvendinimo koordinavimą, kontrolę bei vertinimą. Taip pat reguliavime dalyvauja Finansų ministerija, Konkurencijos Taryba, Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra, kitos ministerijos. SVV subjektų veiklą įvairiose apskrityse reguliuoja savivaldybės, seniūnijos. Taip pat reguliavime reikšmingas Nacionalinės regionų plėtros agentūros vaidmuo.

2.1. Teisinės aplinkos verslo reguliavimo analizė

Lietuvoje SVV reglamentuoja įvairūs teisiniai dokumentai. Pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis SVV veiklą Lietuvoje – *LR smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymas* (2007), nustatantis smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų sampratą, smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams taikomas valstybės paramos formas.

LR mažųjų bendrijų įstatymo (2012) paskirtis – nustatyti įmonių, kurių teisinė forma yra mažoji bendrija, steigimą, valdymą, veiklą, pertvarkymą, pabaigą ir šių įmonių dalyvių (narių) teises ir pareigas.

Apskritai SVV steigimą ir reguliavimą reglamentuoja daugybė galiojančių norminių teisinių dokumentų, kurie numato darbo apmokėjimo, buhalterinės apskaitos, socialinio draudimo, mažmeninės prekybos, prekių ženklinimo, produktų saugos, higienos taisykles ir tvarką, muitų tarifus, kitas taisykles, nuostatas. Įstatymai metams bėgant keičiami, papildomi ar pakeičiami naujais.

LR investicijų įstatymas (2013) numato investavimo sąlygas, investuotojų teises ir investicijų apsaugos priemones visų rūšių investicijoms LR.

SVV įmonėms, kurios veikia LEZ teritorijoje[1], taikomos įvairios mokesčių lengvatos. Šiuo atveju *LR laisvųjų ekonominių zonų pagrindų įstatymas* (2011) numato LEZ „palankias mokesčių, muitų, valiutines ir finansines, teisines ir kitas lengvatines ūkinės - komercinės veiklos sąlygas užsienio ir šalies ūkio subjektams steigti zonose tarptautinės prekybos, gamybos ir eksporto, finansų, mokslinę - techninę pažangą kuriančias ir diegiančias įmones bei organizacijas, skatinti užsienio investicijas, steigti naujas darbo vietas“.

[1] *Laisvoji ekonominė zona*, pagal LR laisvųjų ekonominių zonų pagrindų įstatymą (2011), - „ūkinei - komercinei ir finansinei veiklai skirta teritorija, kurioje yra šio įstatymo nustatytos ūkio subjektams specialios ekonominės ir teisinės funkcionavimo sąlygos. Šioje teritorijoje neturi būti nuolatinių gyventojų“.

Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaravimo tvarkos apraše (2014) numatyta SVV subjekto statuso deklaravimo procedūros tvarka, deklaracijos užpildymo taisyklės.

2014 m. patvirtintas *Lietuvos verslumo veiksmų 2014 – 2020 metų planas* numato veiksmus, kurie reikšmingi, siekiant užtikrinti nuoseklų šalies verslumo lygio augimą, kurti nuoseklią ir tęstinę verslumo ugdymo sistemą, verslo pradžiai ir plėtrai palankią aplinką, gerinti viešųjų paslaugų verslui prieinamumą, verslininko įvaizdį visuomenėje ir skatinti tikslinių grupių ir socialinį verslumą (ypač regionuose).

Siekiant į Lietuvą pritraukti tiesioginių užsienio investicijų, reikšminga 2014 m. priimta *Valstybės pagalbos teikimo schema „TUI Invest Lt+“,* kuri skirta regioninės investicinės valstybės pagalbos teikimui reguliuoti.

2.2. Svarbiausių SVV valdymo strategijų, programų ir projektų Lietuvoje analizė

Lietuvoje vykdomos įvairios SVV valdymo strategijos, programos ir projektai. *Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtotės iki 2015 m. strategijoje* numatytos tokios strateginės veiklos kryptys:

1. Naujų SVV įmonių steigimas (tai įmonės, kurios veikia mažiau nei 3 m. ir naujai steigiamos įmonės).
2. Veikiančios įmonės (tai SVV įmonės, veikiančios ilgiau nei 3 m.).
3. Regionų SVV plėtotė siekiant subalansuoti šalies regionų ekonominę ir socialinę plėtotę bendrame šalies kontekste ir išsaugant regionų įvairovę.
4. Darbuotojų kvalifikacija: žinios ir gebėjimai.
5. SVV infrastruktūra.
6. Parama SVV.

Šešioliktoje Vyriausybės programoje (2012) numatyti siekiai gerinti SVV prieigą prie finansavimo šaltinių naudojant finansinius instrumentus; užtikrinti palankias sąlygas kurtis ir plėtotis SVV, ypač regionuose; pateikti visas bazines priemones, reikalingas įmonei žengiant pirmuosius žingsnius; sudaryti platesnes galimybes dalį viešųjų pirkimų atlikti iš SVV; tobulinti teisinę, mokesčių bazę, reguliavimo ir kitą inovacijoms diegti palankią aplinką; užtikrinti, kad mokesčiai būtų pastovūs ir nebūtų tokio apmokestinimo, kuris turėtų neigiamą poveikį SVV.

SVV veiklos plėtojimui reikšminga LR Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482 patvirtinta *2014 – 2020 metų nacionalinė pažangos programa*. Šioje programoje numatyta sukurti palankias verslumo ir darnios verslo plėtros sąlygas: tobulinti verslui palankią reguliacinę aplinką; skatinti verslumą ir verslo plėtrą, formuoti teigiamą viešąją nuomonę apie verslą, skatinti verslą prisiimti atsakomybę už socialinę ir gamtinę aplinką.

Pavyzdžiui, *Viešojo valdymo tobulinimo 2012 – 2020 metų programa* (2012) siekiama mažinti reglamentavimą ir gerinti teisės aktų kokybę, numatytas siekis, kad kiekviena nauja reguliavimo iniciatyva būtų vertinama administracinės naštos piliečiams ir kitiems asmenims, ūkio subjektams ir viešojo valdymo institucijoms požiūriu. Prireikus nustatyti naujus teisės aktų reikalavimus, didinančius administracinę naštą ūkio subjektams, proporcingai turės būti atsisakoma kitų administracinę naštą šiems ūkio subjektams nustatančių reikalavimų (turi būti panaikinama ne mažiau reikalavimų, nei nustatoma naujų). Siekiant įvertinti, ar tam tikro sektoriaus reguliavimas atitinka keliamus tikslus, nustatyti įgyvendinimo problemas ir užtikrinti optimalų ir darnų teisinį reguliavimą, bus atliekamos reguliavimo tinkamumo patikros, apimančios ne pavienius teisės aktus, bet ištisus sektorius; bus vertinama ir mažinama teisės aktų prisitaikymo ir įgyvendinimo sąnaudų uždedama našta, nepagrįstų teisės aktų reikalavimų vykdymo sąnaudos, ypač smulkiems ir vidutiniams ūkio subjektams; daug dėmesio skiriama galutiniam vartotojui (pavyzdžiui, ūkio subjektui, piliečiui ar kitam asmeniui), siekiant palengvinti teisės aktų reikalavimų vykdymą.

Skatinant SVV subjektus naudoti inovatyvius e. verslo sprendimus, šalyje vykdoma *Elektroninio verslo plėtros skatinimo 2010 – 2015 metų programa* (2009), kuria siekiama sudaryti sąlygas spartesnei elektroninio verslo plėtrai Lietuvoje, suteikiant SVV subjektams naujų galimybių plėtoti verslą pasitelkus informacines ir ryšių technologijas, skatinant intelektinių produktų ir paslaugų rinkos plėtrą elektroninėje erdvėje.

Siekiant didinti Lietuvos ūkio konkurencingumą, kurti efektyvią inovacijų sistemą, kuri skatintų ūkio inovatyvumą, reikšminga *Lietuvos inovacijų plėtros 2014 – 2020 metų programa (2013).* Šioje programoje akcentuojama, kad kuriant inovacijas turi dalyvauti ne tik didžiosios, bet ir labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės. Pažymima, kad būtina SVV skatinti teikti rinkai naujus produktus, nes dabar Lietuva atsilieka nuo ES valstybių narių vidurkio pagal mažų ir vidutinių įmonių, diegiančių technologines ir netechnologines inovacijas, skaičių. 2013 m. technologines inovacijas diegiančių MVĮ dalis iš visų MVĮ sudarė 21 proc., kai ES narių vidurkis yra 38 proc. Netechnologines (organizacines, rinkodaros) inovacijas diegiančių MVĮ dalis sudarė 26 proc., kai ES vidurkis 40 proc.

Minėtoje *Lietuvos inovacijų plėtros 2014 – 2020 metų programoje (2013)* numatyta gerinti šias sąlygas SVV:

- palengvinti produktų kūrimo ir pateikimo į rinką procesus;
- sudaryti palankias sąlygas tinkamai apsaugoti sukuriamą intelektinę nuosavybę;
- naudotis tarptautinėms korporacijoms priklausančiomis intelektinės nuosavybės teisėmis;
- palengvinti licencijavimą;
- ieškoti naujų rinkų;

- skatinti eksportą.

Tiesioginių užsienio investicijų svarba akcentuojama *Lietuvos 2007 – 2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijoje konvergencijos tikslui įgyvendinti* (2013). Čia pažymima, kad didėja tiesioginių užsienio investicijų, kaip naujas technologijas, šiuolaikiškus vadybos metodus ir kitus ūkio modernizacijai svarbius aspektus pritraukiančio šaltinio, svarba.

Užsienio investicijos sietinos su ES struktūrinės paramos teikiamomis galimybėmis. ES struktūrinių fondų parama, kaip sąlyga smulkioms ir vidutinėms įmonėms numatyta ir *Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikėje strategijoje* (2002).

Pasak G. Davulio (2013), SVV yra palankios galimybės pasinaudoti ES finansine parama iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų (ES SF), Europos socialinio bei Europos regioninės plėtros fondų. Teigtina, kad SVV sparčiausiai kuria naujas darbo vietas, diegia naujoves bei daugiausiai prisideda prie šalies ekonominio augimo. Todėl ES finansinė skiriama parama SVV dažniausiai yra skiriama mokymams, technologinei plėtrai, eksporto didinimui, veiklos optimizavimui.

Finansinės paramos SVV aspektu reikšminga UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (INVEGA) veikla. Tai valstybės įsteigta finansų įstaiga, kurios tikslas – teikti finansines paslaugas, įgyvendinti ir administruoti finansų inžinerijos bei kitokio pobūdžio paramos SVV priemones (UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ 2014 – 2016 metų strateginis veiklos planas, 2013).

Šios institucijos veiklos kryptys (UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ veiklos įstatai, 2014):

- Garantijų teikimas.
- Labai mažų paskolų, mažų paskolų, kitų paskolų teikimo administravimas.
- Rizikos kapitalo investavimas.
- Paskolų palūkanų dalinio dengimo administravimas.
- Įgyvendinančiosios institucijos funkcijų ES struktūrinės paramos naudojimo srityje atlikimas.
- Valstybės turto investavimas į kolektyvinio investavimo subjektus, šių investicijų administravimas.
- Finansinės inžinerijos priemonių įgyvendinimas.
- Verslo subjektų skatinimo ir finansinės paramos priemonių įgyvendinimas.
- Kontroliuojančiųjų fondų valdymas.
- Kitų teisės aktais deleguotų funkcijų įgyvendinimas.

INVEGA teikia individualias garantijas kredito įstaigoms ir lizingo bendrovėms už SVV subjektams teikiamas paskolas ir lizingo sandorius. Dalis garantijų teikiama įgyvendinant 2007 – 2013 m. ES struktūrinės paramos lėšomis finansuojamą *priemonę „Garantijų fondas“,* kurios priemonės

tikslas – palengvinti SVV subjektams priėjimą prie finansavimo išteklių, sudarant INVEGAI, kaip garantijų institucijai, galimybę prisiimti didesnę kreditavimo riziką, garantuojant kredito įstaigoms ir lizingo bendrovėms už SVV subjektams suteikiamą finansavimą verslui pradėti ir (ar) plėtoti. 2009 m. balandžio 8 d. tarp Ūkio ministerijos, Finansų ministerijos ir INVEGOS buvo pasirašyta trišalė finansavimo sutartis, pagal kurią įsteigtas INVEGOS kontroliuojantysis fondas, kurio valdytoju paskirta INVEGA.

Šiuo metu INVEGOS fondo lėšomis yra finansuojamos šešios finansų inžinerijos priemonės: lengvatinių paskolų priemonės – „Mažų kreditų teikimas – 2 etapas“, „Atviras kreditų fondas“, rizikos kapitalo investavimo priemonės – „Inovacijų plėtra“, „Dalyvavimas Baltijos inovacijų fonde“, garantijų priemonė – „Portfelinės garantijos“ ir paskolų priemonė – „Pasidalintos rizikos paskolos“ (UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ 2014 – 2016 metų strateginis veiklos planas, 2013).

Remiantis statistiniais duomenimis, INVEGA per 2013 m. už SVV atstovų paskolas kredito įstaigoms suteikė 588 garantijas, kurių suma siekė 123,8 mln. Lt. Visa tai sudarė sąlygas SVV įmonėms verslo plėtrai Lietuvoje pasiskolinti apie 188,5 mln. Lt ir planuojama sukurti per 1000 naujų darbo vietų. Palyginti su 2012 m. duomenimis, 2013 m. bendras suteiktų garantijų skaičius padidėjo 7,5 proc. Nuo veiklos pradžios (2001 m.) iki 2013 m. gruodžio 31 d. INVEGA kredito įstaigoms už smulkiojo ir vidutinio verslo paskolas jau suteikė 4566 garantijas, garantuotų paskolų suma sudarė beveik 1,75 milijardo Lt, garantijų suma - 1,18 milijardo Lt, o planuojamų sukurti darbo vietų skaičius - 13200. Pastebėtina, kad garantijos – vienas iš efektyviausių būdų valstybei skatinti smulkiojo ir vidutinio verslo įmonių projektų finansavimą (Finansinių priemonių kompleksas – raktas į verslo finansavimo sėkmę, 2014).

INVEGA duomenimis, 2006 – 2012 m. beveik 900 SVV įmonių pasinaudojo labai mažų paskolų (mikrokreditų) priemone. Vyriausybės skirti 28,8 mln. Lt per mikrokreditų teikimo laikotarpį buvo panaudoti daugiau nei du kartus – suteikta paskolų už daugiau kaip 62 mln. Lt. Ši priemonė sudarė galimybę skatinti verslumą savivaldybėse, kur egzistavo didelis nedarbo lygis, steigėsi mažai naujų įmonių, trūko lėšų vystyti veiklą. Alytaus, Marijampolės, Tauragės, Telšių ir Utenos apskričių savivaldybėse veikiančioms įmonėms teko daugiau kaip trečdalis lėšų (Smulkiojo ir vidutinio verslo įmonėms suteikta mikrokreditų už daugiau kaip 62 mln. Lt, 2013).

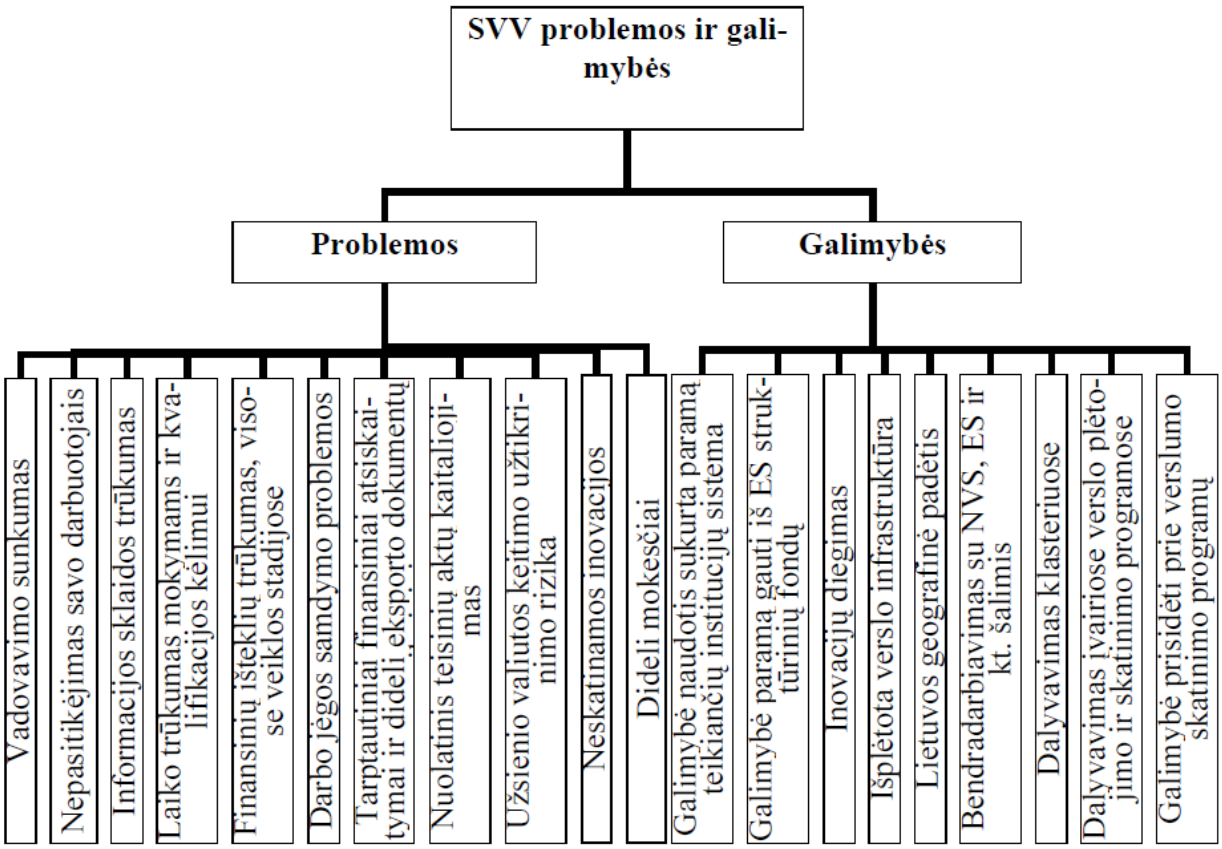
Išskirtina finansų inžinerija, kuri sudaro galimybę panaudoti ES struktūrinių fondų išteklius, teikiant ne vienkartinę negrąžinamą subsidiją įmonėms, o skolinant lėšas, investuojant jas į įmonių kapitalą, teikiant garantijas ir pan. Lietuvoje finansų inžinerijos priemonės finansuojamos *2007 – 2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų programos* lėšomis pagal šios programos 2 prioriteto „Verslo produktyvumo didinimas ir aplinkos verslui gerinimas“ 3 uždavinį „Pagerinti smulkiojo ir vidutinio

verslo subjektų priėjimą prie finansavimo šaltinių“ (Finansinės priemonės verslo plėtrai. LR Ūkio ministerija, 2014).

Ekonomikos augimo veiksmų programos įgyvendinimo ataskaitoje už 2012 m. (2013) pažymima, kad iki 2012 m. pabaigos buvo pasirašytos 1065 tiesioginės ES paramos mažoms ir vidutinėms įmonėms skirtų projektų finansavimo ir administravimo sutartys. Šie pasiekimai renkami naudojant nustatyto pasiekti produkto rodiklio „Projektų, skirtų verslo produktyvumui didinti, įskaitant MVĮ projektus“ pogrupį „iš jų MVĮ“ (EAVP suplanuota pasiekti reikšmė (250 projektų). Tiesioginės paramos mažoms ir vidutinėms įmonėms projektai yra finansuojami 2 prioriteto „Verslo produktyvumo didinimas ir aplinkos verslui gerinimas“ 1 uždavinio „Padidinti įmonių produktyvumą“ lėšomis.

2.3. Verslo reguliavimo Lietuvoje problemų identifikavimas

SVV reguliavimas Lietuvoje susiduria su įvairiomis problemomis – pradedant teisiniais aspektais, baigiant dideliais mokesčiais, finansnių išteklių trūkumu (žr. 11 pav.).

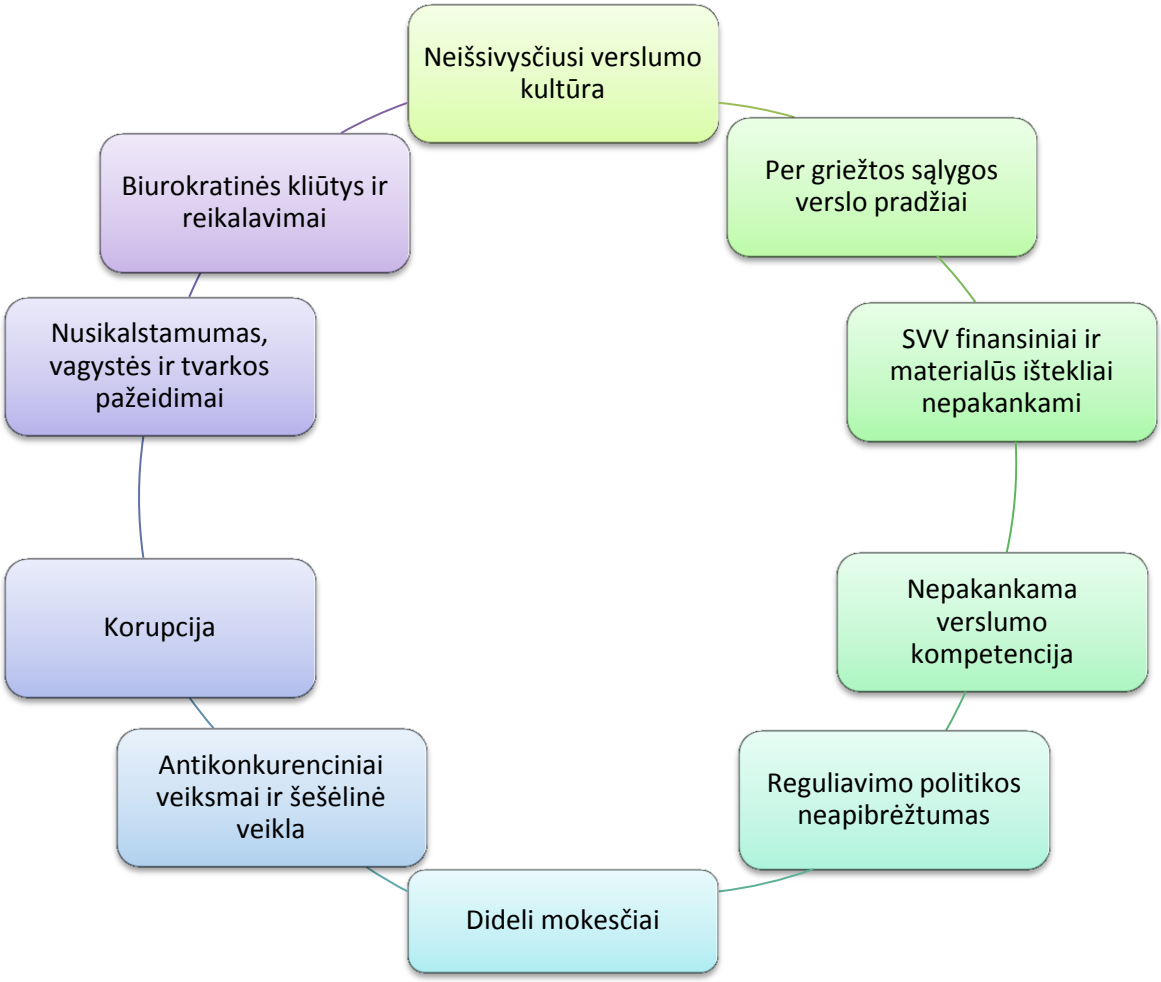

11 pav. SVV problemos ir galimybės

Šaltinis: Grublienė V., Lengvinienė S. Valstybės parama kaip smulkiojo ir vidutinio verslo darnaus vystymosi prielaida, *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*, 2011, Nr. 1(25), p. 110.

Mokslinėje literatūroje (Jakubauskas, 2004; Ivanovienė, Karalevičienė, 2011) pastebima, kad valstybės vaidmuo yra užtikrinti privataus finansų sektoriaus plėtrą, o tiesioginės intervencijos priemones taikyti tik esant akivaizdiems finansų rinkos trūkumams. Tačiau yra nemažai SVV finansavimo rinkos trūkumų, ypač nepakankamas pradedančiųjų mikro, inovatyvių įmonių finansavimas, nes būdingas didelis šių įmonių veiklos rizikingumas bei santykinai dideli administravimo kaštai, kuriuos patiria finansų įstaigos teikdamos finansines lėšas mažomis sumomis.

V. Grublienės ir S. Lengvinienės (2011) tyrimo rezultatai atskleidė, kad pagrindinės SVV problemos, su kuriomis susiduriama: nuosavų lėšų trūkumas; monopolinių struktūrų spaudimas; didelės biurokratinės kliūtys ir reikalavimai. Šios ir kitos aptartos kliūtys atsispindi 12 pav., kuris identifikuoja pagrindines problemas, su kuriomis susiduria SVV.

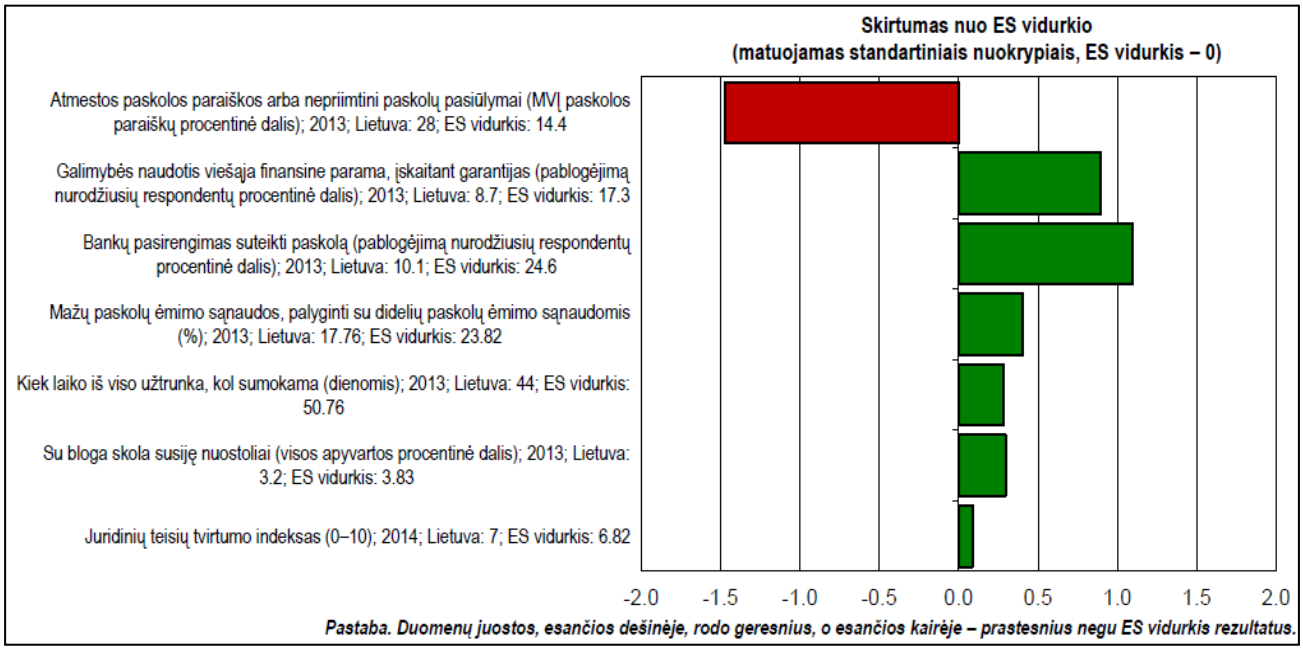

12 pav. Pagrindinių SVV reguliavimo problemų indentifikavimas

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Jasinavičius R., Broga Š., Kalesnykas K. *Efektyviai smulkiojo ir vidutinio verslo veiklai Lietuvoje taikomų šakninių apribojimų nustatymas ir jų įveikimo strategija:* taikomasis mokslinis tyrimas. LR ūkio ministerija, 2008; Banys R., Rudminaitis V., Grybėnas V. *Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros kliūtys Lietuvoje*. Mokslinės – praktinės konferencijos „Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros perspektyvos integracijos į Europos Sąjungą kontekste“, vykusios 2006 m. balandžio 7 d. Kaune, medžiaga.

Tuo tarpu įgyvendinamoje Europos iniciatyvos „Smulkiojo verslo aktas“ suvestinėje įvardytos šios didžiausios SVV problemos: sunku gauti privačių lėšų ir banko paskolų, yra įgūdžių ir inovacijų bazės tobulinimo poreikis (sistema turi būti perorientuota į mokslinių ir technologinių įgūdžių ugdymą ir užtikrinimą, kad mokymas labiau atitiktų SVV poreikius); reikia daugiau galimybių bandantiesiems iš naujo kurti verslą (Įmonės ir pramonė. 2014 m. SBA faktų suvestinė).

SVV Lietuvoje lengviau gauti valstybės finansinę paramą, įmonės greičiau gauna pinigus, turi mažiau blogų paskolų, moka mažesnį antkainį už nedideles paskolas (iki 1 mln. EUR), bet, lyginant su ES vidurkiu, mūsų šalyje yra daugiau įmonių, kurių prašymai suteikti paskolą buvo atmesti arba kurioms pateikto pasiūlymo sąlygos buvo prastos. Per pastaruosius metus pailgėjo mokėjimų laikotarpiai, padidėjo nedidelių paskolų antkainiai (žr. 13 pav.).

13 pav. Galimybė gauti finansavimą

Šaltinis: Įmonės ir pramonė. 2014 m. SBA faktų suvestinė, 2014, prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/lithuania_lt.pdf>, (žiūrėta 2015-01-17).

O. Stripekio ir P. Žukausko (2004) teigimu, kalbant apie SVV kūrimą bei plėtrą, išskirtina nepakankamai tobula teisinė aplinka. Kadangi SVV įmonių veiklą dar pernelyg riboja biurokratinės kliūtys, susijusios su įmonių registravimu ir licencijavimu. Todėl būtų svarbu:

- sumažinti licencijavimą gamyboje ir versle, sudarant palankesnes sąlygas sąžiningai konkuruoti;
- supaprastinti įmonės steigimą ir verslo pradžią reglamentuojančias procedūras, mažinti steigimo mokesčius.

Be to, teisinė aplinka būtų palankesnė, jei būtų panaikinti verslo plėtrą ribojantys ir trukdantys nereikalingi teisiniai ir biurokratiniai barjerai (Stripekis, Žukauskas, 2004).

Svarbiausios strateginės kryptys paramos SVV srityje, numatytos Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtotės iki 2015 m. strategijoje:

1. Sukurti ir įgyvendinti finansinės paramos sistemą.
2. Išplėsti ir sustiprinti institucijų, teikiančių paramą SVV, infrastruktūrą bei tinklą.
3. Teikti nemokamas ar subsidijuojamas informacijos, konsultavimo ir kitas paslaugas verslininkams pradiniame naujos įmonės veiklos etape.
4. Taikyti patalpų įsigijimo lengvatas.
5. Sudaryti sąlygas nuomos veiklos plėtimui.
6. Sudaryti sąlygas pasinaudoti franšizės pranašumais.

Kaip nurodyta Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtotės iki 2015 m. strategijoje, SVV būdinga nepakankama teisės bazė ir infrastruktūra elektroniniam verslui plėtoti. Ne visi SVV subjektai turi kompiuterius ir naudojasi internetu.

Siekiant išvengti verslo reguliavimo problemų būtina įgyvendinti 11 pav. įvardytas galimybes, susijusias su ES parama, inovacijų diegimu, naudojimusi sukurta paramą teikiančių institucijų sistema, verslo infrastruktūros plėtra, dalyvavimu klasteriuose bei įvairiose verslo plėtros programose, bendradarbiavimas su ES, NVS šalimis.

Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikėje strategijoje (2002) akcentuojama, jog SVV būtina sudaryti teisines sąlygas fizinės infrastruktūros plėtrai. Viešojo valdymo tobulinimo 2012 – 2020 metų programoje (2012) numatyta mažinti teisinį reglamentavimą ir gerinti teisės aktų kokybę, mažinti teisės aktų įgyvendinimo sąnaudų uždedamą naštą ir nepagrįstų teisės aktų reikalavimų vykdymo sąnaudas SVV įmonėms. Jau anksčiau aptartoje Šešioliktoje Vyriausybės programoje (2012) numatytos įvairios priemonės, naudingos SVV veiklai ir plėtojimui, finansavimo ir teisinių sąlygų užtikrinimui, inovacijų diegimui.

Plačiau galima aptarti SVV valdymo inovacijų svarbą. Pasak A. Bučinsko ir kt. (2012), inovacijų poreikis yra suvokiamas kaip naujų idėjų, koncepcijų, technologijų, formų, metodų ir procedūrų paieška, siekiant tobulinti verslo valdymą. Inovacijos turi būti:

- politiškai skatinamos, finansuojamos;
- planuojamos bei įgyvendinamos rengiant strategijas;
- planuojamos analizuojant galimybes bei numatant rizikos veiksnius;
- įgyvendinamos užtikrinant valdymo struktūrų, sistemų atsakomybę, kontrolės ir vertinimo kriterijus.

A. Seilius ir L. Šimanskienė (2006) mano, kad jei įmonei vadovaus asmenys, suvokiantys vadybos mokslo naujovių ir pokyčių svarbą, skatins ir įgyvendins naujausius bei organizacinius pasikeitimus, išliks konkurencingos bei užtikrins ilgalaikį gyvavimą. Taigi SVV įmonės, siekdamos tobulinti ir plėtoti veiklą turėtų vadovautis šiais įsitikinimais (Seilius, Šimanskienė, 2006, p. 217):

- Naujovėmis pagrįstas prekių ir paslaugų tobulinimas yra ne planuotas, bet priklauso nuo daugelio žmonių daugybės bandymų.
- Vadovas privalo „pats veikti jausdamas“, o ne „jausti save veiksme“.
- Organizacijos savo veiklą koordinuoja per vertybių sistemą, bet ne taisyklėmis ar nurodymais.
- Pagrindinis naujovių šaltinis yra klientai.
- Vadovų nuostatos ir elgsena su personalu nukreipta į vartotojus.

Kalbant apie SVV plėtros galimybes ir numatant verslo valdymo inovacijas, remiantis A. Bučinsku ir kt. (2012), reikia personalo žinių ir patirties, nuo kurių priklauso inovacijų sėkmė. Tam pritaria ir S. Pogosian bei I. Dzemyda (2012) teigdami, kad ruošiant diegti bet kokią inovaciją reikia įtraukti atitinkamos profesijos ir kvalifikacijos specialistus, kurie turi idėjų ir nebijo būti kūrybingi.

Teigiama, kad išsilavinęs personalas gali geriau taikyti sudėtingus ir įvairesnius problemų sprendimo bei nutarimų priėmimo metodus. SVV personalo gebėjimų tobulinimo siekis – taip pakeisti darbuotojo elgseną, kad padidėtų organizacijos produktyvumas, būtų padėtas pamatas inovatyvioms idėjoms atsirasti ir jas įgyvendinti. Personalo darbuotojų idėjų generavimas, inovatyvių idėjų bei žinių sintezės procesas užtikrina strateginį integracinės veiklos pobūdį, žinių valdymo orientavimą inovatyviai veiklai, inovacijų plėtrai.

SVV inovatyvios veiklos skatinimas ir sąlygų sudarymas numatytas jau anksčiau aptartoje Lietuvos inovacijų plėtros 2014 – 2020 metų programoje (2013). Čia taip viena iš SVV sąlygų gerinimo galimybių – inovatyvių įmonių jungimasis į klasterius. Pripažįstama, kad siekiant tarptautinio konkurencingumo, klasteriai gali padėti SVV įsilieti į pasaulinius žinių bei inovacijų tinklus, išnaudoti jų teikiamas galimybes kuriant didesnę pridėtinę vertę. Programoje numatyta užtikrinti klasterių vystymąsi ir plėtrą, skatinant investicijas, remti investicijas inovatyvioms technologijoms, įrenginiams įsigyti, gamybinėms patalpoms atnaujinti.

Reziumuojant ir apibendrinant antrąjį darbo skyrių galima teigti, kad *LR Ūkio ministerija yra viena pagrindinių institucijų, kuri atsakinga už paramos SVV teikimo koordinavimą, kontrolę ir vertinimą. Savivaldybės reguliuoja SVV veiklą skirtinguose rajonuose.*

Lietuvoje SVV reglamentavimą numatantys teisiniai dokumentai apibrėžia SVV subjektų sampratą; SVV subjektams taikomas valstybės paramos formas; mažosios bendrijos steigimą, valdymą, veiklą, pertvarkymą, kt.; investavimo sąlygas, investuotojų teises ir investicijų apsaugos priemones visų rūšių investicijoms; LEZ teritorijoje veikiančių įmonių mokesčių, muitų, valiutines ir

finansines, teisines ir kitas lengvatines veiklos sąlygas, kt.; SVV subjekto statuso deklaravimo procedūros tvarką, deklaracijos užpildymo taisykles; regioninės investicinės valstybės pagalbos teikimo reguliavimą; nuoseklaus šalies verslumo lygio augimą ir kt.

Svarbiausių SVV valdymo strategijų, programų ir projektų Lietuvoje analizė parodė, kad mūsų šalyje įgyvendinamos SVV valdymo strategijos, programos ir projektai numato gerinti SVV verslo sąlygas, palengvinti teisės aktų reikalavimų vykdymą, kurti efektyvią inovacijų sistemą, kuri skatintų ūkio inovatyvumą, sudaryti naujų galimybių plėtoti verslą pasitelkus informacines ir ryšių technologijas, tobulinti mokesčių bazę, gerinti prieigą prie finansavimo šaltinių ir kt.

Pagrindinės SVV reguliavimo problemos Lietuvoje sietinos su per griežtomis sąlygomis verslo pradžiai, dideliais mokesčiais, reguliavimo politikos neapibrėžtumu, antikonkurenciniais veiksniais, korupcija, nusikalstamumu, biurokratizmu, neišsivysčiusia verslumo kultūra. Pastaraisiais 2014 m. metais sudaryta per mažai galimybių norintiems iš naujo kurti verslą, daugėjo SVV įmonių, kurių prašymai suteikti paskolą atmesti, didėjo nedidelių paskolų antkainiai.

Siekiant išvengti verslo reguliavimo problemų, tikslinga toliau naudotis ES parama, naudotis paramą teikiančių institucijų sistema, plėtoti verslo infrastruktūrą, dalyvauti klasteriuose bei įvairiose verslo plėtros programose, bendradarbiauti su ES, NVS šalimis. Kaip viena iš galimybių paminėtinas SVV valdymo inovacijų skatinimas. Pastebėtina, kad SVV valdymo inovacijos sietinos su naujų idėjų, koncepcijų, technologijų, formų, metodų ir procedūrų diegimu ar pritaikymu, siekiant tobulinti verslo valdymą. Taip pat SVV ruošiant diegti inovacijas reikia įtraukti atitinkamos profesijos ir kvalifikacijos specialistus, kurie turi idėjų, yra kompetentingi įgyvendinti strateginius tikslus ir prisidėti prie SVV plėtros. SVV įmonėms, siekiančioms inovatyviai plėtoti veiklą, turėtų vadovauti asmenys, kurie suvokia vadybos mokslo naujovių ir pokyčių svarbą, geba įgyvendinti naujoves, užtikrinti įmonių konkurencingumą.

3. EMPIRINIS TYRIMAS: SVV REGULIAVIMAS KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖJE

3. 1. Bendrosios valstybinio SVV reguliavimo patirties Klaipėdos miesto savivaldybėje charakteristika

Klaipėda tradiciškai laikoma viena iš ekonomiškai stipriausių, greičiausiai besivystančių savivaldybių Lietuvoje. Pagrindiniai verslo sektoriai: laivų statyba ir remontas; transportas ir logistika; plastikas; turizmas.

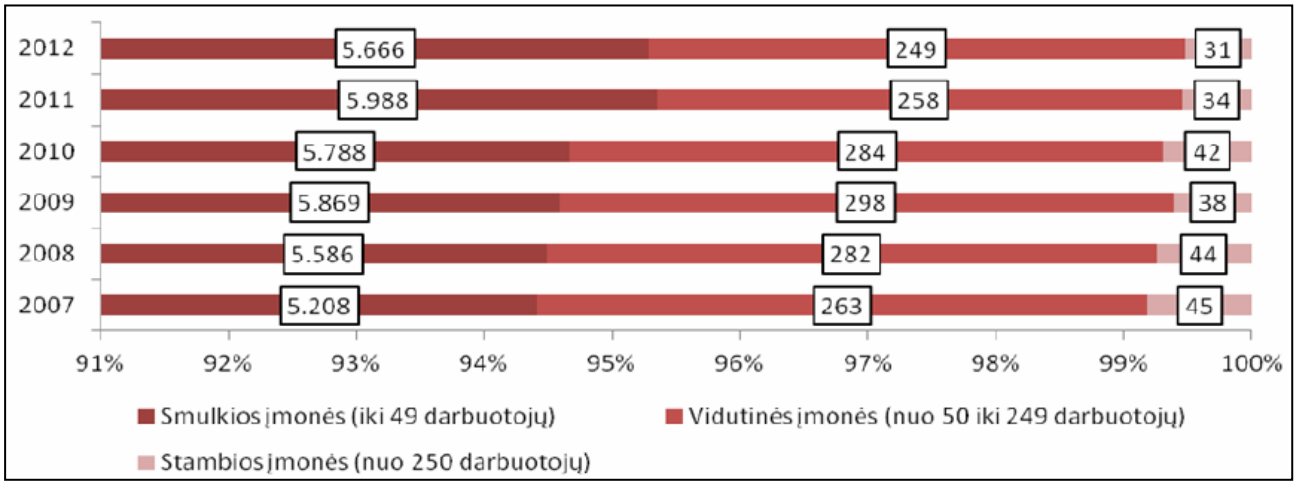
Europos Sąjungos šalyse 1000 – iui gyventojų tenka 50 – 60 įmonių. 2012 m. pradžioje Klaipėdos mieste 1000 – iui gyventojų vidutiniškai teko 33 veikiančios įmonės, tai 32 proc. daugiau nei šalies vidurkis (25 veikiantys ūkio subjektai 1000 – iui gyventojų). Pavyzdžiui, 2012 m. pradžioje Klaipėdos miesto savivaldybėje buvo įregistruota 5946 veikiančių ūkio subjektų, tai sudarė 7,11 proc. šalies įmonių (Klaipėdos miesto strateginis plėtros planas 2013 – 2020 metams: aplinkos ir išteklių analizė, 2012). Klaipėdos mieste 2012 m. veikė 5946 ūkio subjektai ir tai sudarė 7,11 proc. šalies įmonių (žr. 4 lentelė).

4 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų skaičius 2007 – 2012 m. pradžioje (vnt.)

Administracinė teritorija/ Metai	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Pokytis proc. 2012 m. lyginant su 2007 m.
Lietuvos Respublika	**76.516**	**81.376**	**84.574**	**83.201**	**86.987**	**83.624**	**9,3**
Klaipėdos aps.	**9.306**	**9.992**	**10.403**	**10.254**	**10.570**	**10.036**	**7,8**
Klaipėdos m. sav.	**5.516**	**5.912**	**6.205**	**6.114**	**6.280**	**5.946**	**7,8**
Kauno m. sav.	10.754	11.241	11.721	11.610	12.142	11.681	8,6
Šiaulių m. sav.	3.443	3.586	3.745	3.660	3.840	3.710	7,8
Vilniaus m. sav.	22.088	24.132	25.500	25.286	26.544	25.881	17,2

Šaltinis: Klaipėdos miesto strateginis plėtros planas 2013 – 2020 metams: aplinkos ir išteklių analizė. Klaipėda, 2012, p. 46.

Labai mažų ir mažų įmonių Klaipėdos miesto savivaldybėje 2007 – 2012 laikotarpiu padaugėjo 8,79 proc., o visoje šalyje šis rodiklis padidėjo 10,83 proc. Vidutinės įmonės, kuriose dirba nuo 50 – 249 darbuotojų, 2012 m. pradžioje sudarė 4,19 proc. visų veikiančių ūkio subjektų (žr. 14 pav.).

14 pav. Klaipėdos m. veikiančių įmonių pasiskirstymas pagal įmonės dydį, 2007 – 2012 m.
Šaltinis: Klaipėdos miesto strateginis plėtros planas 2013 – 2020 metams: aplinkos ir išteklių analizė. Klaipėda, 2012, p. 47.

Pagal Lietuvos statistikos departamento pateiktus duomenis analizuojant mažų ir vidutinių verslo įmonių Klaipėdos mieste registravimo skaičiaus tendencijos 2010 – 2014 metais matyti, kad nuo 2010 m. šių įmonių skaičius augo, didžiausiais šuolis matyti 2013 m. (756), tačiau 2014 m. pradžioje jų sumažėjo iki 621. Analizuojamu laikotarpiu daugiausiai išregistruota įmonių buvo 2011 m. (žr. 5 lentelė).

5 lentelė. SVV Klaipėdos mieste statistiniai 2010 – 2014 m. rodikliai

Klaipėdos mieste iš viso pagal darbuotojų skaičių	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**
Registruotų mažų ir vidutinių įmonių skaičius metų pradžioje	468	519	503	756	621
Išregistruotų mažų ir vidutinių įmonių skaičius metų pradžioje	272	469	365	451	395

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Lietuvos statistikos departamentas, 2014, prieiga per internetą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=M4010221&PLanguage=0>, (žiūrėta 2014-10-07).

Klaipėda patraukli užsienio investuotojams dėl vienintelio Lietuvos uostamiesčio. Tiesioginės užsienio investicijos Klaipėdos miesto savivaldybėje 2007 – 2010 m. augo sparčiai – augimas sudarė apie 30 proc. – tai dvigubai sparčiau nei apskrities rodiklis. Klaipėdos m. 2010 m. tiesioginės užsienio investicijos sudarė 6,66 proc. visų šalies tiesioginių užsienio investicijų, o visos Klaipėdos apskrities tiesioginių užsienio investicijų – 9,4 proc., tai parodo, kad didžioji dalis apskrities tiesioginių užsienio investicijų tenka Klaipėdos miestui (Klaipėdos miesto strateginis plėtros planas 2013 – 2020 metams: aplinkos ir išteklių analizė, 2012).

Kalbant apie užsienio investicijas ir SVV plėtrą svarbu tai, kad Klaipėda priskiriama laisvai ekonominei zonai (LEZ). Čia 412 hektarų teritorijoje taikomos specialios išskirtinės lengvatinės ekonominės ir teisinės sąlygos įmonėms, yra įrengta inžinerinė infrastruktūra, į kurią iki šiol investuota daugiau nei 46 mln. litų Europos Sąjungos, valstybės ir privačių lėšų (Investicinė aplinka. Klaipėdos miesto savivaldybė, 2015).

Įmonėms, kurios veikia Klaipėdos LEZ teritorijoje, taikomos mokesčių lengvatos: pelno mokesčio, nekilnojamojo turto mokesčio, užsienio kapitalo investicijų dividendų (žr. 6 lentelė).

6 lentelė. Mokesčių lengvatos, taikomos Klaipėdos LEZ teritorijoje veikiančioms įmonėms

Mokesčiai	**Klaipėdos LEZ**	**Įprastinis tarifas**
Pelno mokestis	Netaikomas pirmus 6 metus, kitus 10 metų - 50 proc. įprastinio tarifo*	15 %
Nekilnojamojo turto mokestis	Nėra	0.31 - 1 %
Dividendų apmokestinimas užsienio akcininkams	Nėra	15 - 20 %

** Investicijos į ilgalaikį turtą turi būti ne mažesnės kaip 1 mln. eurų.*
Šaltinis: Mokesčių lengvatos. Klaipėdos LEZ interneto svetainės medžiaga, 2015, prieiga per internetą: <http://www.fez.lt/mokesciu-lengvatos> (žiūrėta 2015-01-06).

Įsikuriant LEZ teritorijoje siūlomos šios paslaugos: žemės sklypų nuoma pramonei ir sandėliavimui; administracinių, komercinių, gamybinių patalpų nuoma ir sandėliavimas; projektų pagal kliento poreikius plėtra; projektavimo ir statybos projektų valdymas (Klaipėdos LEZ interneto svetainės medžiaga, 2014).

Siekiant sukurti ir nuolat gerinti smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrai palankią aplinką ir sąlygas Klaipėdos mieste, išlaikant verslo plėtrą prioritetine miesto plėtros sritimi, reikšminga Klaipėdos SVV tarybos prie Klaipėdos miesto savivaldybės veikla. Ši Taryba siekia sukurti palankią teisinę, ekonominę bei rinkodaros aplinką ir mažinti biurokratinius SVV plėtros barjerus Klaipėdos mieste. Be to, padeda sukurti efektyvų bendradarbiavimą ir komunikavimą tarp verslo visuomenės ir Savivaldybės tarybos bei kitų viešojo administravimo institucijų.

Klaipėdos SVV taryba prie Klaipėdos miesto savivaldybės tiria ir analizuoja smulkiojo ir vidutinio verslo aplinkos situaciją mieste ir svarsto kylančių problemų sprendimo būdus bei teikia rekomendacijas ir siūlymus šioms problemoms spręsti. Be to, ji teikia Savivaldybės tarybai siūlymus dėl verslo aplinkos gerinimo, galiojančių bei rengiamų teisės aktų projektų, susijusių su smulkiojo ir vidutinio verslo veiklos sąlygų tobulinimu, siūlymus dėl palankesnių sąlygų kūrimo naujai įsisteigusioms įmonėms ar jų klasteriams. Šios Tarybos dėka formuojama verslininkų ugdymo ir

informavimo Klaipėdos mieste koncepcija, analizuojamas koncepcijoje numatytų priemonių įgyvendinimas ir plėtra. Taip pat reikšmingas Tarybos vaidmuo stebint ir analizuojant, kaip įgyvendinami su SVV aplinka susiję teisės aktai ir kt. (Klaipėdos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybos prie Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos nuostatai, 2011).

SVV vykdymui ir plėtrai Klaipėdos mieste reikšminga kitų organizacijų veikla (žr. 7 lentelė).

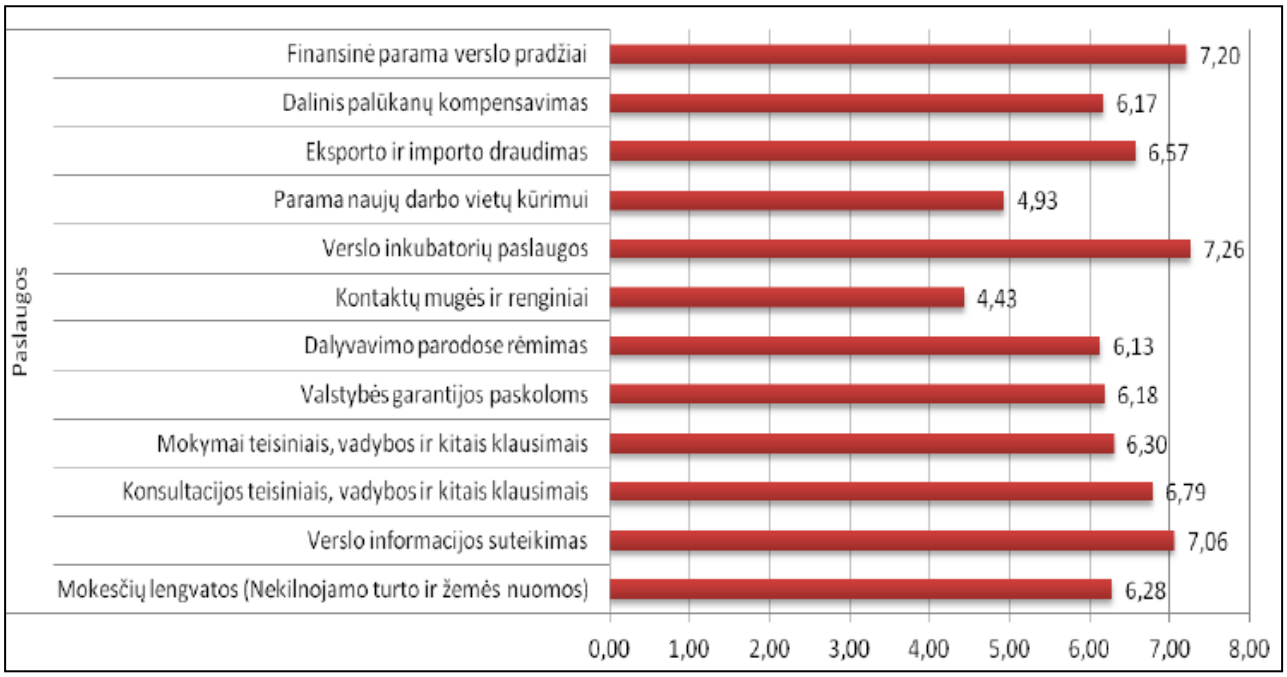
7 lentelė. SVV plėtrai reikšmingos Klaipėdos m. organizacijos

Organizacija	**Reikšmė SVV**
Klaipėdos prekybos, pramonės ir amatų rūmai	Vienija tiek didžiausias regiono įmones, tiek SVV įmones, siekia skatinti SVV plėtrą, eksportą ir aktyviai dalyvauja įvairiuose tarptautiniuose projektuose / programose.
Klaipėdos Europos verslo informacijos centras	Informuoja SVV apie ES institucijas, įstatymus, pataria ir padeda SVV įmonėms greičiau ir lengviau prisitaikyti rinkoje, organizuoja renginius, seminarus.
Klaipėdos apskrities darbdavių asociacija	Siekia sudaryti palankią aplinką (ekonominę, teisinę, politinę, socialinę, psichologinę) SVV įmonėms.
VšĮ Klaipėdos ekonominės plėtros agentūra	Skatina SVV plėtrą, teikia paramą SVV per atskiras savivaldybių ir ministerijų programas, organizuoja mokymus ir konferencijas, teikia verslo informaciją, prisideda prie Klaipėdos miesto investicinio patrauklumo didinimo.
VšĮ Verslo informacinis centras	Teikia informaciją ir pagalbą naujai besikuriančioms SVV įmonėms, padeda plėtoti veiklą, prisitaikyti prie rinkos sąlygų, siekti konkurencingumo.

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal: Klaipėdos miesto strateginis plėtros planas 2013 – 2020 metams: aplinkos ir išteklių analizė. Klaipėda, 2012; Klaipėdos prekybos, pramonės ir amatų rūmų interneto svetainės medžiaga, 2015, prieiga per internetą: <http://www.kcci.lt/> (žiūrėta 2015-01-09); Klaipėdos ekonominės plėtros agentūros medžiaga, 2015, prieiga per internetą: < http://www.kepa.lt/apie-mus> (žiūrėta 2015-01-09).

Taigi Klaipėdos mieste SVV plėtojimui svarbi tiek Savivaldybės, tiek kitų organizacijų, asociacijų, viešųjų įmonių veikla. Tačiau ar SVV įmonės naudojasi visomis teikiamomis galimybėmis?

Pavyzdžiui, VšĮ Klaipėdos ekonominės plėtros agentūros užsakymu atliktas Klaipėdos miesto SVV įmonių tyrimas (2013) parodė, kad šios įmonės nepakankamai naudojasi savivaldybės tiesiogiai ir per tarpininkus teikiamomis paslaugomis. Pagrindinės nesinaudojimo paslaugomis priežastys siejamos su nepakankamu informacijos apie paslaugas prieinamumu ir aktualizavimu. Reikalingausios paslaugos SVV įmonėms Klaipėdoje yra verslo inkubatorių paslaugos, finansinė parama verslo pradžiai, verslo informacijos suteikimas, konsultacijos teisiniais, vadybos ir kitais klausimais (žr. 15 pav.).

15 pav. Paslaugų poreikio vertinimas

Šaltinis: VšĮ Klaipėdos ekonominės plėtros agentūros užsakymu atliktas Klaipėdos miesto SVV įmonių tyrimas „Klaipėdos m. SVV įmonių apklausa dėl viešųjų paslaugų verslui ir verslo aplinkos vertinimo“. 2013 m., vasaris – balandis, Klaipėda, prieiga per internetą: <http://www.kepa.lt/uploads/SVVapklausos%20ataskaita%202013.pdf>, (žiūrėta 2014-10-17).

Šio tyrimo metu išaiškėjo, kad SVV įmonėms reikalingi mokymai, informacija ir konsultacijos apie įstatymus, kitus teisės aktus ir jų keitimo iniciatyvas, valstybės ir savivaldybės teikiamą paramą verslui bei įmonės valdymą, vadybą, rinkodarą.

Siekiant didinti Klaipėdos miesto konkurencingumą, kryptingai vystant infrastruktūrą ir sudarant palankias sąlygas verslui, įgyvendinama Klaipėdos miesto savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programa (2014). Šios programos siekiai:

- skatinti Klaipėdos miesto gyventojų verslumą, sudarant palankias sąlygas pradėti ir vykdyti veiklą naujai įsisteigusioms įmonėms;
- pritraukti į Klaipėdos miestą šalies ir užsienio investicijas skleidžiant informaciją apie verslo sąlygas ir galimybes Klaipėdoje.

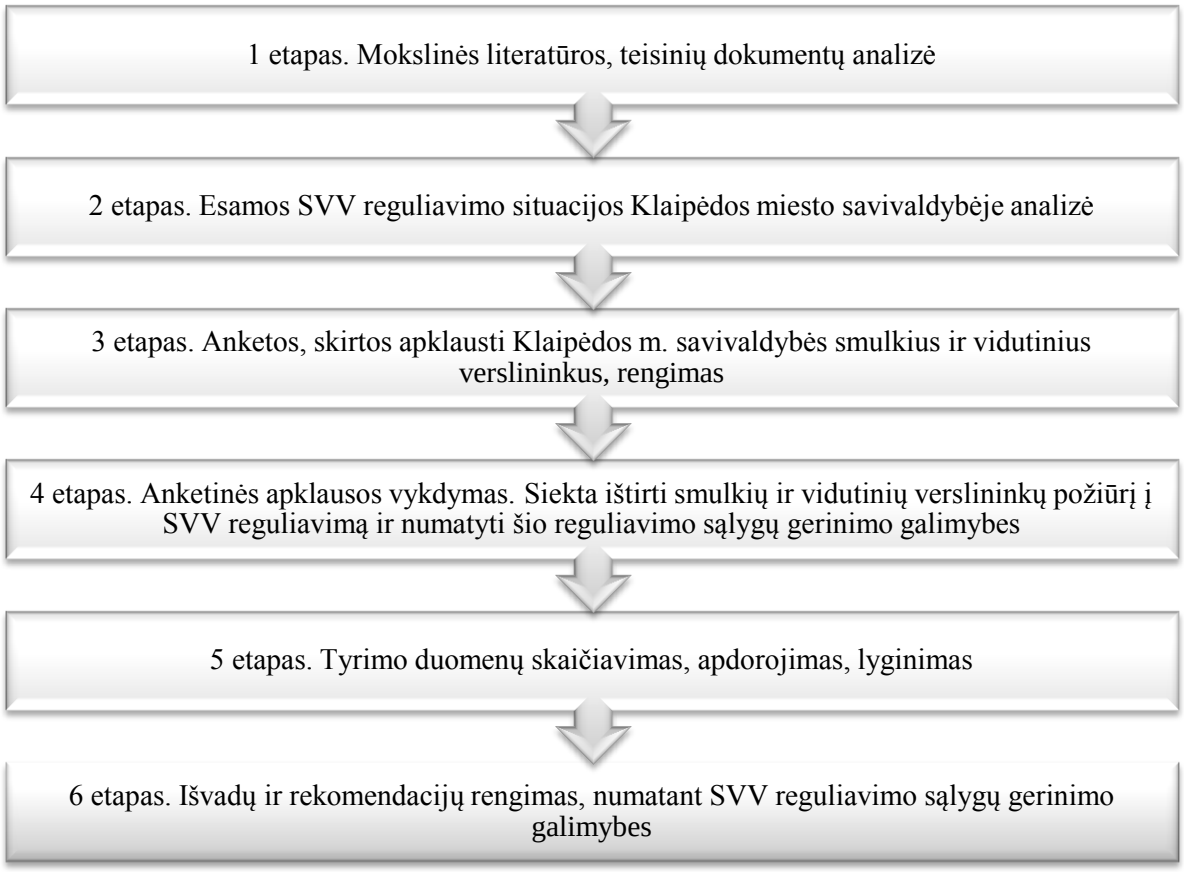
Vienas iš keliamų uždavinių – formuoti kūrybiniam verslui palankią aplinką ir pritaikyti buvusį tabako fabriką kultūros ir SVV reikmėms, sudarytis sąlygas čia steigti SVV įmones.

3.2. Empirinio tyrimo metodologijos parengimas

Pasirinktas kiekybinis tyrimas ir vykdyta anketinė apklausa (Klaipėdos m. savivaldybės smulkių ir vidutinių verslininkų). Siekta ištirti smulkių ir vidutinių verslininkų požiūrį į SVV reguliavimą ir numatyti šio reguliavimo sąlygų gerinimo galimybes.

Kiekybinis tyrimas pasirinktas, nes tai atrodė patogiausias būdas per ganėtinai trumpą laiką apklausti didelį skaičių verslininkų. Šiam tyrimo tipui yra būdingas objektyvus požiūris į tiriamą aplinką, statistiškai pagrįstų rezultatų matavimas, kai koduojami atsakymai, naudojami matematiniai statistiniai metodai (Punch, 2014).

Tyrimas vyko 6 etapų seka, pradedant mokslinės literatūros ir teisinių dokumentų analizavimu, baigiant tyrimo analize bei išvadų ir rekomendacijų rengimu (žr. 16 pav.).

16 pav. Tyrimo eigos etapai

Daugiausiai laiko darbo prasme užėmė ir sudėtingiausi buvo 1, 4 bei 5 etapai. 3 etapas – anketos rengimas taip pat nebuvo lengvas, siekta sukurti paprastą, bet vertingą klausimyną, kurio pildymas verslininkams užtruktų 10 – 15 min., o gauti atsakymai būtų naudingi tyrimui. Rengiant klausimyną buvo atsižvelgta į VšĮ Klaipėdos ekonominės plėtros agentūros užsakymu 2013 m. atliktą Klaipėdos miesto SVV įmonių tyrimą „Klaipėdos m. SVV įmonių apklausa dėl viešųjų paslaugų verslui ir verslo aplinkos vertinimo“ ir keli aptarti teiginiai pritaikyti anketos 12, 15 klausimuose.

Anketą sudarė 16 klausimų, kuriuos sudaro atskiros klausimų grupės bei blokai (žr. 8 lentelė).

8 lentelė. Anketos struktūra

Klausimų blokai	Klausimų grupės
Įmones charakterizuojanti informacija	1-4 klausimais siekta išsiaiškinti, kiek laiko įmonės veikia, kokios jos dydžio, kuo užsiima, ar veikia Klaipėdos LEZ teritorijoje.
SVV veikimo Klaipėdos LEZ teritorijoje nauda	5 klausimas skirtas sužinoti, kokią naudą pajuto Klaipėdos LEZ teritorijoje veikiančios įmonės, kokias mokesčių lengvatas gauna
Klaipėdos miesto galimybės plėtoti SVV	6 klausimas skirtas išsiaiškinti, ar Klaipėdos miestas turi daug galimybių plėtoti SVV.
SVV įmonių informavimas apie skatinimo ir rėmimo galimybes	7 klausimas skirtas išsiaiškinti, ar verslininkai informuoti apie Klaipėdos SVV įmonių skatinimo ir rėmimo galimybes ir programas
SVV įmonių naudojimasis skatinimo ir rėmimo priemonėmis	8-11 klausimais siekta išsiaiškinti apie skatinimo ir rėmimo priemones, kuriomis naudojamasi, jų naudą.
SVV įmonių naudojimasis Savivaldybės tiesiogiai ir per tarpininkus teikiamomis paslaugomis	12-13 klausimai skirti išaiškinti, kokiomis Savivaldybės ir kitų organizacijų paslaugomis įmonės naudojasi, kokias Savivaldybės organizacijas laiko reikšmingas SVV plėtrai.
SVV finansavimo vertinimas	14 klausimas skirtas išaiškinti verslininkų nuomonę apie tai, ar šiuo metu Klaipėdos mieste pakankamai reguliuojamas SVV finansavimas
Problemos, su kuriomis susiduria SVV įmonės ir siūlymai joms spręsti	15-16 klausimai skirti išsiaiškinti, su kokiomis problemomis verslininkai susiduria, siekdami mokestinių lengvatų, ką siūlytų dėl SVV finansavimo reguliavimo sąlygų gerinimo Klaipėdos mieste.

3.3. Empirinio tyrimo atlikimas

Tyrimo imtis. Pirmiausia buvo apskaičiuota tyrimui reikalinga respondentų imtis. Tyrimui pasirinkta generalinė visuma – 621 SVV įmonės, nes tiek įmonių buvo registruota Klaipėdos mieste 2014 metų pradžioje (žr. 5 lentelė).

Pagal imties formulę, n – imties dydis, N – generalinė visuma, Δ - leidžiamos imties paklaidos dydis (= 0,09) (žr. 9 lentelė).

9 lentelė. Tyrimo imties skaičiavimo rezultatai

$n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}}$	**Gauti rezultatai**
N	**102,9834**
Δ	0,09
N	621

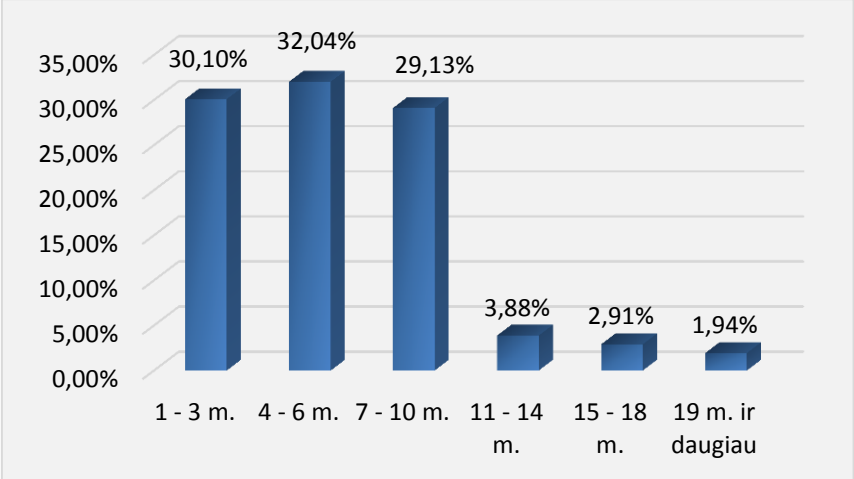
Pasitelkus imties formulę gauta, kad tyrimo imtis – 103 respondentai (suapvalinus 102,9834). Tiek SVV verslininkų buvo apklausta anketavimo būdu.

Su SVV įmonėmis bendrauta telefonu, el. paštu ir susitikus, vieni sutiko užpildyti anketas siųsdami el. paštu (motyvuodami tuo, kad yra labai užimti, kitokiu būdu neturėtų laiko atsakyti į klausimus, yra išvykę verslo reikalais), kiti – tiesioginio susitikimo metu. Dauguma SVV įmonių verslininkų bendravo geranoriškai, išklausė, domėjosi apie tyrimo atlikimo tikslą, derino tyrimo laiką, nurodė kontaktinius el. pašto duomenis anketos atsiuntimui.

Tyrimo etika. Respondentai prieš tyrimą supažindinti su tyrimo tikslu, problema ir jie laisva valia sutiko arba nesutiko dalyvauti tyrime ir užpildyti anketos klausimus. Prieš tyrimą respondentams paaiškinta, kad apklausa vyksta anonimiškai ir konfidencialiai, kad nebus viešinamos jų įmonės, asmeniniai duomenys, siekiant nepažeisti etikos principų.

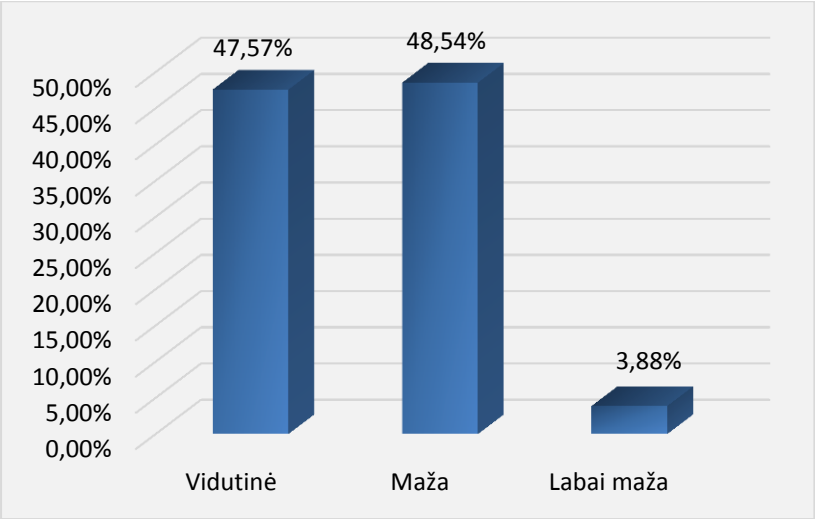
3.4. Empirinio tyrimo rezultatų analitinis vertinimas

Empirinio tyrimo metu pradžioje įvertinta įmones charakterizuojanti informacija, kuri parodo, kiek laiko įmonės veikia, kokios jos dydžio, kuo užsiima, ar veikia Klaipėdos LEZ teritorijoje. Kaip parodyta 17 pav., dauguma įmonių skaičiuoja nuo 1 iki 10 veiklos metų. Trečdalis įmonių labai jaunos ir tegyvuoja iki 3 m., tokia pat dalis veikia pakankamai ilgai – 7 – 10 m. Įmonės, kurios vykdo veiklą 11 – 19 metų ir daugiau tesudaro apie 9 proc.

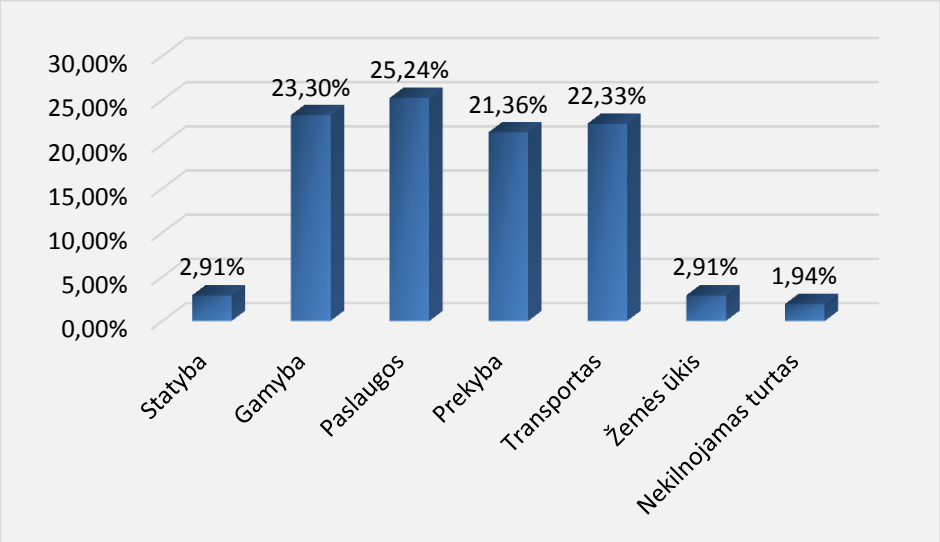
17 pav. Įmonių veikimo laikotarpis

18 pav. duomenys rodo, kad daugelis tyrime dalyvavusių įmonių yra vidutinės (47,57 proc.) arba mažos (48,54 proc.). Labai mažų įmonių buvo vos 3,88 proc.

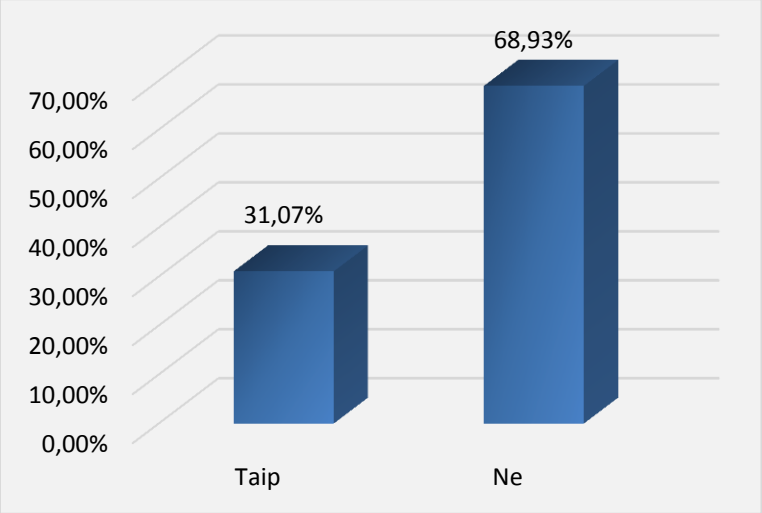
18 pav. Įmonių pasiskirstymas pagal dydį

Įmonių veiklos pobūdis labai įvairus (žr. 19 pav.), daugiausiai dalyvavo paslaugų, prekybos, transporto, gamybos įmonės, kitų veiklos sričių atstovų (nekilnojamojo turto, statybos, žemės ūkio) buvo mažuma. Tačiau tai neleidžia spręsti apie bendras SVV įmonių veiklos pobūdžio Klaipėdos miesto savivaldybėje tendencijas, nes tyrime dalyvavo tik dalis šios vietovės įmonių.

19 pav. Įmonių veiklos pobūdis

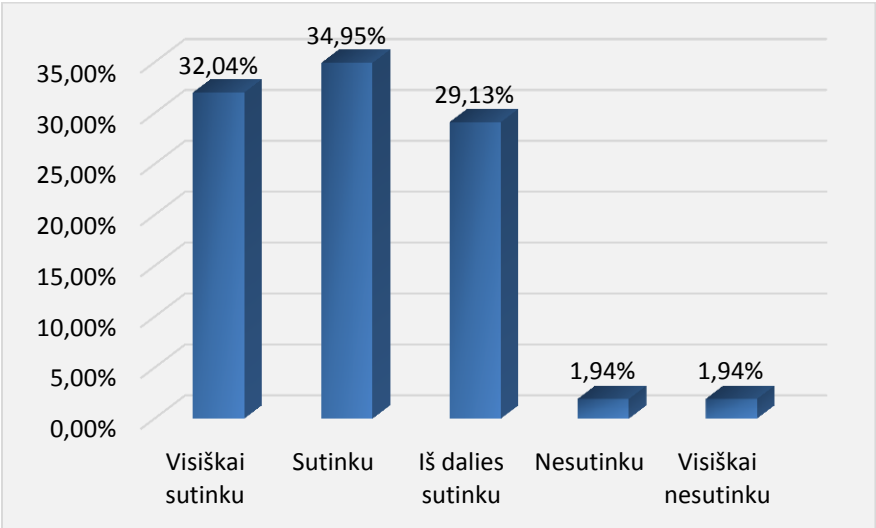
Iš gautų duomenų (žr. 20 pav.) nustatyta, kad maždaug kas trečia įmonė (31,07 proc.) veikia Klaipėdos laisvosios ekonominės zonos (LEZ) teritorijoje. Daugiau kaip pusė likusiųjų (68,93 proc.) – ne.

20 pav. Įmonės, veikiančios LEZ teritorijoje

Teigiamai pasisakiusios įmonės pastebėjo, kad *veikimas Klaipėdos LEZ teritorijoje labai naudingas, ypač jaunoms įmonėms, nes galima išvengti nekilnojamojo turto mokesčio, užsienio kapitalo investicijų dividendų; yra suteikiamos galimybės augti ir investuoti kitur; pirmuosius šešerius metus yra netaikomas pelno mokestis, o vėliau jis mažesnis; investuotojai gali gauti išskirtines lengvatines sąlygas; yra atleisti nuo pelno ir nekilnojamojo turto mokesčio ir tai labai palengvina naštą; suteikia privilegijų jaunam verslininkui; gauna daug naudingos informacijos ir konsultacijų, kaip LEZ teritorijos įmonė.* Taigi tyrime dalyvavusios LEZ teritorijoje veikiančios įmonės teigiamai vertina joms suteikiamas privilegijas, atleidimą nuo pelno ir nekilnojamojo turto mokesčio, galimybę gauti naudingą informaciją ir konsultacijas. Visa tai ypač vertinga jaunoms SVV įmonėms.

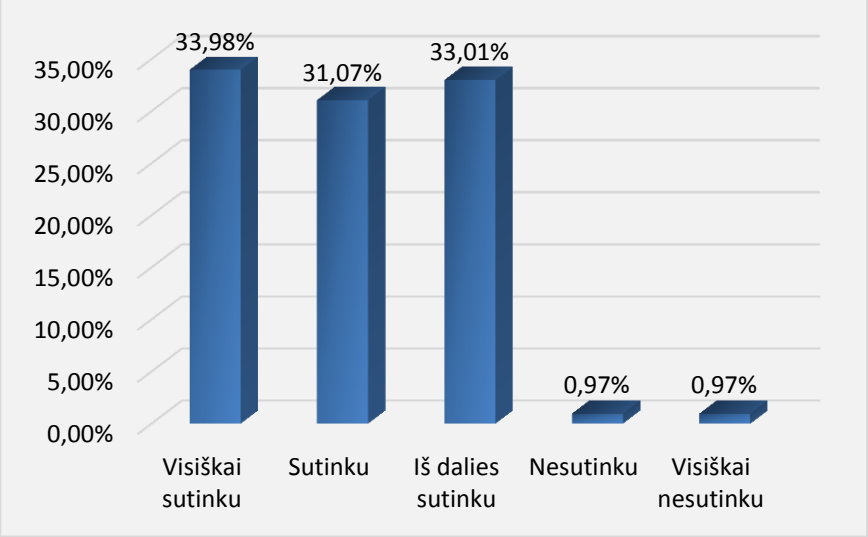
Respondentai pasisakė, ar Klaipėdos miestas turi daug galimybių plėtoti SVV (žr. 21 pav.).

21 pav. Klaipėdos miesto galimybės plėtoti SVV

Nuomonės nebuvo vienodos. Daugelis sutiko (34,95 proc.), visiškai sutiko (32,04 proc.) arba sutiko iš dalies (29,13 proc.). Neigiamai pasisakė apie 4 proc. respondentų. Apibendrinant darytina išvada, kad dauguma verslininkų įžvelgia galimybes Klaipėdos miesto savivaldybėje plėtoti verslą. Tikėtina, kad tokią nuomonę jie susidarė remdamiesi asmenine verslo plėtojimo patirtimi ir vertindami kliūtis bei sunkumus, su kuriais susidūrė, kokias lengvatas gavo ir t.t.

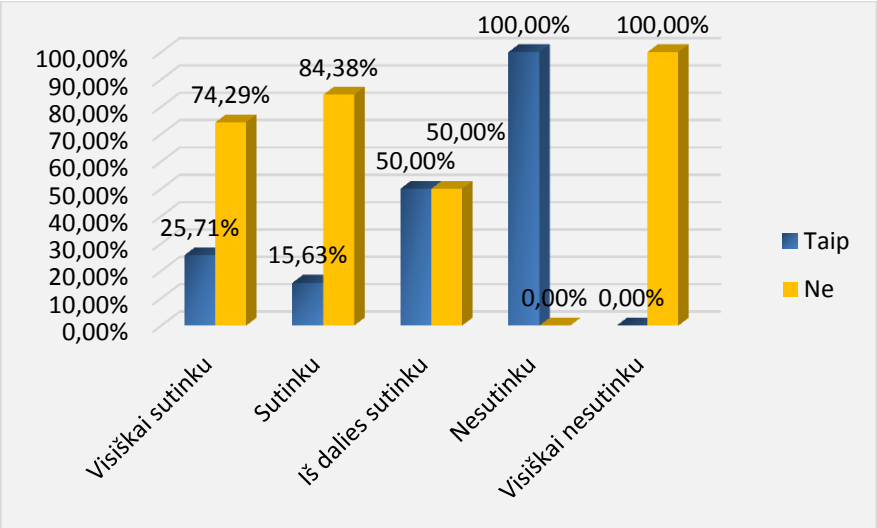
Įvertinta, ar verslininkai yra pakankami informuoti apie Klaipėdos smulkaus ir vidutinio verslo įmonių skatinimo ir rėmimo galimybes ir programas (žr. 22 pav.).

22 pav. Respondentų informuotumas apie Klaipėdos SVV įmonių skatinimo ir rėmimo galimybes ir programas

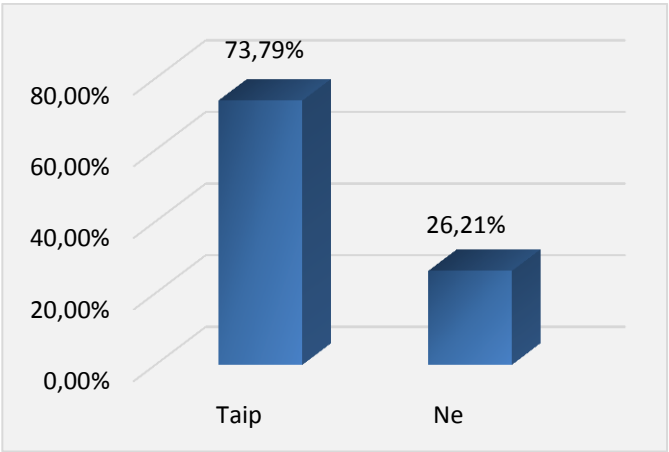
Dauguma gauna pakankamai informacijos (visiškai sutinka 33,98 proc.; sutinka 31,07 proc.). Daugiau kaip trečdalis (33,01 proc.) iš dalies pakankamai informuoti. Apie 2 proc. respondentų tokios informacijos trūksta. Šiai dienai verslininkai informaciją gali rasti internete, apsilankę Klaipėdos m. savivaldybėje ar jos organizacijose, buriančiose verslininkus, vykdančius mokymus, verslo mugėse. Kadangi ne visi verslininkai 100 proc. pakankamai informuoti apie Klaipėdos SVV įmonių skatinimo ir rėmimo galimybes ir programas, reikėtų šią informaciją skleisti plačiau, pateikti pasiekiamą kiekvienam tiek pradedančiam SVV verslininkui, tiek pažengusiam ir ketinančiam investuoti į inovacijas, plėtrą.

Išaiškėjo, kad įmonės, veikiančios LEZ teritorijoje, taip pat nėra pakankamai informuotos apie Klaipėdos SVV įmonių skatinimo ir rėmimo galimybes ir programas. Neveikiančios šioje teritorijoje įmonės dažniau sutiko (84,38 proc.) arba visiškai sutiko (74,29 proc.), kad gauna pakankamai šios informacijos, nei įmonės, esančios LEZ teritorijoje. Šie rezultatai išsiskyrė statistiškai reikšmingai, nes buvo nustatytas statistiškai reikšmingas koreliacinis ryšys, kai p reikšmė neviršija reikšmingumo lygmens 0,05. Gauti Chi–Square testo rezultatai: $\chi 2=12,392$, df=4, p=0,015 (žr. 23 pav.).

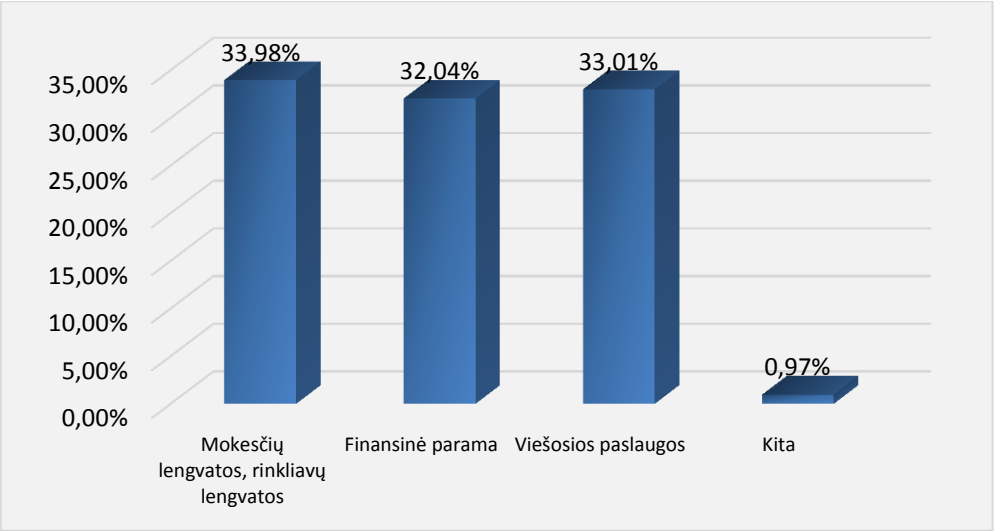
23 pav. Respondentų informuotumo apie Klaipėdos SVV įmonių skatinimo ir rėmimo galimybes ir programas palyginimas

Tyrimo rezultatai (žr. 24 pav.) parodė, kad didžiajai daliai verslininkų (73,79 proc.) jau teko naudotis skatinimo ir rėmimo priemonėmis. Maždaug kas ketvirtas (26,21 proc.) šiomis priemonėmis nesinaudojo.

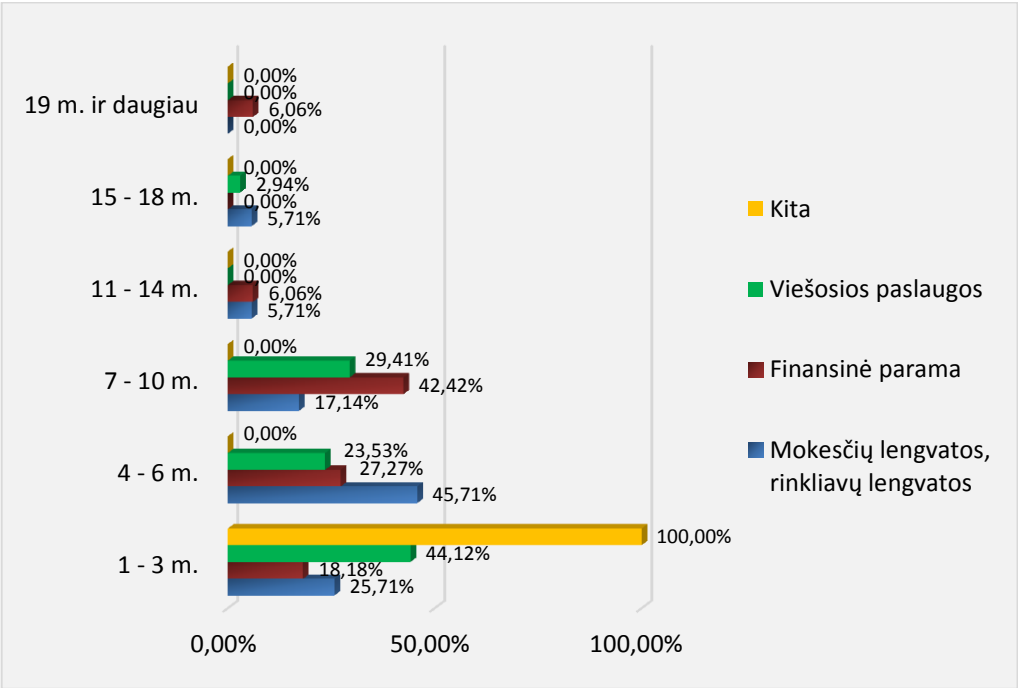
24 pav. Įmonių naudojimasis skatinimo ir rėmimo priemonėmis

Iš gautų duomenų (žr. 25 pav.) matyti, kad verslininkai jau pasinaudojo įvairia valstybės parama. Maždaug kas trečias (33,98 proc.) pasinaudojo mokesčių lengvatomis ir rinkliavų lengvatomis, maždaug tokia pat dalis (33,01 proc.) viešosiomis paslaugomis (t.y. verslo inkubatoriai, verslo informacijos centrai, mokslo ir technologijų parkai). Taip pat maždaug kas trečias gavo finansinę paramą. Kiti (0,97 proc.) atsakymą pakomentavo ir teigė, kad *artimiausiu metu ketina pasinaudoti viešosiomis paslaugomos bei mokesčių lengvatomis*. Taigi gauti rezultatai leidžia daryti išvadą, kad valstybės parama SVV įmonėms reikalinga ir naudojamasi tiek mokestinėmis lengvatomis, tiek viešosiomis paslaugomis, prašoma finansinės paramos.

25 pav. Valstybės parama, kuria teko pasinaudoti įmonėms

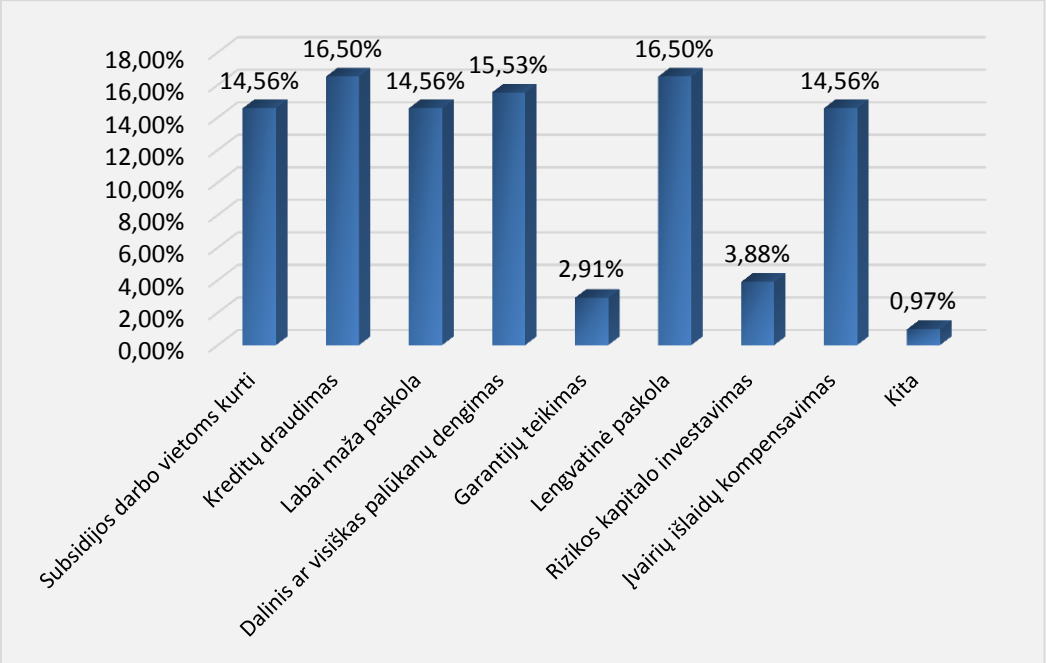
Palyginus respondentų atsakymus išaiškėjo, kad trumpiausiai (1 – 3 m.) veikiančios įmonės dar ketina pasinaudoti viešosiomis paslaugomos bei mokesčių lengvatomis (100 proc. atsakiusieji *kita*). Tarp 4 – 6 m. veikiančių SVV įmonių populiaresnė valstybės parama – mokesčių ir rinkliavų lengvatos (45,71 proc.). Tuo tarpu tarp veikiančių ilgiau (7 – 10 m.) – viešosios paslaugos (29,41 proc.) bei finansinė parama (42,42 proc.) (Chi–Square testo rezultatai: $\chi 2=65,301$, df=40, p=0,007 (26 pav.).

26 pav. Valstybės paramos, kuria teko pasinaudoti įmonėms, palyginimas

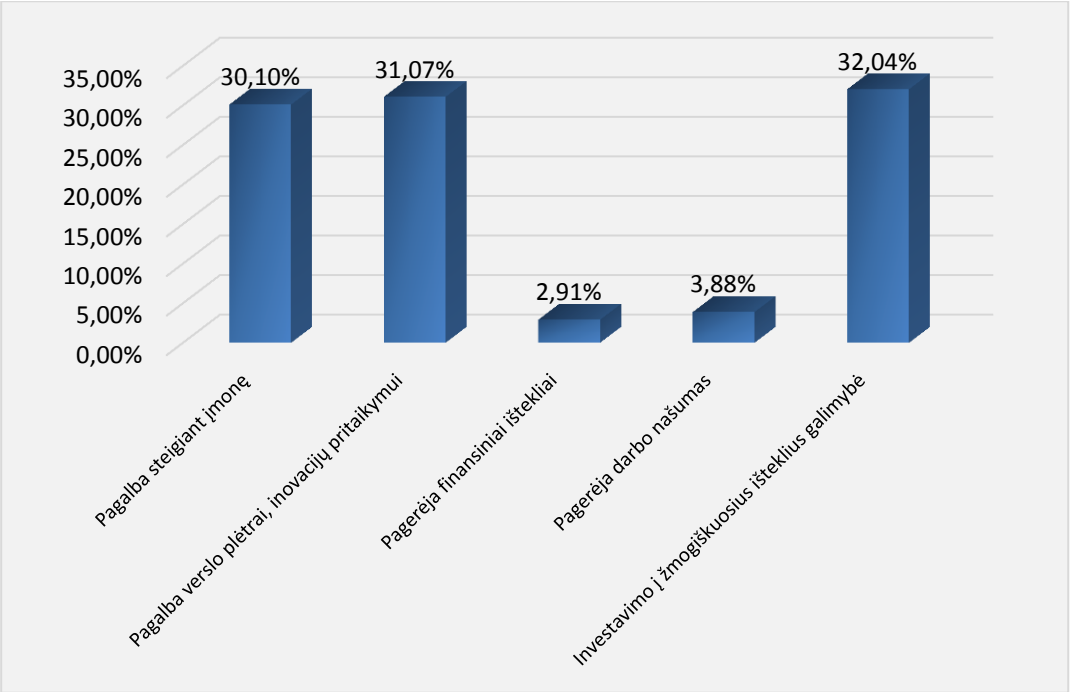
Tyrimo metu nustatyta, kokią finansinę paramą jau yra gavusios Klaipėdos m. savivaldybės SVV įmonės. Dažniausiai respondentai nurodė šią paramą: lengvatinė paskola (16,50 proc.), kreditų

draudimas (16,50 proc.), dalinis ar visiškas palūkanų dengimas (15,53 proc.). Po 14,56 proc. respondentų gavo įvairių išlaidų (pvz., steigimo, garantijų mokesčių, sertifikavimo) kompensavimą, subsidijas darbo vietoms įkurti, labai mažas paskolas. Vos keli verslininkai pasinaudojo garantijų teikimu bei rizikos kapitalo investavimu (žr. 27 pav.). Galima teigti, kad pastarosios finansinės paramos formos mažiausiai populiarios tarp smulkiųjų ir vidutinių verslininkų.

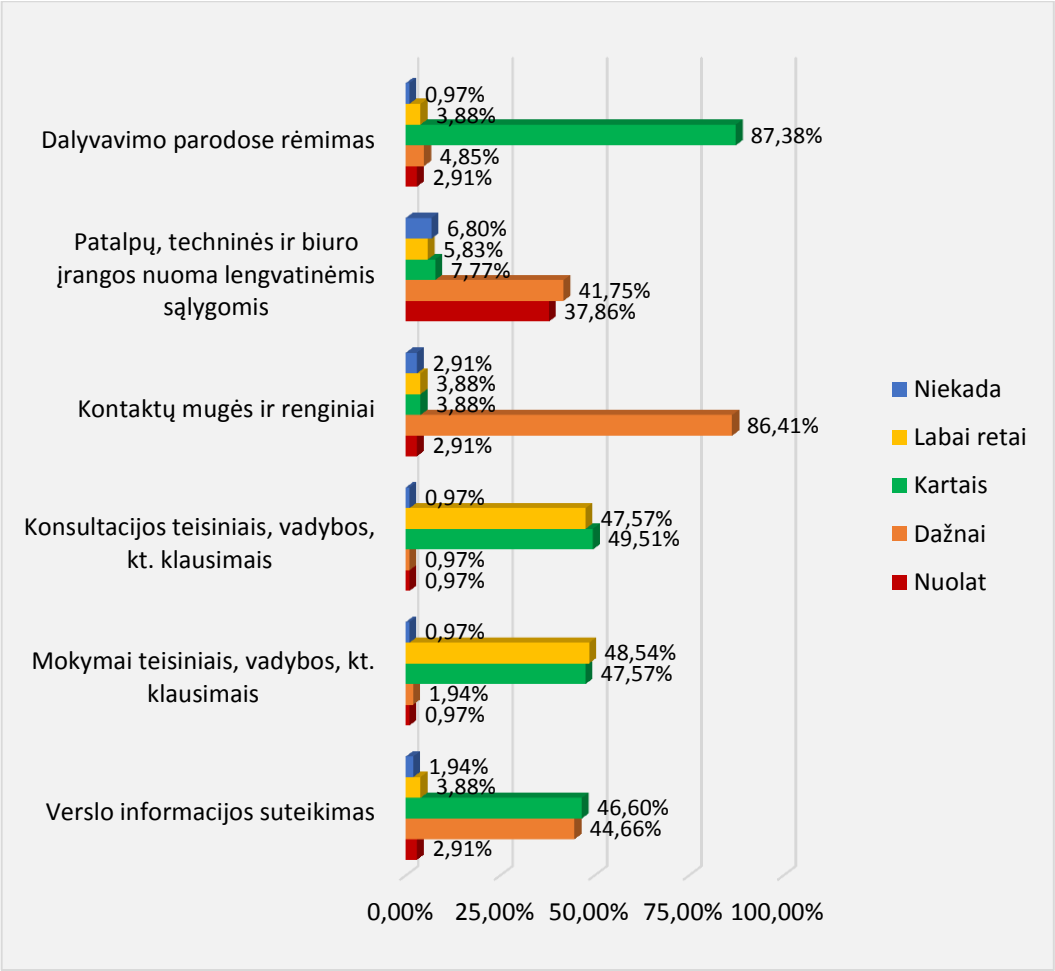
27 pav. Įmonių gauta finansinė parama

Magistro baigiamajame darbe jau rašyta apie SVV finansavimo naudą ir reikšmę, ypač besikuriančioms jaunoms įmonėms ar ketinančioms plėtoti inovatyvią veiklą. Tyrimo metu aiškintasi, kokią naudą Klaipėdos m. savivaldybės įmonių veiklai davė SVV finansavimas (žr. 28 pav.). Maždaug kas trečias verslininkas teigė, kad (32,04 proc.) finansavimo dėka galėjo investuoti į žmogiškuosius išteklius, taip pat panaši dalis (31,07 proc.) – plėtoti verslą ir pritaikyti inovacijas. Dar kas trečias verslininkas (30,10 proc.) finansavimo dėka galėjo steigti įmonę. Vadinasi, daugumai Klaipėdos m. savivaldybės SVV verslininkų finansavimas padėjo verslo pradžioje įsteigti įmonę, o vėliau – plėtoti veiklą, pritaikyti naujoves bei priimti daugiau darbuotojų.

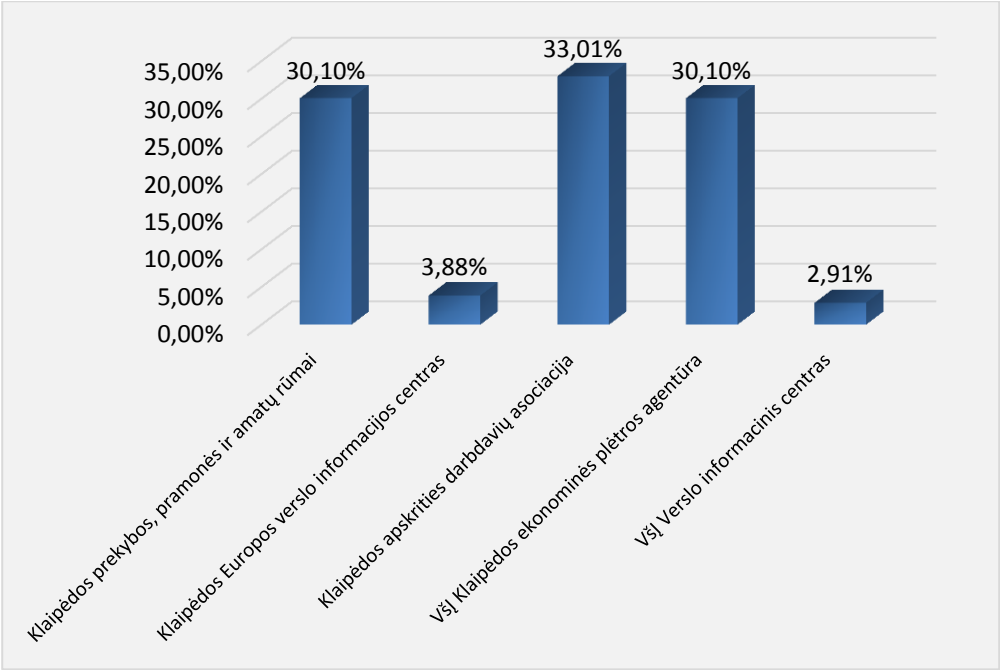
28 pav. SVV finansavimo nauda įmonių veiklai

Respondentai anketose nurodė, ar naudojosi kitomis Klaipėdos m. savivaldybės tiesiogiai ir per tarpininkus teikiamomis paslaugomis (žr. 29 pav.). Nustatyta, kad nuolat (37,86 proc.) arba dažnai (41,75 proc.) daugelis naudojasi patalpų, techninės ir biuro įrangos nuoma lengvatinėmis sąlygomis. Dažnai didžioji dalis respondentų naudojasi kontaktų mugėmis ir renginiais (86,61 proc.), verslo informacijos teikimo paslaugomis (44,66 proc.). Dauguma tik kartais naudojasi dalyvavimo parodose rėmimu (87,38 proc.). Rečiausiai respondentai naudojasi konsultacijomis (47,57 proc.) bei mokymais (48,54 proc.) teisiniais, vadybos, kt. klausimais. Vadinasi, tarp Klaipėdos SVV verslininkų populiariausia naudotis patalpų, techninės ir biuro įrangos nuoma lengvatinėmis sąlygomis, kas sudaro galimybę įmonėms sutaupyti. Taip pat naudojamasi kontaktų mugėmis ir renginiais, kas yra reikšminga SVV marketingo dalis. Tuo tarpu verslo informacijos teikimo paslaugos padeda planuojant verslą, tvarkant finansus, valdant personalą, aktyvinant inovacijas, plėtojant technologijas ir kt.

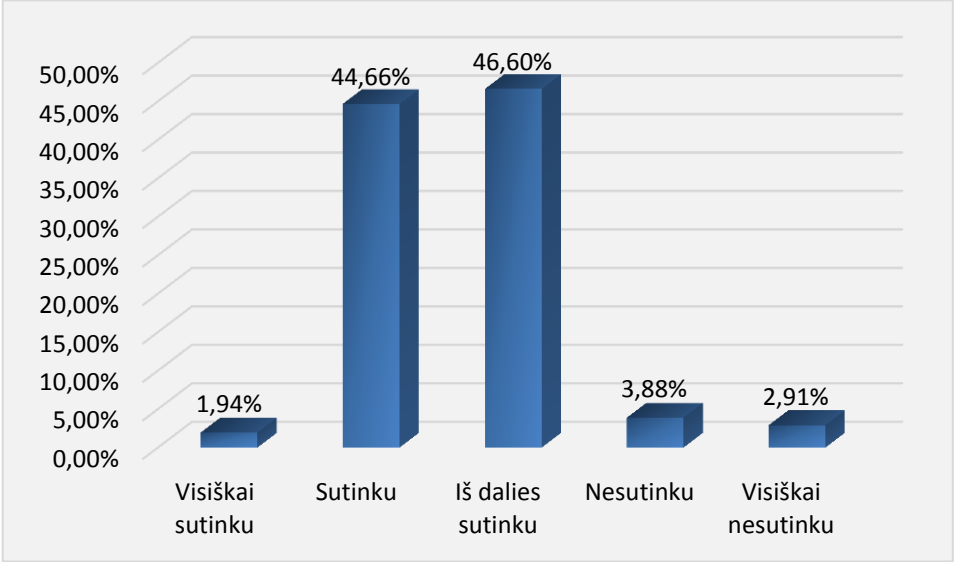
29 pav. Naudojimasis Savivaldybės tiesiogiai ir per tarpininkus teikiamomis paslaugomis

Respondentai įvertino SVV plėtrai reikšmingiausias Klaipėdos m. savivaldybės organizacijas. Tarp trijų populiariausių (žr. 30 pav.) yra Klaipėdos apskrities darbdavių asociacija, Klaipėdos prekybos, pramonės ir amatų rūmai bei VšĮ Klaipėdos ekonominės plėtros agentūra. Šias organizacijas anketose pažymėjo maždaug kas trečias respondentas. Mažiau reikšmingomis laikomos šios: Klaipėdos Europos verslo informacijos centras bei VšĮ Verslo informacinis centras. Pastebėtina, kad kiekviena iš šių organizacijų padeda SVV įmonėms plėtoti veiklą, konsultuoja, padeda išspręsti reikiamus klausimus, suburia jaunas ir jau ilgiau veikiančias įmones į bendrus renginius, tokius kaip mugės, parodos, sudaro sąlygas save reklamuoti, pristatyti, dalintis patirtimi.

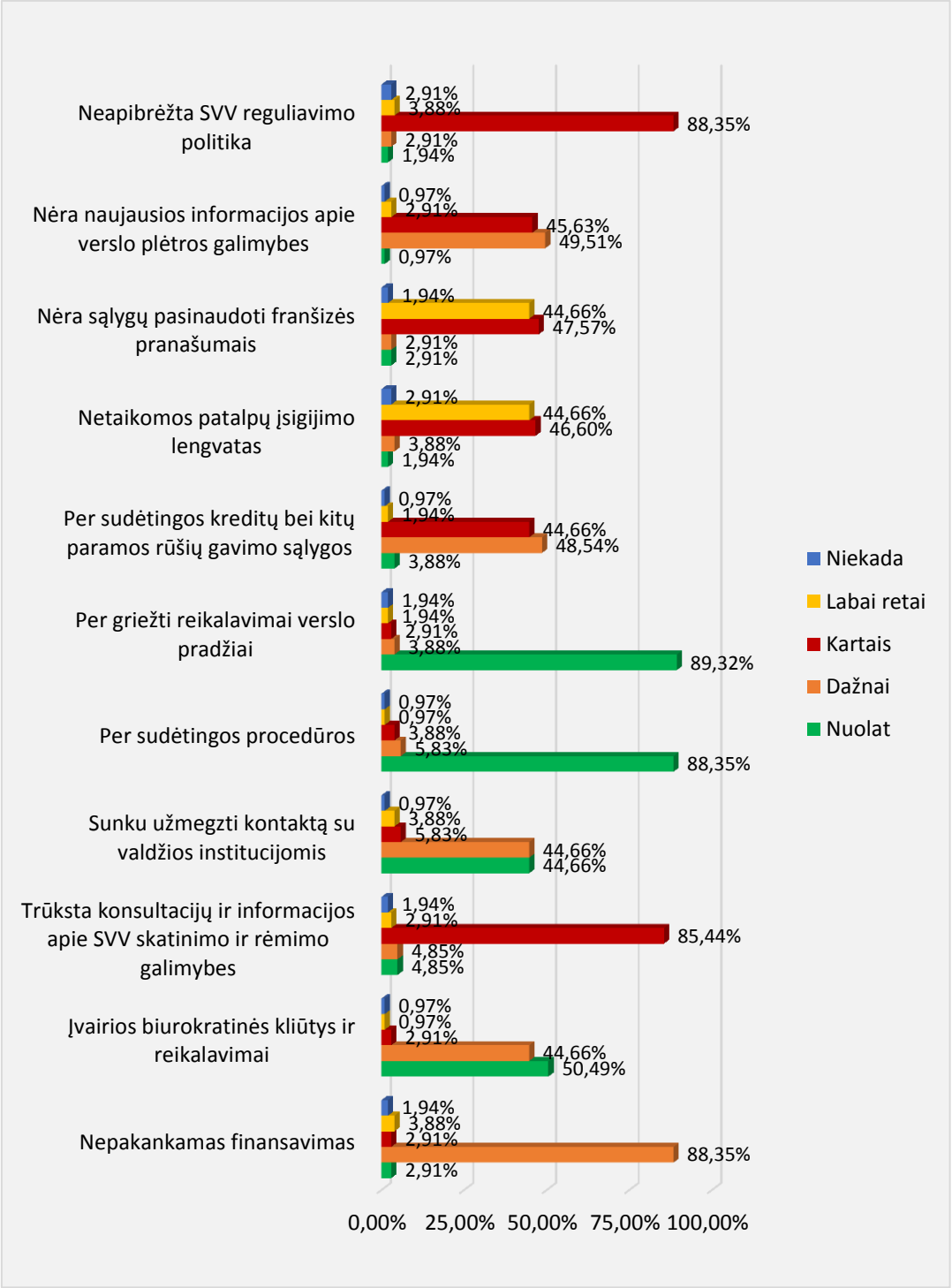
30 pav. SVV plėtrai reikšmingiausios Klaipėdos m. savivaldybės organizacijos

Respondentai išsakė nuomonę klausimu – ar šiuo metu Klaipėdos mieste pakankamai reguliuojamas SVV finansavimas. Apibendrinti rezultatai rodo (žr. 31 pav.), kad verslininkai nėra vieningos nuomonės apie šį reguliavimą. Beveik pusė respondentų (46,60 proc.) sutiko iš dalies, kad SVV finansavimas yra reguliuojamas pakankamai. Mažesnė dalis (44,66 proc.) sutiko. Tarp likusiųjų maždaug 7 proc. pasisakė neigiamai. Visiškai sutiko vos 1,94 proc. Galima daryti prielaidą, kad ne visi Klaipėdos m. savivaldybės smulkūs ir vidutiniai verslininkai yra visiškai patenkinti esamu SVV finansavimo reguliavimu.

31 pav. SVV finansavimo vertinimas

Tyrimo rezultatai parodė, su kokiomis problemomis susiduriama, siekiant mokestinių lengvatų. Klaipėdos m. savivaldybės smulkūs ir vidutiniai verslininkai pildė lentelę, atsakydami, kaip dažnai patiria vieną ar kitą sunkumą (žr. 32 pav.).

32 pav. Problemos, su kuriomis susiduriama siekiant mokestinių lengvatų

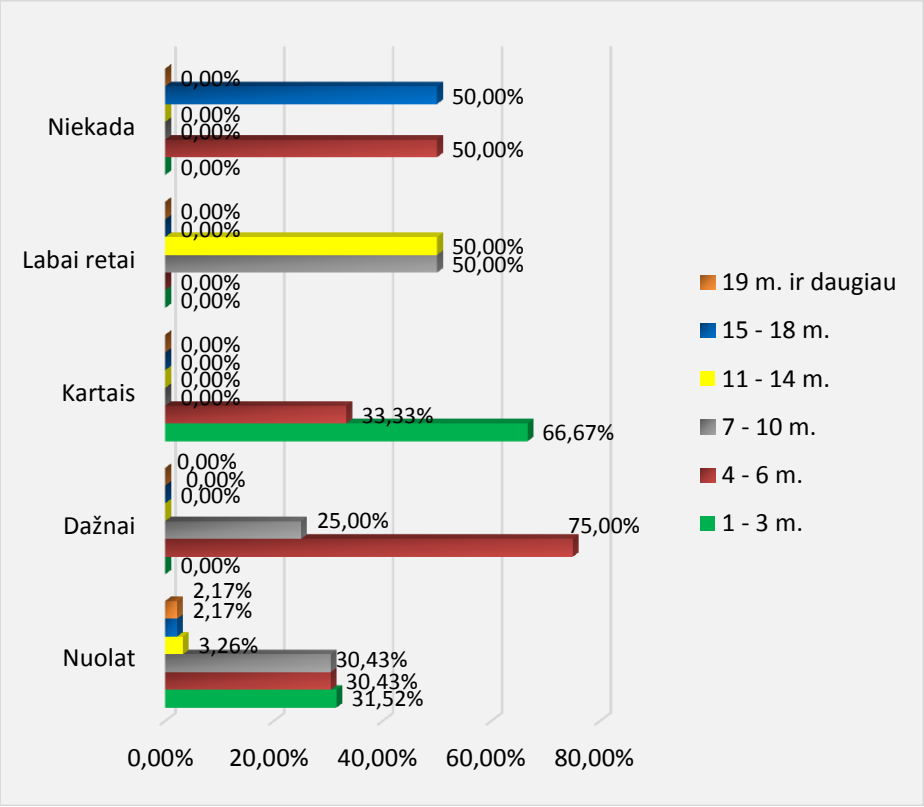
Daugelis respondentų dažniausiai susiduria su per griežtais reikalavimais verslo pradžiai (nuolat 89,32 proc.), per sudėtingomis procedūromis (nuolat 88,35 proc.), nepakankamu finansavimu (dažnai 88,35 proc.). Maždaug kas antras respondentas nuolat patiria, kad vyrauja įvairios

biurokratinės kliūtys ir reikalavimai (50,49 proc.), yra sunku užmegzti kontaktą su valdžios institucijomis (44,66 proc.).

Kartais didžioji dalis respondentų (88,35 proc.) susiduria su neapibrėžta SVV reguliavimo politika, jiems trūksta konsultacijų ir informacijos apie SVV skatinimo ir rėmimo galimybes (84,44 proc.). Mažiau pasitaikantys sunkumai: patalpų įsigijimo lengvatų netaikymas (44,66 proc.); sąlygų pasinaudoti franšizės pranašumais nebuvimas (44,66 proc.).

Taigi galima daryti prielaidą, kad Klaipėdos m. savivaldybės smulkūs ir vidutiniai verslininkai susiduria su įvairiais sunkumais, kurie susiję su SVV reguliavimu, pradedant griežtais reikalavimais pradedantiesiems verslininkams, biurokratinėmis kliūtimis, valdžios institucijų nenoru bendradarbiauti ir palaikyti ryšį, baigiant nepakankamu finansavimu, informacijos apie SVV rėmimą stoka.

Kad yra per griežti reikalavimai verslo pradžiai tyrimo metu dažniau nurodė įmonės, veikiančios trumpiau (4 – 6 m. – 75 proc. teigė, kad dažnai; 1 – 3 m. – 66,67 proc. kartais). Ilgiau veikiančios įmonės 7 – 18 m. labai retai arba niekada nesusidūrė su šia problema, siekdamos mokestinių lengvatų (Chi–Square testo rezultatai: $\chi 2=36,150$, df=20, p=0,015) (žr. 33 pav.).

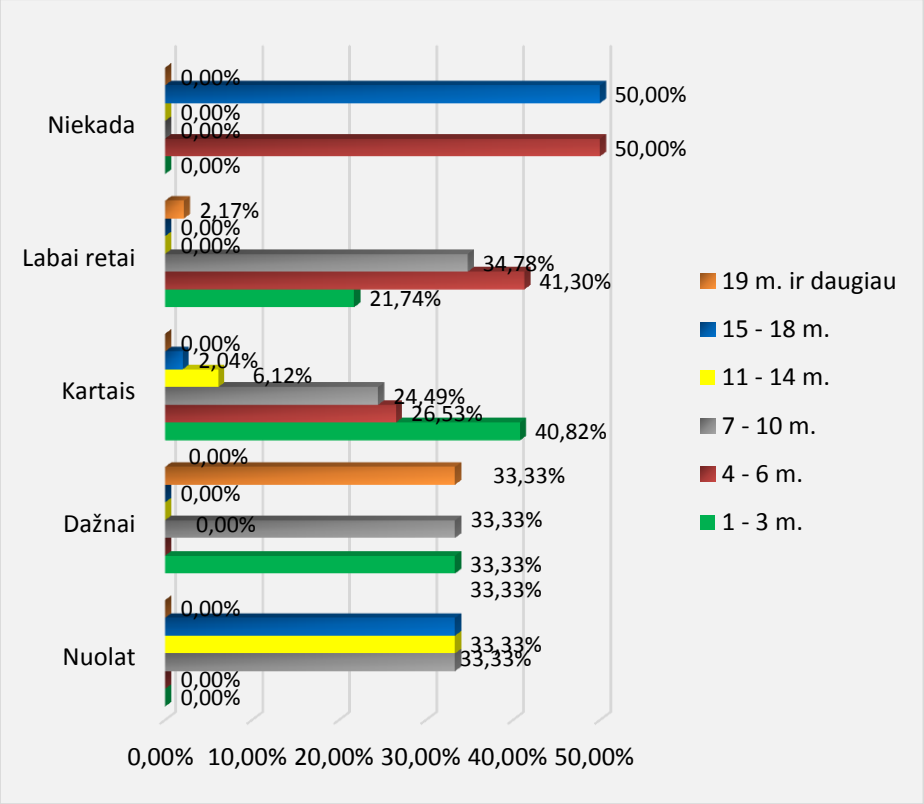

33 pav. Per griežtų reikalavimų verslo pradžiai vertinimas pagal įmonės veikimo laikotarpį

Tačiau kategoriškai teigti, kad prieš 7 – 18 m. sąlygos SVV mokestinėms lengvatoms buvo palankesnės, negalima. Pastaraisiais metais daug dėmesio skiriama įvairiems SVV valdymo

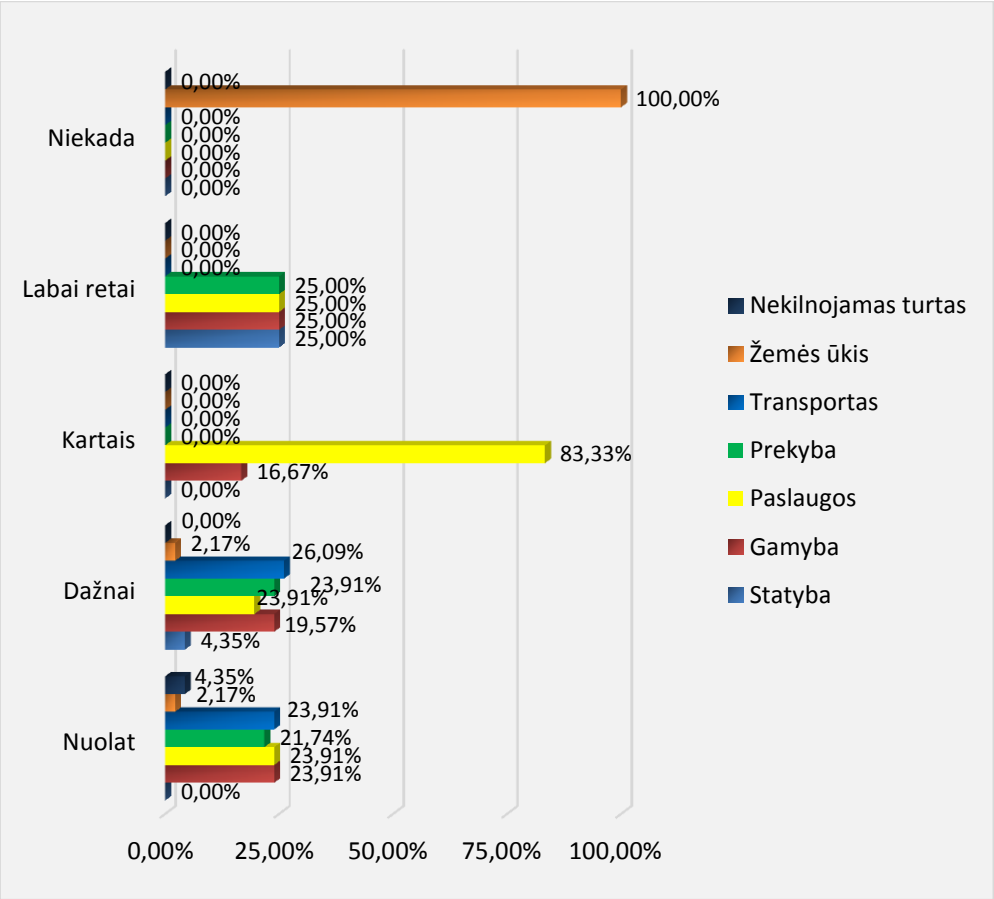
strategijoms, programoms ir projektams įgyvendinti, kur numatyta gerinti SVV verslo sąlygas, tobulinti mokesčių bazę, gerinti prieigą prie finansavimo šaltinių ir kt.

Sąlygas pasinaudoti frančizės pranašumais SVV įmonės vertino skirtingai. Trumpiausiai veikiančios įmonės (1 – 3 m.) dažniau teigė, kad kartais (40,82 proc.) arba dažnai (33,33 proc.) neturi tokių sąlygų. Tokių sąlygų nebuvimu nesiskundžia įmonės veikiančios 15 – 18 m. (50 proc.) ar 4 – 6 m. (50 proc.) (Chi–Square testo rezultatai: $\chi 2=61,971$, df=20, p=0,000) (žr. 34 pav.). Ilgiausiai (19 m. ir ilgiau) veikiančios SVV įmonės taip pat pakankamai dažnai (33,33 proc.) neturi sąlygų pasinaudoti franšizės pranašumais. Taigi teigti, jog įmonės veikimo laikotarpis įtakoja sąlygų pasinaudoti frančizės pranašumais buvimą, negalima.

34 pav. Sąlygų pasinaudoti franšizės pranašumais vertinimas pagal įmonės veikimo laikotarpį

Išaiškėjo, kad užmegzti kontaktą su valdžios institucijomis sudėtinga visų sričių SVV įmonėms, išskyrus dirbančioms žemės ūkyje (visos jos 100 proc. teigė, kad šio sunkumo niekada nepatiria). Kartais dažniausiai (83,33 proc.) šį kontaktą užmegzti būna sunku paslaugų srityje dirbančioms įmonėms (Chi–Square testo rezultatai: $\chi 2=57,595$, df=24, p=0,000) (žr. 35 pav.).

35 pav. Sunkumų užmezgant kontaktą su valdžios institucijomis vertinimas pagal įmonės veiklos pobūdį

Respondentai pateikė įvairius siūlymus dėl SVV finansavimo reguliavimo sąlygų gerinimo Klaipėdos miesto savivaldybėje (žr. 10 lentelė):

10 lentelė. Siūlymai dėl SVV finansavimo reguliavimo sąlygų gerinimo

Siūlymas	**Pasisakiusiųjų skaičius**
Didesnis valdžios institucijų dėmesys SVV	14
Glaudesnis Savivaldybės atstovų bendradarbiavimas, geranoriškumas	10
Išsami informacija apie galimus rėmimo ir finansavimo būdus	10
Paprastesnis ir pigesnis įmonių steigimas	4
Daugiau galimybių įmonėms, siūlančioms inovacijas	8
Įstatyminės bazės, reguliuojančios SVV steigimą ir vykdymą, tobulinimas	2
Konsultacijos apie teisės aktus ir jų keitimo naujoves	1
SVV konsultavimo tobulinimas (pvz., specialios konsultacinės sistemos sukūrimas, trumpasis informacinis numeris SVV įmonėms)	14

10 lentelės tęsinys

Informatyvios visas aktualias SVV finansavimo galimybes apjungiančios interneto svetainės sukūrimas (nes dabar informacijos daug, bet ji „išmėtyta“, sunku susigaudyti)	4
Verslumo kultūros kėlimas	2

Dažniausiai siūlymai buvo susiję su didesniu valdžios institucijų dėmesiu SVV, šių institucijų darbuotojų geranoriškumu, glaudesniu bendradarbiavimu. Be to, išsakyti siūlymai, susiję su geresnėmis SVV finansavimo sąlygomis, informacijos apie galimus rėmimo ir finansavimo būdus sklaida, konsultavimo tobulinimu. Kaip pastebėjo respondentai, trūksta specialios konsultacinės sistemos, kuri užtikrintų SVV informacijos teikimą vienoje vietoje, vienas iš siūlymų būtų trumpasis informacinis numeris SVV įmonėms, kur jos gautų išsamią informaciją vos tik jos prireikus, nereikėtų blaškytis. Taip pat būtų vienas iš siūlymų – informatyvios visas aktualias SVV finansavimo galimybes apjungiančios interneto svetainės sukūrimas, nes dabar viešojoje erdvėje informacijos laba daug, bet ji skirtingose svetainėse, verslininkams sunku susigaudyti, rasti pačią naujausią ir aktualią informaciją apie skatinimo ir rėmimo galimybes.

Reziumuojant ir apibendrinant trečiąjį darbo skyrių galima teigti, kad *atlikus esamą SVV reguliavimo situacijos Klaipėdos miesto savivaldybėje analizę išaiškėjo, jog ši Savivaldybė verslo požiūriu patraukli dėl Lietuvos uostamiesčio, dėl priskirimo laisvai ekonominei zonai. SVV įmonių skaičius šioje Savivaldybėje nuo 2010 m. sparčiai augo ir daugiausiai jų buvo 2013 m. (756), tačiau pernai jų sumažėjo iki 621.*

Reguliavimo požiūriu reikšminga SVV tarybos prie Klaipėdos miesto savivaldybės veikla. Ji analizuoja SVV aplinkos situaciją mieste, svarsto kylančias problemas, Savivaldybės tarybai teikia siūlymus dėl verslo aplinkos gerinimo, teisės aktų projektų tobulinimo. Įgyvendinant Klaipėdos miesto savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programą (2014) siekiama skatinti gyventojų verslumą, sudaryti palankias sąlygas verslui, pritraukti į miestą Lietuvos ir užsienio investicijas.

Tyrime daugiausiai dalyvavo paslaugų, prekybos, transporto, gamybos SVV įmonės, kitų veiklos sričių atstovų (nekilnojamojo turto, statybos, žemės ūkio) buvo mažuma. Maždaug kas trečia įmonė veikia Klaipėdos laisvosios ekonominės zonos (LEZ) teritorijoje. Remiantis tyrimo rezultatais, pastebėtina, kad veikimas LEZ teritorijoje turi daug privalumų ir privilegijų jaunoms SVV įmonėms arba toms, kurios siekia plėtoti veiklą, galbūt priimti naujų kvalifikuotų specialistų, rinkai pasiūlyti naujas paslaugas ar gaminius, diegti inovacijas. Vienas iš didžiausių privalumų, kurį gali pasiūlyti priklausymas LEZ, - mokestinės lengvatos. Be to, SVV vertina teikiamas nemokamas konsultacijas ir informaciją, kuri labai reikalinga jauniems verslininkams.

Daugelis tyrime dalyvavusių verslininkų mano, kad Klaipėdos miesto savivaldybėje yra galimybės plėtoti verslą. Toks vertinimas, tikėtina, buvo pateiktas remiantis asmenine verslo plėtojimo patirtimi ir vertinant gautą paramą bei sunkumus, su kuriais susiduriama.

Šiai dienai Klaipėdos m. savivaldybės SVV įmonių verslininkai informaciją apie skatinimo ir rėmimo galimybes, programas gali rasti internete, apsilankę Klaipėdos m. savivaldybėje ar jos organizacijose, buriančiose verslininkus, vykdančius mokymus, verslo mugėse. Tačiau tyrimo duomenimis, kas trečiam verslininkui tokios informacijos iš dalies pakanka, yra tokių, kuriems šios informacijos trūksta. Išsiaiškinta, kad įmonės, veikiančios LEZ teritorijoje, taip pat nėra pakankamai informuotos apie Klaipėdos SVV įmonių skatinimo ir rėmimo galimybes ir programas.

Valstybės parama tyrime dalyvavusioms SVV įmonėms reikalinga ir ja naudojamasi (pasinaudota mokestinėmis lengvatomis, viešosiomis paslaugomis, finansine parama). Dauguma įmonių jau gavo šią finansinę paramą: lengvatinę paskolą, kreditų draudimą, dalinį ar visišką palūkanų dengimą. Tik labai maža dalis įmonių pasinaudojo garantijų teikimu bei rizikos kapitalo investavimu.

Kad SVV finansavimas naudingas įmonių veiklai parodė ir tyrimo rezultatai. Finansavimo dėka dauguma įmonių galėjo investuoti į žmogiškuosius išteklius, plėtoti verslą ir pritaikyti inovacijas. Maždaug kas trečias tyrime dalyvavęs verslininkas finansavimo dėka būtent ir įsteigė SVV įmonę.

Klaipėdos m. savivaldybėje SVV įmonės dažnai naudojasi patalpų, techninės ir biuro įrangos nuoma lengvatinėmis sąlygomis (visa tai sudaro galimybę įmonėms sutaupyti), kontaktų mugėmis ir renginiais (visa tai svarbi SVV marketingo dalis).

Tyrimo duomenimis, SVV plėtrai Klaipėdos m. savivaldybėje reikšmingiausios yra šios organizacijos: Klaipėdos apskrities darbdavių asociacija, Klaipėdos prekybos, pramonės ir amatų rūmai, VšĮ Klaipėdos ekonominės plėtros agentūra.

Dalis Klaipėdos m. savivaldybės SVV įmonių nėra visiškai patenkintos esamu SVV finansavimo reguliavimu. Dauguma susiduria su per griežtais reikalavimais verslo pradžiai, per sudėtingomis procedūromis, nepakankamu finansavimu, sunkumais užmezgant kontaktą su valdžios institucijomis.

Verslininkai Klaipėdos m. savivaldybėje labiausiai norėtų didesnio valdžios institucijų dėmesio SVV, glaudesnio Savivaldybės atstovų bendradarbiavimo, geranoriškumo, išsamios informacijos apie galimus rėmimo ir finansavimo būdus, SVV konsultavimo tobulinimo (pavyzdžiui, sukuriant specialią konsultacinę sistemą, trumpąjį informacinį numerį SVV įmonėms), daugiau galimybių įmonėms, siūlančioms inovacijas.

IŠVADOS

Atlikta teorinė analizė bei empirinis tyrimas, Smulkaus ir vidutinio verslo reguliavimo analizei leidžia teigti, kad:

1. Reguliavimas – viena iš viešojo sektoriaus funkcijų, kai uždedama administracinė ir kita reguliavimo našta, vykdoma efektyvi verslo priežiūra ir koordinavimas, užtikrinama, kad būtų palanki mokesčių sistema verslo steigimui ir plėtojimui, teikiamos viešosios paslaugos. SVV turi galimybes pasinaudoti valstybės ir savivaldybių, ES struktūrinių fondų parama, bankų kreditais ir paskolomis, lizingu, finansų inžinerijos priemonėmis, tiekėjų parama. Valstybės paramos formos sietinos su mokesčių ir rinkliavų lengvatomis, lengvatinėmis paskolomis, palūkanų dengimu, garantijų teikimu, kreditų draudimu, tam tikrų išlaidų kompensavimu, subsidijomis, viešųjų paslaugų teikimu verslo centruose.
2. Išanalizavus smulkaus ir vidutinio verslo reguliavimo ypatumus Lietuvoje išaiškėjo, kad LR Ūkio ministerija yra viena iš pagrindinių institucijų, kuri atsakinga už paramos šiam verslui teikimo koordinavimą, kontrolę ir vertinimą. Savivaldybės reguliuoja SVV veiklą skirtinguose rajonuose. Lietuvoje įgyvendinamos SVV valdymo strategijos, programos ir projektai numato gerinti SVV verslo sąlygas, kurti efektyvią inovacijų sistemą, palengvinti teisės aktų reikalavimų vykdymą, sudaryti naujų galimybių plėtoti verslą pasitelkus informacines ir ryšių technologijas, tobulinti mokesčių bazę, gerinti prieigą prie finansavimo šaltinių ir kt., tačiau verslo reguliavimo problemos Lietuvoje nemažėja. Būdinga neapibrėžta reguliavimo politika, per griežtos sąlygos verslo pradžiai, nepakankami SVV finansiniai ir materialūs ištekliai, per dideli mokesčiai, antikonkurenciniai veiksmai, šešėlinė veikla, biurokratinės kliūtys, neišsivysčiusi verslumo kultūra.
3. Atlikus esamą SVV reguliavimo situacijos Klaipėdos miesto savivaldybėje analizę išaiškėjo, kad ši Savivaldybė verslo požiūriu patraukli dėl Lietuvos uostamiesčio, dėl priskirimo laisvai ekonominei zonai.
4. Ištyrus smulkių ir vidutinių verslininkų požiūrį į SVV reguliavimą nustatyta, kad Klaipėdos miestas turi daug galimybių plėtoti šį verslą. LEZ teritorijoje veikiančios SVV gauna įvairias privilegijas, pavyzdžiui, atleidimą nuo pelno ir nekilnojamojo turto mokesčio, galimybę gauti naudingą informaciją ir konsultacijas.
5. Išaiškėjo, kad dauguma verslininkų jau pasinaudojo įvairia valstybės parama. Tarp trumpiau veikiančių SVV įmonių (4 – 6 m.) populiaresnės mokesčių ir rinkliavų lengvatos, o tarp ilgiau veikiančių (7 – 10 m.) – viešosios paslaugos ir finansinė parama. Finansinė parama, kurią

dažniausiai yra gavusios Klaipėdos m. savivaldybės SVV įmonės: lengvatinė paskola, kreditų draudimas, dalinis ar visiškas palūkanų dengimas.

6. Nustatyta, kad finansavimas daugumai padėjo verslo pradžioje įsteigti įmonę, o vėliau – plėtoti veiklą, pritaikyti inovacijas, sukurti naujų darbo vietų. Tačiau Klaipėdos m. savivaldybės SVV įmonės susiduria su įvairiais reguliavimo sunkumais, kliūtimis: griežti reikalavimai pradedantiesiems verslininkams, biurokratiniai trukdžiai, valdžios institucijų nenoras bendradarbiauti ir palaikyti ryšį, nepakankamas finansavimas, informacijos apie SVV rėmimą trūkumas.
7. Išaiškėjo, kad su per griežtais reikalavimai verslo pradžiai dažniau susidūrė įmonės, veikiančios trumpiau (1 – 6 m.), o ilgiau veikiančios įmonės (7 – 18 m.) labai retai arba niekada nesusidūrė su šia problema, siekdamos mokestinių lengvatų. Tačiau teigti, kad anksčiau (prieš 7 ir daugiau metų) SVV įmonėms buvo palankesnės sąlygos siekti mokestinių lengvatų, negalima. Anaiptol, pastaraisiais metais įgyvendinama vis daugiau SVV valdymo strategijų ir programų, kuriomis siekiama gerinti SVV verslo sąlygas, tobulinti mokesčių bazę, gerinti prieigą prie finansavimo šaltinių, užtikrinti mokestines lengvatas ir kt.

Konstatuoju, kad Klaipėdos m. savivaldybė palanki SVV plėtrai, dauguma tyrime dalyvavusių įmonių jau pasinaudojo įvairia valstybės parama, gavo finansinę paramą, lengvatas ar viešąsias paslaugas. Tačiau verslininkai pripažįsta, kad esama verslo reguliavimo problemų, kurios riboja SVV plėtros galimybes. Nors gyvename informacinių technologijų visuomenėje, kai informacija gali būti pasiekiama bet kada ir bet kur, investuojama į valstybinių įstaigų aptarnavimo gerinimą, smulkūs ir vidutiniai verslininkai susiduria su biurokratinėmis kliūtimis, jiems trūksta geranoriško valdžios institucijų bendradarbiavimo, informacijos, keliami pernelyg griežti reikalavimai.

REKOMENDACIJOS

Anksčiau pateiktos išvados leidžia suformuluoti eilę rekomendacijų, kurių įgyvendinimas galėtų pozityviai įtakoti SVV plėtrą Lietuvoje:

LR Seimui:

- Patvirtinti Vyriausybės projektą dėl LR smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymo pakeitimo, numatant smulkių ir vidutinių verslininkų ir valstybės institucijų bendradarbiavimo užtikrinimą, mažesnę administracinę naštą pradedantiesiems verslininkams.

Vyriausybei (Ūkio ministerijai):

- Teikti siūlymus Seimui dėl LR smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymo pakeitimo projekto tvirtinimo, numatant smulkių ir vidutinių verslininkų ir valstybės institucijų bendradarbiavimo užtikrinimą, mažesnę administracinę naštą pradedantiesiems verslininkams.
- Tobulinti Lietuvos verslumo veiksmų 2014 – 2020 metų planą, numatant daugiau atsakomybės savivaldybėms.
- Inicijuoti ir priimti naujus nutarimus, galinčius sumažinti SVV reguliavimo naštą, administracines procedūras pradedantiesiems verslininkams.

Verslo konfederacijai, Darbdavių asociacijai, VšĮ įstaigoms (tarp kurių Verslo, inovacijų ir technologijų agentūra):

- Inicijuoti specialios SVV konsultacinės sistemos sukūrimą Lietuvoje, kuri užtikrintų SVV informacijos teikimą vienoje vietoje, pavyzdžiui, trumpojo informacinio numerio SVV įmonėms sukūrimas, kur paskambinę verslininkai gautų išsamią informaciją vos tik jos prireikus, nereikėtų blaškytis ir ieškoti įstatymų pakeitimų, kitos svarbios ir aktualios informacijos (pvz., apie įdarbinimą, atleidimą, kompensacijas, įvairių paraiškų teikimo sąlygas, reikalingus dokumentus ir kt.).

Klaipėdos m. savivaldybei:

- Užtikrinti verslui Savivaldybės tiesiogiai ir per tarpininkus teikiamų konsultacijų bei mokymų teisiniais, vadybos, kt. klausimais prieinamumą, taip pat labai vertingos būtų konsultacijos apie teisės aktų keitimo naujoves.
- Strateginiuose planuose numatyti daugiau rėmimo ir finansavimo galimybių įmonėms, siūlančioms inovacijas, naujas ir perspektyvias paslaugas, nes naujovės į Klaipėdą gali pritraukti daugiau investicijų.
- Toliau bendradarbiauti su Klaipėdos SVV taryba, išklausyti jos siūlymus ir rekomendacijas dėl SVV sąlygų ir plėtros bei siekti jas realiai įgyvendinti.

- Skatinti Savivaldybės darbuotojus būti geranoriškais, aktyviau ir glaudžiau bendradarbiauti su pradedančiais ir pažengusiais SVV verslininkais, neatsisakyti padėti, suteikti reikiamą informaciją.

Klaipėdos SVV asociacijai, kitoms darbe paminėtoms organizacijoms (Klaipėdos prekybos, pramonės ir amatų rūmams, Klaipėdos ekonominės plėtros agentūrai, kt.):

- Plačiau skleisti informaciją apie Klaipėdos SVV įmonių skatinimo ir rėmimo galimybes ir programas, kad ji būtų pasiekiama kiekvienam tiek pradedančiam SVV verslininkui, tiek pažengusiam ir ketinančiam investuoti į inovacijas, plėtrą.
- Sukurti specialią interneto svetainę Klaipėdos SVV įmonėms, kuri būtų informatyvi ir apjungianti visas aktualias SVV finansavimo galimybes, nes dabar viešojoje erdvėje informacijos laba daug, bet ji skirtingose svetainėse, verslininkams sunku susigaudyti, rasti pačią naujausią ir aktualią informaciją apie skatinimo ir rėmimo galimybes būtent šioje Savivaldybėje.

LITERATŪRA

1. Adamonienė R., Trofonova J. Valstybės parama smulkiam ir vidutiniam verslui Lietuvoje: bendras ir praktinis aspektai, *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 2007, Nr. 41, p. 7-17.
2. Buškevičiūtė J., Raipa A. *Sprendimai šiuolaikinio viešojo valdymo evoliucijoje* / Modernus viešasis valdymas: kolektyvinė monografija. Kaunas: Vitae Litera, 2012, ISBN 978-609-454-050-9, p. 71-93.
3. Butkus E.V. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros prognozės Lietuvoje ekonominės krizės pradžioje, *Ekonomika ir vadyba*, 2010, Nr. 15, p. 390-396.
4. Bučinskas A., Raipa A., Giedraitytė V. Inovacinių procesų valdymo viešajame sektoriuje dekompozicija: metodologinis aspektas. *Tiltai*, 2012, Nr. 2, p. 1-14.
5. Banys R., Rudminaitis V., Grybėnas V. *Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros kliūtys Lietuvoje*. Mokslinės-praktinės konferencijos „Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros perspektyvos integracijos į Europos Sąjungą kontekste“, vykusios 2006 m. balandžio 7 d. Kaune, medžiaga.
6. Bagley C. E. Winning Legally: The Value of Legal Astuteness, *The Academy of Management Review*, 2008, No 33(2), pp. 378–390.
7. Blackburn R., Smallbone D. Researching small firms and entrepreneurship in the UK: Developments and distinctiveness. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 2008, No 32(2), pp. 267-288.
8. Blair E. S., Marcum T. M. Entrepreneurial Decisions and Legal Issues in Early Venture Stages: Advice That Shouldn't Be Ignored, *Business Horizons*, 2011, No 54, pp. 143-152.
9. Blair E. S., Marcum T. M. Heed Our Advice: Exploring How Professionals Guide Small Business Owners in Start-Up Entity Choice, *Journal of Small Business Management*, 2015, No 53(1), pp. 249-265.
10. Barclift Z. J. Preventive Law: A Strategy for Internal Corporate Lawyers to Advise Managers of Their Ethical Obligations, *The Journal of the Legal Profession*, 2008, No 33, pp. 31–51.
11. Davulis G. Smulkusis ir vidutinis verslas Lietuvoje ir jo makroekonominis efektyvumas, *Vadyba*, 2013, Nr. 1 (22), p. 19-29.
12. *Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency*. A World Bank Group Flagship Report. Washington, 2014. ISBN 978-1-4648-0352-9, 330 p.
13. Europos Komisijos rekomendacijos dėl mikroįmonių, mažų ir vidutinių įmonių sampratos, 2003/361/EB, 2003 m. gegužės 6 d.
14. Elektroninio verslo plėtros skatinimo 2010–2015 metų programa, *Valstybės žinios*, 2009, Nr. 152 - 6875.

15. Ekonomikos augimo veiksmų programos įgyvendinimo ataskaita už 2012 m., parengta vadovaujantis 2006 m. liepos 11 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1083/2006, nustatančio bendrąsias nuostatas dėl Europos regioninės plėtros fondo, Europos socialinio fondo ir Sanglaudos fondo, prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/metines-ataskaitos> (žiūrėta 2014-03-12).
16. Enterpreneurship and small and medium-sized enterprises (SMEs). European Commission, 2014, prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/growth/smes/index_en.htm> (žiūrėta 2014-12-18).
17. Finansinių priemonių kompleksas – raktas į verslo finansavimo sėkmę, 2014, prieiga per internetą: <http://www.invega.lt/lt/menu-top/invega-aktualijos-/naujienos/finansiniu-priemoniu-kompleksas-raktas-i-verslo-finansavimo-sekme.htm>, (žiūrėta 2014-03-07).
18. Finansinės priemonės verslo plėtrai. LR Ūkio ministerija, 2014, prieiga per internetą: < http://www.ukmin.lt/web/lt/es_parama/Finansinespriemones>, (žiūrėta 2014-04-01).
19. Grublienė V., Lengvinienė S. Valstybės parama kaip smulkiojo ir vidutinio verslo darnaus vystymosi prielaida, *Management theory and studies for rural business and infrastructure development*, 2011, Nr. 1(25), p. 107-115.
20. Greblikaitė J., Puškoriūtė N. Smulkių ir vidutinių įmonių skatinimas Lietuvoje, tobulinant viešojo sektoriaus paslaugų teikimą verslui, *Viešoji politika ir administravimas,* 2014, T. 13, Nr. 1, p. 137–148.
21. Guogis A., Gudelis, D. Viešojo administravimo ir verslo vadybos integracijos perspektyvos: viešojo ir privataus sektorių sąveikos modelis, *Viešoji politika ir administravimas,* 2009, Nr. 28, p. 23-28.
22. Gineitienė Z. *Verslo kūrimas ir valdymas*. Vilnius: Rosma, 2005. ISBN 9986-00-444-6. 327 p.
23. Ivanovienė I., Karalevičienė J. Smulkaus ir vidutinio verslo sektoriaus situacijos analizė verslui teikiamos paramos aspektu, *Profesinės studijos: teorija ir praktika*, 2011, Nr. 8, p. 158-166.
24. Įmonės ir pramonė. 2014 m. SBA faktų suvestinė, 2014, prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/countries-sheets/2014/lithuania_lt.pdf>, (žiūrėta 2015-01-17).
25. Investicinė aplinka. Klaipėdos miesto savivaldybė, 2015, prieiga per internetą: < <http://www.klaipeda.lt/index.php?851001897>, (žiūrėta 2015-01-04).
26. Jakubauskas J. (gr. vad.). *Smulkaus ir vidutinio verslo finansavimo galimybių gerinimo priemonės*:ataskaita. Vilnius: LR Ūkio ministerija, UAB „Kompetencijos gildija“, 2004.
27. Jasinavičius R., Broga Š., Kalesnykas K. *Efektyviai smulkiojo ir vidutinio verslo veiklai Lietuvoje taikomų šakninių apribojimų nustatymas ir jų įveikimo strategija:* taikomasis mokslinis tyrimas. LR ūkio ministerija, 2008.

28. Klaipėdos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybos prie Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos nuostatai. Patvirtinta Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos 2011 m. spalio 27 d. sprendimu Nr. T2-314.
29. Klaipėdos miesto strateginis plėtros planas 2013-2020 metams: aplinkos ir išteklių analizė. Klaipėda, 2012.
30. Kučinskienė M., Marčinskas A. Verslo plėtros galimybės vyriausybės programų kontekste, *Regional Formation and Development Studies*, 2014, Nr. 2 (10), p. 98-110.
31. Klaipėdos LEZ interneto svetainės medžiaga, 2014, prieiga per internetą: <http://www.fez.lt/apie-mus> (žiūrėta 2014-03-07).
32. Klaipėdos miesto savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programa, 2014, prieiga per internetą: <http://www.klaipeda.lt/webPartner/subsystems/meet/question.php?itemID=3083>, (žiūrėta 2014-10-12).
33. Klaipėdos prekybos, pramonės ir amatų rūmų interneto svetainės medžiaga, 2015, prieiga per internetą: <http://www.kcci.lt/> (žiūrėta 2015-01-09).
34. Klaipėdos ekonominės plėtros agentūros medžiaga, 2015, prieiga per internetą: <http://www.kepa.lt/apie-mus> (žiūrėta 2015-01-09).
35. LR smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymas, *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 132-5354.
36. LR mažųjų bendrijų įstatymas, *Valstybės žinios*, 2012-07-14, Nr. 83-4333.
37. LR investicijų įstatymas, *Valstybės žinios*, 2013, Nr. 54-2688.
38. LR laisvųjų ekonominių zonų pagrindų įstatymas, *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 164-7803.
39. Lietuvos verslumo veiksmų 2014–2020 metų planas. Patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2014 m. lapkričio 26 d. įsakymu Nr. 4-850.
40. Lietuvos inovacijų plėtros 2014–2020 metų programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1281.
41. Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikė strategija. Vilnius: LR Ūkio ministerija, Lietuvos mokslų akademija, 2002.
42. Laskienė D. Ryšys tarp tiesioginių užsienio investicijų ir investicijas priimančios šalies tarptautinės prekybos: Lietuvos atvejis, *Ekonomika ir vadyba*, 2010, Nr. 15, p. 140-144.
43. Lukaševičius K., Martinkus B. *Mažųjų ir vidutinių įmonių vadyba*. Kaunas: Technologija, 2002. ISBN 9955-09-280-7. 215 p.
44. Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti. 2007-03-30, prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/BJRS_failai/Strategija_2007-03-30.pdf> (žiūrėta 2014-03-07).

45. Lietuvos statistikos departamentas, 2014, prieiga per internetą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/Define.asp?Maintable=M4010221&PLanguage=0>, (žiūrėta 2014-10-07).
46. LR Ūkio ministerijos statistinė informacija. 2014-07-03, prieiga per internetą: <http://www.ukmin.lt/web/lt/verslo_aplinka/smulkaus-ir-vidutinio-verslo-politika/statistine_informacija>, (žiūrėta 2014-10-07).
47. Longenecker J., Petty J., Palich L., Hoy F. *Small Business Management*. Gengage Learning, 2014. ISBN 978-1-113-94775-2. 694 p.
48. Lonial S.C., Carter R.E. The Impact of Organizational Orientations on Medium and Small Firm Performance: A Resource-Based Perspective, *Journal of Small Business Management,* 2015, No 53(1), pp. 94-113.
49. Mažylis L. Paramos smulkiajam ir vidutiniam verslui administravimo Lietuvoje europinis kontekstas, *Viešoji politika ir administravimas,* 2006, Nr. 16, p. 37-45.
50. Misiovič J. *Smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo barjerų poveikio redukavimo modelis*. Mokslinės-praktinės konferencijos „Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros perspektyvos integracijos į Europos Sąjungą kontekste“, vykusios 2006 m. balandžio 7 d. Kaune, medžiaga.
51. Mcquaid R. *Theory of Organization Partnership: Partnership Advantages, Disadvantages and Success Factor* / The New Public Governance. London: Routledge, 2010, pp. 127–161.
52. Mokesčių lengvatos. Klaipėdos LEZ interneto svetainės medžiaga, 2015, prieiga per internetą: <http://www.fez.lt/mokesciu-lengvatos> (žiūrėta 2015-01-06).
53. Nakrošis V. Viešojo valdymo reformos Lietuvoje: kodėl ir kuo reikia pakeisti naująją viešąją vadybą? *Politologija*, 2011, T. 1, p. 65-98.
54. Pekarskienė D., Laskienė D. Užsienio investicijų sąsajų su ekonominiais lūkesčiais vertinimas Lietuvoje, *Ekonomika ir vadyba,* 2012, Nr. 17(4), p. 1390-1396.
55. Paliukevičiūtė A., Raipa A. *Viešojo valdymo struktūra* / Modernus viešasis valdymas: kolektyvinė monografija. Kaunas: Vitae Litera, 2012. ISBN 978-609-454-050-9, p. 9-30.
56. Puzinskaitė E., Klišauskas R. Mokesčių teisės sistema ir apmokestinimo principai, *Jurisprudencija,* 2012, Nr. 19(2), p. 675–695.
57. Paunksnienė J., Antanavičienė J., Peleckis K. *Verslo pagrindai*. Vilnius: Technika, 2011. ISBN 978-9955-28-838-1. 184 p.
58. Pogosian S., Dzemyda I. Inovacijos versle ir jas lemiantys veiksniai teoriniu ir politiniu aspektu. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos,* 2012, Nr. 1 (25), p. 63-76.
59. Raipa A. *Viešosios politikos analizės galimybės* / Modernus viešasis valdymas: kolektyvinė monografija. Kaunas: Vitae Litera, 2012. ISBN 978-609-454-050-9, p. 49-70.

60. Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaravimo tvarkos aprašas. Patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2014 m. gruodžio 10 d. įsakymo Nr. 4-891 redakcija.
61. Smagurauskienė L. Finansinė verslo skatinimo sistema Lietuvoje, *Annales Geographicae,* 2009, T. 42(1-2), p. 55-66.
62. Stripeikis O., Žukauskas P. Smulkaus ir vidutinio verslo aplinka Lietuvos ir ES rinkose, *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 2004, Nr. 31, p. 209-228.
63. Sūdžius V. *Smulkaus ir vidutinio verslo administravimas ir valdymas*. Vilnius: Kronta, 2011. ISBN 9986-879-51-5. 287 p.
64. Seilius A., Šimanskienė L. Verslo organizacijų valdymas globalizacijos sąlygomis: teorinis požiūris. *Verslas: teorija ir praktika*, 2006, T. VII, Nr. 4, p. 213–221.
65. Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtotės iki 2015 m. strategija, prieiga per internetą: <www.ukmin.lt/.../Valstybes%20ilgalaikes%20strategijos/LT%20Ukio%20> (žiūrėta 2014-03-07).
66. Smulkiojo ir vidutinio verslo įmonėms suteikta mikrokreditų už daugiau kaip 62 mln. Lt. INVEGA, 2013, prieiga per internetą: <http://www.invega.lt/lt/menu-top/invega-aktualijos-/naujienos/smulkiojo-ir-vidutinio-verslo-imonems-suteikta-mikrokreditu-uz-daugiau-kaip-62-mln-lt.htm>, (žiūrėta 2014-03-04).
67. Schaper M.T., Blackburn R. A. *Government, SMEs and Entrepreneurship Development*. Gower, 2012. ISBN 978-1-4094-3035-3. 340 p.
68. Šešioliktosios Vyriausybės 2012–2016 metų programa, *Valstybės žinios*, 2012-12-20, Nr. 149-7630.
69. Štreimikienė D., Dapkus R., Šivickas G. Paramos smulkiam ir vidutiniam verslui efektyvumo vertinimas, *Ekonomika*, 2007, Nr. 80, p. 84-102.
70. Šečkutė L., Tvaronavičius V. Tiesioginių užsienio investicijų Baltijos šalyse tyrimas, *Verslas: teorija ir praktika,* 2007, T.8, Nr. 3, p. 153-160.
71. Tiesioginės užsienio investicijos Lietuvoje VšĮ „Investuok Lietuvoje“, 2014-02-24, prieiga per internetą: <http://www.investlithuania.com/wp-content/uploads/2015/02/2014-02-25-TUI-LIETUVOJE-FINAL-FINAL.pdf>, (žiūrėta 2015-02-01).
72. UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ 2014-2016 metų strateginis veiklos planas, 2013, prieiga per internetą: <http://www.invega.lt/site/files/failai/Veikla_reglamentuojantys_dokumentai/INVEGA_2014_2016_strateginis_planas.pdf>, (žiūrėta 2014-03-15).
73. UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ veiklos įstatai, 2014-02-03, prieiga per internetą: <http://www.invega.lt/site/files/failai/Veikla_reglamentuojantys_dokumentai/Invegos_istatai_2014_02_03.pdf>, (žiūrėta 2014-03-15).

74. Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. vasario 7 d. nutarimu Nr. 171.
75. Valstybės pagalbos teikimo schema „TUI Invest Lt+“, *Teisės aktų registras*, 2014-10-06, Nr. 2014-13727.
76. Vijeikis J., Beleţentis A. Smulkaus ir vidutinio verslo vystymo problemos bei perspektyvos Lietuvos regionuose, *Management theory and studies for rural business and infrastructure development,* 2010, Nr. 20(1), p. 163-173.
77. Valstybės intervencijos poreikio finansų inžinerijos priemonių verslui forma Lietuvoje studijoje. Vilnius: INVEGA, 2013, prieiga per internetą: <http://www.invega.lt/site/files/failai/Ataskaitos/Tyrimai/INVEGA_studija_Valstybes_intervencija_2013_10.pdf>, (žiūrėta 2014-03-15).
78. VšĮ Klaipėdos ekonominės plėtros agentūros užsakymu atliktas Klaipėdos miesto SVV įmonių tyrimas „Klaipėdos m. SVV įmonių apklausa dėl viešųjų paslaugų verslui ir verslo aplinkos vertinimo“. 2013 m., vasaris-balandis, Klaipėda, prieiga per internetą: <http://www.kepa.lt/uploads/SVVapklausos%20ataskaita%202013.pdf>, (žiūrėta 2014-10-17).
79. William J., Dennis Jr. Entrepreneurship, Small Business and Public Policy Levers, *Journal of Small Business Management,* 2011, No 49(2), April, pp. 149-162.
80. 2014–2020 metų nacionalinė pažangos programa. *Valstybės žinios*, 2012-12-11, Nr. 144-7430.

SANTRAUKA

SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO REGULIAVIMAS LIETUVOJE: KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS ATVEJIS

Baigiamajame magistro darbe išanalizuotas SVV reguliavimas Klaipėdos miesto savivaldybės atveju. Darbe keltas probleminis klausimas – ar šiuo metu Klaipėdos miesto savivaldybėje pakankamai reguliuojamas SVV finansavimas, su kokiomis problemomis susiduria smulkieji ir vidutiniai verslininkai, siekdami mokestinių lengvatų?

Darbo tikslas: išanalizuoti SVV reguliavimą Klaipėdos miesto savivaldybės atveju. Tyrimo objektas: SVV reguliavimas Klaipėdos miesto savivaldybėje.

Pirmoje darbo dalyje analizuojami SVV reguliavimo teoriniai aspektai, apibūdinama valstybės mokesčių politika SVV atžvilgiu. Antroje darbo dalyke analizuojami smulkaus ir vidutinio verslo reguliavimo ypatumai Lietuvoje. Trečioje darbo dalyje pateika esamos SVV reguliavimo situacijos Klaipėdos miesto savivaldybėje analizė. Taip pat ištirtas smulkių ir vidutinių verslininkų požiūris į SVV reguliavimą ir numatytos šio reguliavimo sąlygų gerinimo galimybės.

Nustatyta, kad Klaipėdos m. savivaldybė palanki SVV plėtrai, dauguma tyrime dalyvavusių įmonių jau pasinaudojo įvairia valstybės parama, gavo finansinę paramą, lengvatas ar viešąsias paslaugas. Tačiau verslininkai pripažįsta, kad esama verslo reguliavimo problemų, kurios riboja SVV plėtros galimybes. Nors gyvename informacinių technologijų visuomenėje, kai informacija gali būti pasiekiama bet kada ir bet kur, investuojama į valstybinių įstaigų aptarnavimo gerinimą, smulkūs ir vidutiniai verslininkai susiduria su biurokratinėmis kliūtimis, jiems trūksta geranoriško valdžios institucijų bendradarbiavimo, informacijos, keliami pernelyg griežti reikalavimai.

Raktiniai žodžiai: smulkus ir vidutinis verslas, reguliavimas, finansavimas, parama, Klaipėdos miesto savivaldybė.

SUMMARY

SMALL AND MEDIUM BUSINESS REGULATION IN LITHUANIA: KLAIPĖDA CITY MUNICIPALITY CASE

The master thesis analyzed the small and medium business regulation in Klaipeda Municipality case. The paper ferry problematic question - whether the current Klaipeda municipality adequately controlled small and medium business financing problems faced by small and medium entrepreneurs to tax benefits?

The aim of work: to analyze the regulation of small and medium business in the case of Klaipeda Municipality. The object of the work: small and medium business regulation in Klaipeda City Municipality.

The first part analyzes the theoretical aspects of the small and medium business regulation, described the state tax policy in relation to small and medium business. The second part analyzes the subject area of small and medium business regulation peculiarities of Lithuania. The third part of the work are given in the current regulatory situation of small and medium business in Klaipeda city municipality analysis. Also studied small and medium-sized businesses in the small and medium business approach provided in this regulation and regulatory arbitrage opportunities for improvement.

It was found that Klaipeda municipality is conducive to small and medium business development, the majority of surveyed companies have already benefited from public support, received financial support or incentives for public services. However, entrepreneurs recognize that there are problems in business regulation, which limits the possibilities for small and medium business development. Even though we live in the information technology society, where information can be accessed anytime, anywhere, through investments in public office support improvement of small and medium-sized entrepreneurs face bureaucratic obstacles, lack of benevolent cooperation between the authorities, information for too stringent requirements.

Key words: small and medium business, regulation, financing, support, Klaipeda Municipality.

PRIEDAI

1 priedas

ANKETA

Gerb. verslininkai,

Prašome užpildyti anketą ir atsakyti į klausimus, kurie padės atskleisti Jūsų požiūrį į ***smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) reguliavimą ir numatyti sąlygų gerinimo galimybes.***

Anketos duomenys bus panaudoti rašant baigiamąjį magistro darbą. Apklausa yra anoniminė. Ji pildoma pasirinktą atsakymo variantą (-us) pažymint arba į tuščią eilutę įrašant savo atsakymą.

1. Kiek laiko veikia Jūsų įmonė? ***Nurodykite metus*****.....**

2. Jūsų įmonė laikoma:

□ Vidutinė □ Maža □ Labai maža

3. Jūsų įmonės veiklos pobūdis (sritis):

□ Statyba
□ Gamyba
□ Paslaugos
□ Prekyba
□ Transportas
□ Žemės ūkis
□ Nekilnojamasis turtas
□ Kita.....

4. Sakykite, ar Jūsų įmonė veikia Klaipėdos laisvosios ekonominės zonos (LEZ) teritorijoje?

□ Taip □ Ne

5. Jei Jūsų įmonė veikia Klaipėdos LEZ teritorijoje, kokią naudą pajutote, kokias mokesčių lengvatas gaunate?

Pakomentuokite atsakymą**.....**

.....

.....

6. Kaip manote, ar Klaipėdos miestas turi daug galimybių plėtoti SVV?

□ Visiškai sutinku
□ Sutinku
□ Iš dalies sutinku
□ Nesutinku
□ Visiškai nesutinku

Pakomentuokite atsakymą**.....**

.....

7. Ar Jūs esate pakankami informuoti apie Klaipėdos smulkaus ir vidutinio verslo įmonių skatinimo ir rėmimo galimybes ir programas?

□ Visiškai sutinku
□ Sutinku
□ Iš dalies sutinku

 Nesutinku
 Visiškai nesutinku

8. Ar Jūsų įmonei teko naudotis skatinimo ir rėmimo priemonėmis?
 Taip Ne

9. Kokia valstybės parama Jūsų įmonei teko naudotis? *Pasirinkite visus Jums tinkamus atsakymus:*
 Mokesčių lengvatos, rinkliavų lengvatos
 Finansinė parama
 Viešosios paslaugos (verslo inkubatoriai, verslo informacijos centrai, mokslo ir technologijų parkai)
 Kita.....

10. Kokią finansinę paramą jau yra gavusi Jūsų įmonė? *Pasirinkite visus Jums tinkamus atsakymus:*
 Subsidijos darbo vietoms kurti
 Kreditų draudimas
 Labai maža paskola
 Dalinis ar visiškas palūkanų dengimas
 Garantijų teikimas
 Lengvatinė paskola
 Rizikos kapitalo investavimas
 Įvairių išlaidų (pvz., steigimo, garantijų mokesčių, sertifikavimo) kompensavimas
 Kita.....

11. Kokią naudą Jūsų įmonės veiklai davė SVV finansavimas? *Pasirinkite visus Jums tinkamus atsakymus:*
 Pagalba steigiant įmonę
 Pagalba verslo plėtrai, inovacijų pritaikymui
 Pagerėja finansiniai ištekliai
 Pagerėja darbo našumas
 Investavimo į žmogiškuosius išteklius galimybė
 Kita.....

12. Ar naudojatės kitomis Klaipėdos m. savivaldybės tiesiogiai ir per tarpininkus teikiamomis paslaugomis? *Atsakykite į kiekvieną lentelės teiginį:*

Teiginiai	Nuolat	Dažnai	Kartais	Labai retai	Niekada
Verslo informacijos suteikimas (verslo planavimo, finansų tvarkymo, personalo valdymo, inovacijų aktyvinimo, kooperacijos, technologijų plėtojimo)					
Mokymai teisiniais, vadybos, kt. klausimais					
Konsultacijos teisiniais, vadybos, kt. klausimais					

Kontaktų mugės ir renginiai					
Patalpų, techninės ir biuro įrangos nuoma lengvatinėmis sąlygomis					
Dalyvavimo parodose rėmimas					

13. Įvertinkite SVV plėtrai reikšmingiausias Klaipėdos m. savivaldybės organizacijas. ***Pasirinkite nuo 1 iki 3 Jums tinkamų atsakymų:***

- Klaipėdos prekybos, pramonės ir amatų rūmai
- Klaipėdos Europos verslo informacijos centras
- Klaipėdos apskrities darbdavių asociacija
- VšĮ Klaipėdos ekonominės plėtros agentūra
- VšĮ Verslo informacinis centras

14. Jūsų požiūriu, ar šiuo metu Klaipėdos mieste pakankamai reguliuojamas SVV finansavimas?

- Visiškai sutinku
- Sutinku
- Iš dalies sutinku
- Nesutinku
- Visiškai nesutinku

15. Su kokiomis problemomis susiduriate(-ūrėte), siekdami mokestinių lengvatų? ***Atsakykite į kiekvieną lentelės teiginį:***

Teiginiai	Nuolat	Dažnai	Kartais	Labai retai	Niekada
Nepakankamas finansavimas					
Įvairios biurokratinės kliūtys ir reikalavimai					
Trūksta konsultacijų ir informacijos apie SVV skatinimo ir rėmimo galimybes					
Sunku užmegzti kontaktą su valdžios institucijomis					
Per sudėtingos procedūros					
Per griežti reikalavimai verslo pradžiai					
Per sudėtingos kreditų bei kitų paramos rūšių gavimo sąlygos					
Netaikomos patalpų įsigijimo lengvatas					
Nėra sąlygų pasinaudoti franšizės pranašumais					
Nėra naujausios informacijos apie verslo plėtros galimybes					
Neapibrėžta SVV reguliavimo politika					
Kita.....					

16. Jūsų siūlymai dėl SVV finansavimo reguliavimo sąlygų gerinimo Klaipėdos miesto savivaldybėje:

Parašykite:

1).....

2).....

3).....

4).....

5).....

DĖKOJAME UŽ ATSAKYMUS

2014–2016 m. Klaipėdos miesto savivaldybės SVV Plėtros programos tikslų, uždavinių, priemonių, priemonių išlaidų ir produkto kriterijų suvestinė

Programos tikslo kodas	Uždavinio kodas	Priemonės kodas	Pavadinimas	Priemonės požymis	Funkcinės klasifikacijos kodas	Asignavimų valdytojo kodas	Finansavimo šaltinis	2014-ųjų metų asignavimų planas				2015-ųjų metų lėšų planas	2016-ųjų metų lėšų planas	Produkto kriterijaus			
								Iš viso	Išlaidoms		Turtui įsigyti ir finansiniams įsipareigojimams vykdyti			Pavadinimas	planas		
									Iš viso	Iš jų darbo užmokesčiui					2014-ieji metai	2015-ieji metai	2016-ieji metai
Strateginis tikslas 01. Didinti miesto konkurencingumą, kryptingai vystant infrastruktūrą ir sudarant palankias sąlygas verslui																	
04 Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programa																	
01	**Skatinti Klaipėdos miesto gyventojų verslumą**																
01	**01**	**Kurti kokybišką ir efektyvią paramos smulkiajam ir vidutiniam verslui sistemą**															
01	**01**	**01**	Projektų, gerinančių smulkiojo ir vidutinio verslo sąlygas Klaipėdos mieste, įgyvendinimas	P. 3.1.1.1, P3.1.1.2	04	5	SB	29,5	29,5			60,0	60,0	Įgyvendinti projektai, gerinantys smulkiojo ir vidutinio verslo sąlygas, vnt.		2	2
														Įgyvendinti renginiai, skirti jaunimo verslumui skatinti, vnt.	1	2	2
														Nuolat atnaujinama verslo stebėsenos sistema www.investinklaipeda.lt, kart./mėn.	12	12	12
							Iš viso:	**29,5**	**29,5**	**0,0**	**0,0**	**60,0**	**60,0**				
01	**01**	**Iš viso uždaviniui:**						**29,5**	**29,5**	**0,0**	**0,0**	**60,0**	**60,0**				
01	**02**	**Formuoti kūrybiniam verslui palankią aplinką**															
01	**02**	**01**	2014–2016 metų veiklos	1, P3.	08	5	SB	286,0	94,0		192,0	117,7	65,9	Darbo vietų sk. / naujai	50/8	73/12	82/16

			programos įgyvendinimas											įsikūrusių inkubatoriuje SVV subjektų sk.			
														Inkubatoriaus biurų, studijų užimtumas (1077 m^2), vnt.	70	80	90
						Iš viso:	**286,0**	**94,0**	**0,0**	**192,0**	**117,7**	**65,9**				
01	**02**	**02**	**Buvusio tabako fabriko pritaikymas Klaipėdoje kūrybinių industrijų plėtrai**	**I**	08	5	SB	29,1	29,1					Rekonstruotas pastatas	1		
							SB(P)	1531,0			1531,0						
				P3.3.4.2			ES	3718,3			3718,3						
							PF	0,0									
							Iš viso:	**5278,4**	**29,1**	**0,0**	**5249,3**	**0,0**	**0,0**				
01	**02**	**03**	VšĮ Klaipėdos ekonominės plėtros agentūros savininko kapitalo didinimas		04	5	PF	1146,0			1146,0						
							Iš viso:	**1146,0**	**0,0**	**0,0**	**1146,0**	**0,0**	**0,0**				
01	**02**	**Iš viso uždaviniui:**						**6710,4**	**123,1**	**0,0**	**6587,3**	**117,7**	**65,9**				
01	**Iš viso tikslui:**							**6739,9**	**152,6**	**0,0**	**6587,3**	**177,7**	**125,9**				
02	**Pritraukti į Klaipėdos miestą vietos ir užsienio investicijas**																
02	**01**	**Formuoti verslui ir investicijoms patrauklų miesto įvaizdį**															
02	**01**	**01**	**Miesto rinkodaros priemonių vykdymas**	P3.1.4.1, P3.1.4.2	04	5	SB	179,5	179,5			250,0	290,0	Surganizuotų miesto pristatymo renginių užsienio delegacijoms, vnt.	2		
			Klaipėdos miesto savivaldybės dalyvavimas Klaipėdos regiono savivaldybių asociacijos veikloje											Mokamas narystės asociacijoje „Klaipėdos regionas“ mokestis, proc.	100	100	100
														Pritraukta skrydžių krypčių į Klaipėdos regiono oro uostą, vnt.	1	1	1
							Iš viso:	**179,5**	**179,5**	**0,0**	**0,0**	**250,0**	**290,0**	Dalyvauta investicijų parodose, kartai			1
02	**01**	**03**	Latvijos ir Lietuvos		04	5	SB	0,0	0,0								

			bendradarbiavimo tarp sienų programos projekto „INVEST TO GROW“ veiklų įgyvendinimas				**Iš viso:**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**					
02	**01**						**Iš viso uždaviniui:**	**179,5**	**179,5**	**0,0**	**0,0**	**250,0**	**290,0**					
02							**Iš viso tikslui:**	**179,5**	**179,5**	**0,0**	**0,0**	**250,0**	**290,0**					
01							**Iš viso veiklos planui:**	**6919,4**	**332,1**	**0,0**	**6587,3**	**427,7**	**415,9**					

Elektroninio pašto adresas: paliskis.mindaugas@gmail.com